

Dohovor z 13. januára 2000 o medzinárodnej ochrane dospelých osôb

Dôvodová správa

Paul Lagarde

Dôvodová správa

Dohovor z 13. januára 2000 o medzinárodnej ochrane dospelých osôb

Paul Lagarde

Dohovor a odporúčanie, ktoré prijala
Osobitná komisia diplomatického charakteru

Vydavateľ

Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného

Stále byro

Churchillplein 6b

2517 JW Haag

Holandsko

Telefón: +31 7 0363 3303

Fax: +31 7 0363 4867

E-mail: secretariat@hcch.net

Webové sídlo: www.hcch.net

© Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného 2017

Všetky práva vyhradené. Žiadnu časť tejto publikácie nemožno bez písomného súhlasu držiteľa autorského práva reprodukovať, uložiť do vyhľadávacieho systému ani prenášať akýmkoľvek spôsobom alebo akýmkoľvek prostriedkami vrátane fotokopírovania alebo záznamu.

Vďaka veľkorysej pomoci Európskej komisie/GR pre spravodlivosť bola dôvodová správa k Haagskemu dohovoru o ochrane dospelých osôb z roku 2000, ktorú vypracoval profesor Paul Lagarde a ktorá bola v roku 2016 zrevidovaná, preložená do všetkých úradných jazykov Európskej únie s výnimkou angličtiny, francúzštiny, španielčiny a nemčiny. Francúzske a anglické znenie zrevidovali pán Paul Lagarde a stále byro, pričom v blízkej budúcnosti sa chystá revízia španielskeho a nemeckého prekladu. Pôvodný španielsky preklad nezrevidovanej dôvodovej správy ochotne poskytlo Ministerstvo zahraničných vecí Španielska a nemecký preklad ochotne poskytlo Spolkové ministerstvo spravodlivosti a Spolkové ministerstvo zahraničných vecí Spolkovej republiky Nemecko. Vezmite, prosím, na vedomie, že nemecký preklad nie je výsledkom koordinovaného úsilia medzi rakúskymi, nemeckými a švajčiarskymi orgánmi. Preklady tejto publikácie do ostatných jazykov (s výnimkou španielčiny) neprešli korektúrou stáleho byra Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného.

Oficiálne verzie tejto publikácie v angličtine a vo francúzštine sú k dispozícii na webovom sídle Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného (www.hcch.net).

ISBN 978-92-79-66987-3

Vytlačené v Belgicku.

Predhovor

1 Obsah tejto brožúry vychádza z publikácie Konanie osobitnej komisie diplomatického charakteru zo septembra – októbra 1999, Ochrana dospelých osôb (*Proceedings of the Special Commission with a diplomatic character of September – October 1999, Protection of Adults*).

Táto publikácia obsahuje okrem ďalej uvedených strán predbežné dokumenty, správy a zhrnutia diskusií týkajúcich sa činnosti osobitnej komisie diplomatického charakteru z roku 1999. Jej úplné vydanie si možno objednať buď v kníhkupectvách, alebo priamo u Stáleho byra Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného, Churchillplein, 6b, 2517 JW Haag, Holandsko (e-mail: secretariat@hcch.net, fax: +31 70 360 4867).

2 Dôvodová správa profesora Paula Lagerda slúži ako komentár k dohovoru prijatému osobitnou komisiou diplomatického charakteru, ktorý je uvedený v záverečnom akte z 2. októbra 1999.

3 Dohovor bol podpísaný 13. januára 2000, kedy ho ako prvé podpísalo Holandsko, čím sa datoval.

4 Toto prepracované vydanie dôvodovej správy obsahuje dodatočné informácie v odseku 146 so zreteľom na potvrdenie právomoci zastupovať.

5 Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného má vlastné webové sídlo (www.hcch.net) poskytujúce informácie o Haagskej konferencii a haagskych dohovoroch.

V Haagu, apríl 2017

Prehľad

DOHOVOR.....	3
Odporúčanie prijaté Zvláštnou komisiou diplomatického charakteru o ochrane	
dospelých	9
OSVEDČENIE	25
OCHRANNÉ OPATRENIA TÝKAJÚCE SA DOSPELÉHO	28
INFORMÁCIE O OCHRANNÝCH OPATRENIACH TÝKAJÚCICH SA	
DOSPELÉHO	30
SPRÁVA	25

Dohovor

DOHOVOR O MEDZINÁRODNEJ OCHRANE DOSPELÝCH*

Signatárske štáty tohto dohovoru,
berúc do úvahy potrebu zabezpečiť ochranu v medzinárodných situáciách dospelým, ktorí
z dôvodu svojej oslabenej alebo nedostatočnej osobnej spôsobilosti nie sú schopní chrániť svoje
záujmy,
želajúc si vyhnúť sa konfliktom svojich právnych systémov v otázke právomoci, rozhodného
práva, uznávania a výkonu opatrení na ochranu dospelých,
pripomínajúc dôležitosť medzinárodnej spolupráce na ochranu dospelých,
potvrdzujúc, že záujmy dospelého a rešpektovanie jeho dôstojnosti a nezávislosti musia byť
prvoradým hľadiskom,
dohodli sa na týchto ustanoveniach:

I. KAPITOLA – ROZSAH PÔSOBNOSTI DOHOVORU

Článok 1

- 1) Tento dohovor sa vzťahuje na ochranu dospelých v medzinárodných situáciách, ktorí
z dôvodu svojej oslabenej alebo nedostatočnej osobnej spôsobilosti nie sú schopní chrániť svoje
záujmy.
- 2) Cieľom dohovoru je
 - a) určiť, orgány ktorého štátu majú právomoc prijímať opatrenia zamerané na ochranu osoby
alebo majetku dospelého;
 - b) určiť, ktorý právny poriadok majú tieto orgány použiť pri výkone svojej právomoci;
 - c) určiť, ktorý právny poriadok je rozhodujúci pre zastupovanie dospelého;
 - d) upraviť uznávanie a výkon takýchto ochranných opatrení vo všetkých zmluvných štátoch;
 - e) vytvoriť medzi orgánmi zmluvných štátov spoluprácu v rozsahu potrebnom na dosiahnutie
cieľov tohto dohovoru.

Článok 2

- 1) Na účely tohto dohovoru je dospelý osoba, ktorá dosiahla vek 18 rokov.
- 2) Dohovor sa vzťahuje aj na opatrenia vo vzťahu k dospelému, ktorý v čase prijatia opatrení
ešte nedosiahol vek 18 rokov.

Článok 3

Opatrenia uvedené v článku 1 sa môžu týkať najmä

- a) určenia nespôsobilosti a uloženia ochranného režimu;
- b) umiestnenia dospelého pod ochranu justičného alebo správneho orgánu;
- c) opatrovníctva, poručníctva a podobných inštitútov;
- d) určenia a úloh osoby alebo orgánu, ktoré sú zodpovedné za osobu alebo majetok dospelého,
ktoré ho zastupujú alebo mu pomáhajú;
- e) umiestnenia dospelého do zariadenia alebo na iné miesto, kde je možné poskytnúť ochranu;
- f) správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dospelého;

* Neoficiálny preklad.

- g) povolenia špecifického zásahu na ochranu osoby alebo majetku dospelého.

Článok 4

- 1) Dohovor sa nevzťahuje na
 - a) vyživovaciu povinnosť;
 - b) uzatvorenie, anulovanie a zrušenie manželstva alebo iného podobného vzťahu, ani na rozluky;
 - c) majetkové vzťahy vyplývajúce z manželstva alebo iného podobného vzťahu;
 - d) *trust* (zverenecký fond) alebo dedenie;
 - e) sociálne zabezpečenie;
 - f) verejné opatrenia všeobecnej povahy vo veciach zdravia;
 - g) opatrenia uložené osobe ako sankcia za trestné činy spáchané touto osobou;
 - h) rozhodnutia vo veciach azylového práva a príst'ahovateľstva;
 - i) opatrenia zamerané výlučne na verejnú bezpečnosť.
- 2) Odsek 1 nemá vo veciach v ňom uvedených vplyv na oprávnenie osoby konať ako zástupca dospelého.

II. KAPITOLA – PRÁVOMOC

Článok 5

- 1) Právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dospelého majú justičné alebo správne orgány zmluvného štátu, kde má dospelý svoj obvyklý pobyt.
- 2) Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dospelého do iného zmluvného štátu, nadobúdajú právomoc orgány štátu nového obvyklého pobytu.

Článok 6

- 1) Právomoc rozhodovať v rozsahu článku 5 ods. 1 o dospelých, ktorí sú utečencami, a dospelých, ktorí sa dostali do cudziny v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte, majú orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa títo dospelí nachádzajú v dôsledku premiestnenia.
- 2) Ustanovenie predchádzajúceho odseku sa uplatní aj na dospelých, ktorých obvyklý pobyt nemožno zistiť.

Článok 7

- 1) S výnimkou dospelých, ktorí sú utečencami alebo ktorí sú medzinárodne premiestnení v dôsledku nepokojov v štáte, ktorého sú štátnymi občanmi, majú orgány zmluvného štátu, ktorého štátnym občanom je dospelý, právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dospelého, ak sa domnievajú, že sú v lepšej situácii na posúdenie záujmov dospelého a po porade s orgánmi, ktoré majú právomoc podľa článku 5 alebo článku 6 ods. 2.
- 2) Táto právomoc sa nebude vykonávať, ak orgány, ktoré majú právomoc podľa článku 5, článku 6 ods. 2 alebo článku 8, informovali orgány štátu, ktorého štátnym občanom je dospelý, že prijali opatrenia vyžadované situáciou alebo rozhodli, že nie je potrebné prijať žiadne opatrenia, alebo že sa vo veci ešte koná.

3) Platnosť opatrení prijatých podľa odseku 1 zanikne, len čo orgány, ktoré majú právomoc podľa článku 5, článku 6 ods. 2 alebo článku 8, prijali opatrenia vyžadované situáciou, alebo rozhodli, že nie je potrebné prijať žiadne opatrenia. Tieto orgány informujú o tom orgány, ktoré prijali opatrenia podľa odseku 1.

Článok 8

1) Ak sa orgány zmluvného štátu, ktoré majú právomoc podľa článku 5 alebo 6, domnievajú, že je to v záujme dospelého, môžu z vlastnej iniciatívy alebo na žiadosť orgánu iného zmluvného štátu požiadať orgány niektorého zo štátov uvedených v odseku 2, aby prijali opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dospelého. Žiadosť sa môže týkať všetkých alebo len niektorých aspektov takej ochrany.

2) Zmluvnými štátmi, na orgány ktorých sa možno obrátiť podľa predchádzajúceho odseku, sú

- a) štát, ktorého štátnym občanom je dospelý,
- b) štát predchádzajúceho obvyklého pobytu dospelého,
- c) štát, v ktorom sa nachádza majetok dospelého,
- d) štát, ktorého orgány si dospelý písomne zvolil na prijímanie opatrení zameraných na jeho ochranu;
- e) štát obvyklého pobytu blízkej osoby dospelého, ktorá je pripravená zabezpečiť jeho ochranu;
- f) štát, na ktorého území sa dospelý nachádza, pokiaľ ide o ochranu osoby dospelého.

3) Ak orgán dožiadaný na základe predchádzajúcich odsekov neprijme právomoc, právomoc si zachovávajú orgány zmluvného štátu, ktoré majú právomoc podľa článku 5 alebo 6.

Článok 9

Orgány zmluvného štátu, v ktorom sa nachádza majetok dospelého, majú právomoc prijať opatrenia vzťahujúce sa na tento majetok v rozsahu, v ktorom sú zlučiteľné s opatreniami, ktoré prijali orgány s právomocou podľa článkov 5 až 8.

Článok 10

1) V každom naliehavom prípade majú orgány ktoréhokoľvek zmluvného štátu, na ktorého území sa nachádza dospelý alebo jeho majetok, právomoc na prijatie potrebných ochranných opatrení.

2) Platnosť opatrení prijatých podľa predchádzajúceho odseku vzťahujúcich sa na dospelého s obvyklým pobytom v zmluvnom štáte zanikne, len čo orgány, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 9, prijímajú opatrenia vyžadované situáciou.

3) Platnosť opatrení prijatých podľa odseku 1 vzťahujúcich sa na dospelého s obvyklým pobytom v nezmluvnom štáte, zanikne v každom zmluvnom štáte, len čo sa opatrenia vyžadované situáciou a prijaté orgánmi iného štátu uznali v danom zmluvnom štáte.

4) Ak je to možné, informujú orgány, ktoré prijali opatrenia podľa odseku 1, o prijatých opatreniach orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dospelého.

Článok 11

- 1) Orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa dospelý nachádza, majú výnimočne právomoc na prijímanie opatrení dočasnej povahy na ochranu osoby dospelého s územnou pôsobnosťou obmedzenou na tento štát, ak sú také opatrenia zlučiteľné s opatreniami, ktoré už prijali orgány s právomocou podľa článkov 5 až 8, a po porade s orgánmi s právomocou podľa článku 5.
- 2) Platnosť opatrení prijatých na základe predchádzajúceho odseku vzťahujúcich sa na dospelého s obvyklým pobytom v zmluvnom štáte zanikne, len čo orgány, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 8, rozhodli o ochranných opatreniach vyžadovaných situáciou.

Článok 12

S výhradou článku 7 ods. 3 zostanú opatrenia prijaté na základe článkov 5 až 9 v platnosti za podmienok v nich určených, aj keby v dôsledku zmeny okolností zanikla skutočnosť, na ktorej sa založila právomoc, až kým ich nezmenia, nenahradia alebo nezrušia orgány, ktoré majú právomoc podľa dohovoru.

III. KAPITOLA – ROZHODNÉ PRÁVO

Článok 13

- 1) Pri výkone právomoci podľa ustanovení II. kapitoly použijú orgány zmluvných štátov právo svojho štátu.
- 2) Ak to však vyžaduje ochrana osoby alebo majetku dospelého, výnimočne môžu použiť alebo prihladiť na právo iného štátu, s ktorým má situácia podstatnú väzbu.

Článok 14

Ak sa opatrenie prijaté v zmluvnom štáte vykonáva v inom zmluvnom štáte, podmienky jeho vykonávania sa spravujú právom tohto druhého štátu.

Článok 15

- 1) Existencia, rozsah, zmena a zánik oprávnenia zastupovať, udeleného dospelým buď dohodou alebo jednostranným úkonom, pre situácie, kedy dospelý nebude schopný chrániť svoje záujmy, sa spravuje právom štátu obvyklého pobytu dospelého v čase uzavretia dohody alebo urobenia jednostranného úkonu, okrem prípadu, že sa výslovne v písomnej forme nezvolil niektorý z právnych poriadkov uvedených v odseku 2.
- 2) Štátmi, ktorých právny poriadok sa smie zvoliť, sú
 - a) štát, ktorého štátnym občanom je dospelý,
 - b) štát predchádzajúceho obvyklého pobytu dospelého,
 - c) štát, v ktorom sa nachádza majetok dospelého, vo vzťahu k tomuto majetku.
- 3) Spôsob výkonu týchto oprávnení na zastupovanie sa spravuje právom štátu, v ktorom sa oprávnenia vykonávajú.

Článok 16

Ak sa oprávnenia na zastupovanie uvedené v článku 15 nevykonávajú spôsobom dostatočným na zaručenie ochrany osoby alebo majetku dospelého, možno ich odňať alebo upraviť opatreniami prijatými orgánmi, ktoré majú právomoc podľa dohovoru. Pri odnímaní alebo úprave oprávnení na zastupovanie by sa mal vždy, ak je to možné, vziať do úvahy právny poriadok uvedený v článku 15.

Článok 17

1) Platnosť právneho úkonu uzavretého medzi tretou osobou a inou osobou, ktorá by podľa práva štátu, v ktorom k úkonu došlo, bola oprávnená konať ako zákonný zástupca dospelého, nemôže sa napadnúť, ani tretia osoba sa nemôže brať na zodpovednosť len z dôvodu, že iná osoba nebola oprávnená konať ako zákonný zástupca podľa rozhodného práva určeného ustanoveniami tejto kapitoly, okrem prípadov, keď tretia osoba vedela alebo mala vedieť, že táto spôsobilosť sa spravuje takto určeným právom.

2) Predchádzajúci odsek sa použije iba v prípade, ak k právnemu úkonu došlo medzi osobami prítomnými na území toho istého štátu.

Článok 18

Ustanovenia tejto kapitoly sa použijú, aj keď právo, na ktoré odkazujú, je právom nezmluvného štátu.

Článok 19

Na účely tejto kapitoly pojem „právo“ označuje všetky platné právne normy štátu okrem kolíznych noriem.

Článok 20

Táto kapitola nebráni uplatneniu takých ustanovení právneho poriadku štátu, v ktorom má byť dospelý chránený, ktorých uplatnenie je povinné bez ohľadu na to, ktoré právo by inak bolo rozhodné.

Článok 21

Použitie práva určeného podľa ustanovení tejto kapitoly možno odmietnuť, iba ak by jeho použitie bolo v zjavnom rozpore s verejným záujmom.

KAPITOLA IV – UZNANIE A VÝKON

Článok 22

1) Opatrenia prijaté orgánmi zmluvného štátu sa uznávajú bez ďalšieho konania vo všetkých ostatných zmluvných štátoch.

- 2) Uznanie sa však môže odmietnuť,
- a) ak opatrenie prijal orgán, ktorý si právomoc nezaložil na žiadnom z kritérií uvedených v II. kapitole alebo ktorého právomoc nebola v súlade s týmito kritériami,
 - b) ak v rozpore so základnými zásadami konania dožiadaného štátu sa opatrenie s výnimkou naliehavých prípadov prijalo v súdnom alebo správnom konaní bez toho, aby sa dospelému dala možnosť vyjadriť sa,
 - c) ak by uznanie bolo v zjavnom rozpore s verejným poriadkom dožiadaného štátu, alebo v rozpore s ustanovením právneho poriadku tohto štátu, ktorého uplatnenie je povinné bez ohľadu na to, ktoré právo by bolo inak rozhodné,
 - d) ak je opatrenie nezlučiteľné s opatrením prijatým neskôr v nezmluvnom štáte, ktorý by bol mal právomoc podľa článkov 5 až 9, ak také neskoršie opatrenie je uznateľné v dožiadanom štáte,
 - e) ak sa nedodrжал postup podľa článku 33.

Článok 23

Bez ohľadu na článok 22 ods. 1 každá zainteresovaná osoba môže požiadať príslušné orgány zmluvného štátu, aby rozhodli o uznaní alebo neuznaní opatrenia prijatého v inom zmluvnom štáte. Konanie sa spravuje právnym poriadkom dožiadaného štátu.

Článok 24

Orgán dožiadaného štátu je viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých založil svoju právomoc orgán štátu, v ktorom bolo prijaté opatrenie.

Článok 25

- 1) Ak opatrenia prijaté a vykonateľné v jednom zmluvnom štáte sa majú vykonať v druhom zmluvnom štáte, na návrh zainteresovanej osoby sa vyhlásia za vykonateľné alebo zaregistrujú sa na účely výkonu v tomto druhom štáte postupom upraveným v právnom poriadku tohto štátu.
- 2) Každý zmluvný štát uplatní na vyhlásenie vykonateľnosti alebo registráciu jednoduchý a rýchly procesný postup.
- 3) Vyhlásenie vykonateľnosti alebo registrácia sa smie odmietnuť len z jedného z dôvodov uvedených v článku 22 ods. 2.

Článok 26

S výnimkou preskúmania potrebného na uplatnenie predchádzajúcich článkov sa prijaté opatrenia nesmú preskúmať vo veci samej.

Článok 27

Opatrenia prijaté v jednom zmluvnom štáte, ktoré boli vyhlásené za vykonateľné alebo zaregistrované na účely výkonu v druhom zmluvnom štáte, vykonávajú sa v tomto štáte tak, ako keby ich prijali orgány tohto štátu. Výkon sa uskutoční podľa právneho poriadku dožiadaného štátu v rozsahu upravenom týmto právnym poriadkom.

V. KAPITOLA – SPOOLUPRÁCA

Článok 28

- 1) Zmluvný štát určí jeden ústredný orgán na vykonávanie úloh, ktoré takým orgánom ukladá dohovor.
- 2) Federálne štáty, štáty s viacerými právnymi systémami alebo štáty s autonómnymi územnými celkami môžu určiť viac ústredných orgánov a vymedziť ich územnú alebo personálnu pôsobnosť. Ak štát určil viac ústredných orgánov, určí ústredný orgán, ktorému sa majú zasielať písomnosti na účely ich postúpenia príslušnému ústrednému orgánu tohto štátu.

Článok 29

- 1) Ústredné orgány navzájom spolupracujú a podporujú spoluprácu medzi príslušnými orgánmi svojich štátov na dosiahnutie cieľov dohovoru.
- 2) Ústredné orgány v súvislosti s vykonávaním dohovoru prijímajú vhodné opatrenia, aby poskytli informácie o svojom právnom poriadku a o službách dostupných v ich štátoch, ktoré sa týkajú ochrany dospelých.

Článok 30

Ústredný orgán zmluvného štátu prijíma buď priamo alebo prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií všetky vhodné opatrenia, aby

- a) uľahčil komunikáciu všetkými dostupnými prostriedkami medzi príslušnými orgánmi v situáciách, na ktoré sa vzťahuje dohovor,
- b) poskytol na žiadosť príslušného orgánu iného zmluvného štátu pomoc pri vypátraní miesta pobytu dospelého, ak je predpoklad, že sa nachádza na území dožiadaného štátu a potrebuje tam ochranu.

Článok 31

Príslušné orgány zmluvného štátu môžu buď priamo alebo prostredníctvom iných inštitúcií podporovať využitie mediácie, zmierenia alebo podobných prostriedkov s cieľom dosiahnuť zmierne riešenia týkajúce sa ochrany osoby alebo majetku dospelého v situáciách, na ktoré sa vzťahuje dohovor.

Článok 32

- 1) Ak sa zvažuje prijatie ochranného opatrenia, orgány príslušné podľa dohovoru môžu, ak si to situácia dospelého vyžaduje, požiadať akýkoľvek orgán iného zmluvného štátu, ktorý má k dispozícii informácie relevantné na ochranu dospelého, aby im ich poskytol.
- 2) Zmluvný štát môže vyhlásiť, že žiadosti podľa odseku 1 sa smú zasielať jeho orgánom len prostredníctvom jeho ústredného orgánu.
- 3) Príslušné orgány zmluvného štátu môžu požiadať orgány iného zmluvného štátu o pomoc pri výkone ochranných opatrení prijatých podľa tohto dohovoru.

Článok 33

- 1) Keď orgán, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 8, zvažuje umiestnenie dospelého do ústavnej starostlivosti alebo na iné miesto, kde možno poskytnúť ochranu, a ak sa také umiestnenie má uskutočniť v druhom zmluvnom štáte, najprv sa poradí s ústredným orgánom alebo s iným príslušným orgánom tohto druhého zmluvného štátu. Na tento účel mu zašle správu o dospelom spolu s uvedením dôvodov na navrhované umiestnenie.
- 2) Rozhodnutie o umiestnení nemožno v dožadujúcom štáte prijať, ak ústredný orgán alebo iný príslušný orgán dožiadaného štátu vyjadril v primeranej lehote svoj nesúhlas.

Článok 34

V každom prípade, keď je dospelý vystavený vážnemu nebezpečenstvu, príslušné orgány zmluvného štátu, v ktorom sa prijali alebo sa zvažujú opatrenia na ochranu tohto dospelého, ak majú informáciu, že sa zmenil pobyt dospelého alebo že sa dospelý nachádza v inom zmluvnom štáte, informujú orgány tohto iného zmluvného štátu o existujúcom nebezpečenstve a o prijatých alebo zvažovaných opatreniach.

Článok 35

Orgán nepožiadá ani nezašle žiadne informácie podľa tejto kapitoly, ak sa domnieva, že by to mohlo vystaviť nebezpečenstvu osobu alebo majetok dospelého, alebo spôsobiť vážne ohrozenie slobody alebo života člena rodiny dospelého.

Článok 36

- 1) Bez ohľadu na možnosť požadovať primeranú úhradu za poskytnuté služby ústredné orgány a iné verejné orgány zmluvných štátov znášajú náklady, ktoré im vzniknú pri vykonávaní ustanovení tejto kapitoly.
- 2) Zmluvný štát môže o úhrade nákladov uzavrieť dohody s jedným alebo s viacerými zmluvnými štátmi.

Článok 37

Zmluvný štát môže uzavrieť s jedným alebo s viacerými zmluvnými štátmi dohody na účely zlepšenia vykonávania tejto kapitoly vo vzájomných vzťahoch. Štáty, ktoré takú dohodu uzavrú, zašlú jej kópiu depozitárovi dohovoru.

VI. KAPITOLA – VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 38

- 1) Orgány zmluvného štátu, v ktorom sa prijalo ochranné opatrenie alebo boli potvrdené oprávnenia na zastupovanie, môžu na žiadosť vydať osobe, ktorej bola zverená ochrana osoby alebo majetku dospelého, osvedčenie o jej právnom postavení a o rozsahu jej oprávnení.
- 2) Kým sa nepreukáže opak, platí domnienka, že od dátumu osvedčenia má osoba postavenie a oprávnenia uvedené v osvedčení.

- 3) Každý zmluvný štát určí orgány oprávnené vydávať osvedčenia.

Článok 39

Osobné údaje zhromaždené alebo zaslané na základe dohovoru sa smú použiť výlučne na účely, na ktoré sa zhromaždili alebo zaslali.

Článok 40

Orgány, ktorým sa informácie zaslali, zabezpečia ich dôvernosť podľa právneho poriadku svojho štátu.

Článok 41

Doklady zaslané alebo vydané podľa tohto dohovoru sú oslobodené od vyššieho overenia alebo inej podobnej formálnej náležitosti.

Článok 42

Každý zmluvný štát môže určiť orgány, ktorým sa zasielajú žiadosti podľa článkov 8 a 33.

Článok 43

- 1) Určenie orgánov podľa článkov 28 a 42 sa oznámi Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného najneskôr v deň uloženia ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení dohovoru alebo o prístupe k nemu. Každá ich zmena sa oznámi Stálemu byru.
- 2) Vyhlásenie podľa článku 32 ods. 2 sa zašle depozitárovi dohovoru.

Článok 44

Zmluvný štát, v ktorom sa v oblasti ochrany osoby alebo majetku dospelého uplatňujú rôzne systémy práva alebo súbory právnych noriem, nemusí uplatňovať pravidlá dohovoru na riešenie konfliktov, ktoré sa týkajú len týchto systémov alebo súborov právnych noriem.

Článok 45

Vo vzťahu k štátu, ktorý má v otázkach upravených týmto dohovorom dva systémy alebo viac systémov práva alebo súborov právnych noriem, ktoré sa uplatňujú na rôznych územných celkoch,

- a) každý odkaz na obvyklý pobyt v tomto štáte sa považuje za odkaz na obvyklý pobyt na územnom celku,
- b) každý odkaz na prítomnosť dospelého v tomto štáte sa považuje za odkaz na prítomnosť na územnom celku,
- c) každý odkaz na majetok dospelého nachádzajúci sa v tomto štáte sa považuje za odkaz na majetok dospelého nachádzajúci sa na územnom celku,
- d) každý odkaz na štát, ktorého štátnym občanom je dospelý, sa považuje za odkaz na územný celok určený právnym poriadkom tohto štátu, alebo ak právny poriadok neobsahuje takéto pravidlá, na územný celok, s ktorým má dospelý najužšiu väzbu,

- e) každý odkaz na štát, ktorého orgány si dospelý zvolil, sa považuje
 - za odkaz na územný celok, ak si dospelý zvolil orgány toho územného celku,
 - za odkaz na územný celok, s ktorým má dospelý najužšiu väzbu, ak si dospelý zvolil orgány štátu bez presného uvedenia konkrétneho územného celku v rámci štátu,
- f) každý odkaz na právny poriadok štátu, s ktorým má situácia podstatnú väzbu, sa považuje za odkaz na právny poriadok územného celku, s ktorým má situácia podstatnú väzbu,
- g) každý odkaz na právo, právny poriadok, konanie alebo orgán štátu, v ktorom sa prijalo opatrenie, sa považuje za odkaz na platné právo, právny poriadok alebo konanie na územných celkoch alebo na orgán územného celku, kde sa prijalo opatrenie,
- h) každý odkaz na právo, právny poriadok, konanie alebo orgán dožiadaného štátu sa považuje za odkaz na platné právo, právny poriadok alebo konanie na územnom celku alebo na orgán územného celku, kde sa žiada o uznanie alebo výkon,
- i) každý odkaz na štát, v ktorom sa má vykonať ochranné opatrenie, sa považuje za odkaz na územný celok, kde sa má opatrenie vykonať,
- j) každý odkaz na inštitúcie alebo orgány štátu okrem ústredných orgánov sa považuje za odkaz na inštitúcie alebo orgány oprávnené konať na príslušnom územnom celku.

Článok 46

Na určenia rozhodného práva podľa III. kapitoly vo vzťahu k štátu, ktorý sa skladá z dvoch alebo viacerých územných celkov, pričom každý z nich má svoj vlastný právny poriadok alebo súbor právnych noriem v otázkach upravených týmto dohovorom, použijú sa tieto pravidlá:

- a) ak existujú v tomto štáte platné pravidlá, ktoré určujú, ktorého územného celku právny poriadok sa použije, použije sa právny poriadok toho územného celku,
- b) ak také pravidlá neexistujú, použije sa právny poriadok územného celku určený podľa článku 45.

Článok 47

Na určenie rozhodného práva podľa III. kapitoly vo vzťahu k štátu, ktorý má dva alebo viac systémov práva alebo súborov právnych noriem uplatniteľných na rôzne kategórie osôb v otázkach upravených týmto dohovorom, použijú sa tieto pravidlá:

- a) ak existujú v tomto štáte platné pravidlá, ktoré určujú, ktorý z týchto právnych poriadkov sa použije, použije sa takto určený právny poriadok,
- b) ak také pravidlá neexistujú, použije sa právny poriadok alebo súbor právnych noriem, s ktorými má dospelý najužšiu väzbu.

Článok 48

Vo vzťahoch medzi zmluvnými štátmi tento dohovor nahrádza *Convention concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues* podpísaný v Haagu 17. júla 1905.

Článok 49

- 1) Dohovor nemá vplyv na medzinárodnú zmluvu, ktorej zmluvnými stranami sú zmluvné štáty a ktorá obsahuje ustanovenia týkajúce sa otázok upravených týmto dohovorom, ak zmluvné strany tejto zmluvy nevyhlásia inak.

- 2) Dohovor nebráni jednému alebo viacerým zmluvným štátom uzavrieť dohody, ktoré obsahujú ustanovenia týkajúce sa otázok upravených týmto dohovorom a vzťahujúce sa na dospelých s obvyklým pobytom v zmluvnom štáte takýchto dohôd.
- 3) Dohody, ktoré uzavrie jeden alebo viacero zmluvných štátov v otázkach upravených týmto dohovorom, nemajú vplyv na používanie ustanovení tohto dohovoru vo vzťahu medzi týmito štátmi a ostatnými zmluvnými štátmi.
- 4) Predchádzajúce odseky sa použijú na vzorové zákony založené na osobitných väzbách regionálneho alebo iného charakteru medzi zúčastnenými štátmi.

Článok 50

- 1) Dohovor sa uplatní na opatrenia, len ak sa prijali v určitom štáte po nadobudnutí platnosti dohovoru pre tento štát.
- 2) Dohovor sa uplatní na uznanie a výkon opatrení, ktoré sa prijali po nadobudnutí platnosti dohovoru medzi štátom, v ktorom boli opatrenia prijaté, a dožiadaným štátom.
- 3) Dohovor sa uplatňuje od dňa nadobudnutia platnosti pre zmluvný štát na oprávnenia na zastupovanie udelené skôr za podmienok zodpovedajúcich podmienkam uvedeným v článku 15.

Článok 51

- 1) Ústrednému orgánu alebo inému orgánu zmluvného štátu sa každá písomnosť zasiela v pôvodnom jazyku s pripojeným prekladom do úradného jazyka alebo do jedného z úradných jazykov druhého štátu, alebo ak taký preklad nie je možný, s prekladom do francúzskeho alebo do anglického jazyka.
- 2) Zmluvný štát však môže výhradou podľa článku 56 vylúčiť použitie francúzskeho alebo anglického jazyka, nie však oboch.

Článok 52

Generálny tajomník Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného zvolá v pravidelných intervaloch Zvláštnu komisiu na účely vyhodnotenia praktického vykonávania dohovoru.

VII. KAPITOLA – ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 53

- 1) Dohovor je otvorený na podpis štátom, ktoré boli členmi Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného 2. októbra 1999.
- 2) Dohovor podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu a ratifikačné listiny alebo listiny o prijatí alebo schválení sa uložia na Ministerstve zahraničných vecí Holandského kráľovstva, depozitára dohovoru.

Článok 54

- 1) Každý iný štát môže k dohovoru pristúpiť po tom, ako dohovor nadobudol platnosť podľa článku 57 ods. 1.
- 2) Listina o prístupe sa uloží u depozitára dohovoru.
- 3) Prístup nadobudne platnosť iba vo vzťahu medzi pristupujúcim štátom a tými zmluvnými štátmi, ktoré neuplatnili námietku proti jeho prístupu do šiestich mesiacov po doručení oznámenia uvedeného v článku 59 písm. b). Štáty môžu takú námietku uplatniť aj pri ratifikácii, prijatí alebo schválení dohovoru, ktoré nasledujú po prístupe. Každá taká námietka sa oznámi depozitárovi dohovoru.

Článok 55

- 1) Ak má štát dva alebo viac územných celkov, v ktorých sa vo veciach upravených týmto dohovorom uplatňujú rôzne systémy práva, pri podpise, ratifikácii, prijatí, schválení alebo prístupe môže vyhlásiť, že dohovor sa uplatní na všetky jeho územné celky, alebo iba na niektoré z nich, a toto svoje vyhlásenie môže kedykoľvek zmeniť novým vyhlásením.
- 2) Každé také vyhlásenie sa oznámi depozitárovi a výslovne sa v ňom uvedú územné celky, na ktoré sa dohovor uplatní.
- 3) Ak štát neurobí vyhlásenie podľa tohto článku, dohovor sa uplatní na všetky územné celky tohto štátu.

Článok 56

- 1) Každý štát môže najneskôr pri ratifikácii, prijatí, schválení alebo prístupe, alebo pri vyhlásení podľa článku 55 uplatniť výhradu podľa článku 51 ods. 2. Žiadne iné výhrady sa nepripúšťajú.
- 2) Každý štát môže kedykoľvek odvolať výhradu, ktorú uplatnil. Toto odvolanie oznámi depozitárovi.
- 3) Platnosť výhrady sa skončí prvým dňom tretieho kalendárneho mesiaca po oznámení uvedenom v predchádzajúcom odseku.

Článok 57

- 1) Dohovor nadobudne platnosť v prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov od uloženia tretej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení podľa článku 53.
- 2) Potom dohovor nadobudne platnosť
 - a) pre každý štát, ktorý ho ratifikuje, prijme alebo schváli neskôr, v prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov od uloženia jeho ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo prístupe,
 - b) pre každý pristupujúci štát v prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov, ktoré uplynuli po období šiestich mesiacov podľa článku 54 ods. 3,
 - c) pre územné celky, na ktoré sa dohovor rozšíril v súlade s článkom 55, v prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov po oznámení podľa tohto článku.

Článok 58

- 1) Zmluvný štát dohovoru môže dohovor vypovedať písomným oznámením adresovaným depozitárovi. Výpoveď sa môže obmedziť na určité územné celky, na ktoré sa dohovor uplatňuje.
- 2) Výpoveď nadobudne účinnosť v prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí dvanástich mesiacov po doručení oznámenia depozitárovi. Ak je na nadobudnutie účinnosti výpovede v oznámení určená dlhšia lehota, výpoveď nadobudne účinnosť po uplynutí tohto dlhšieho obdobia.

Článok 59

Depozitár oznámi členským štátom Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného a štátom, ktoré pristúpili k dohovoru podľa článku 54,

- a) podpisy, ratifikácie, prijatia a schválenia uvedené v článku 53,
- b) prístupy a námietky vznesené proti prístupom uvedené v článku 54,
- c) dátum nadobudnutia platnosti dohovoru podľa článku 57,
- d) vyhlásenia uvedené v článku 32 ods. 2 a v článku 55,
- e) dohody uvedené v článku 37,
- f) výhradu uvedenú v článku 51 ods. 2 a jej odvolanie uvedené v článku 56 ods. 2,
- g) výpovede uvedené v článku 58.

Na dôkaz toho podpísaní, riadne na to splnomocnení podpísali tento dohovor.

Dané v Haagu 13. januára 2000 v anglickom a francúzskom jazyku, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré sa uloží v archívoch vlády Holandského kráľovstva a ktorého overený odpis sa odovzdá diplomatickou cestou každému štátu, ktorý bol členom Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného 2. októbra 1999.

**Odporúčanie prijaté Zvláštnou komisiou
diplomatického charakteru o ochrane dospelých**

Zvláštna komisia odporúča zmluvným štátom Dohovoru o medzinárodnej ochrane dospelých, aby pri uplatňovaní dohovoru používali ďalej uvedené vzorové tlačivá

OSVEDČENIE

Článok 38 Dohovoru o medzinárodnej ochrane dospelých
podpísaný v Haagu dňa 13. januára 2000

A. – Dolupodpísaný orgán :

Krajina :

Štát – provincia (ak sa hodí) :

Názov vydávajúceho orgánu :

.....

Adresa :

.....

.....

Tel : Fax : Mail :

osvedčuje, že :

☐ bolo prijaté ochranné opatrenie

☐ boli potvrdené oprávnenia na zastupovanie

kým :

.....

dňa :

B. – Dotknutý dospelý :

Priezvisko :Meno :

Dátum a miesto narodenia :

Krajina obvyklého pobytu :

Adresa :

.....

.....

C. - Držiteľ osvedčenia :

Priezvisko :Meno :

Dátum a miesto narodenia :

Adresa :

.....

.....

Tel. : Fax : Mail :

D. – Oprávnenia držiteľa osvedčenia :**1. -Držiteľ osvedčenia koná v postavení :**

.....

v súlade s týmto právom :

2. - Oprávnenia zverené držiteľovi osvedčenia :**a) ☐ vo vzťahu k osobe dospelého sú :**☐ neobmedzené☐ obmedzené na nasledovné kategórie úkonov

.....

.....

.....

☐ obmedzené na nasledovné úkony :

.....

.....

.....

☐ podliehajú schváleniu (kým):**b) ☐ vo vzťahu k majetku dospelého sú :**☐ neobmedzené☐ obmedzené na nasledovné kategórie úkonov :

.....

.....

.....

☐ obmedzené na :☐ hnutel'ný majetok☐ nehnuteľný majetok☐ na nasledovný majetok :

.....

.....

.....

☐ podliehajú schváleniu (kým) :

.....

Oprávnenia zverené držiteľovi osvedčenia :☐ zanikajú dňa :☐ platia až do ich zmeny alebo zrušenia.

E. – Oprávnenia ponechané dospelému :**a) týkajúce sa osoby dospelého :**

.....
.....
.....

b) týkajúce sa majetku dospelého :

.....
.....
.....

K tomuto osvedčeniu sú pripojené

- ☐ kópia rozhodnutia alebo oprávnenia na zastupovanie
- ☐ úplný zoznam oprávnení zverených držiteľovi osvedčenia a oprávnení ponechaných dospelému :

Vo : ☐ francúzštine ☐ angličtine

Kým sa nepreukáže opak, platí domnienka, že od dátumu osvedčenia má osoba postavenie a oprávnenia uvedené v osvedčení.

Pre ďalšie informácie sa obráťte na vydávajúci orgán.

Vyhotovené dňa v

Podpis

Pečiatka

OCHRANNÉ OPATRENIA TÝKAJÚCE SA DOSPELÉHO

Dohovor o medzinárodnej ochrane dospelých
podpísaný v Haagu 13. januára 2000

1. – Článok 8 ods.1 dohovoru :

Dolupodpísaný orgán :

.....
.....

má tú česť informovať nasledujúci orgán :

.....
.....

- ☐ že z vlastnej iniciatívy
☐ že na žiadosť nasledujúceho orgánu :

.....
.....

žiada, aby sa prijali ochranné opatrenia :

- ☐ vo vzťahu k osobe dospelého:

Priezvisko :Meno :

Dátum a miesto narodenia :

.....
.....

Adresa :

.....
.....

- ☐ vzťahujúce sa na majetok dospelého
☐ vzťahujúce sa na nasledujúci majetok :

.....

podľa článku 8 ods. 2 ,

písmeno ☐ a, ☐ b, ☐ c, ☐ d, ☐ e, ☐ f, dohovoru.

Dané vdňa

Podpis

Pečiatka

2. – Článok 8 ods. 3 dohovoru :

Dolupodpísaný orgán :

.....
.....

má tú česť odpovedať na horeuvedenú žiadosť :

- ☐ že prijíma právomoc.
- ☐ že neprijíma právomoc.

Danédňa

Podpis

Pečiatka

INFORMÁCIE O OCHRANNÝCH OPATRENIACH TÝKAJÚCICH SA DOSPELÉHO

Dohovor o medzinárodnej ochrane dospelých
podpísaný v Haagu 13. januára 2000

Dolupodpísaný orgán :

.....
.....

má tú česť informovať :

.....
.....

že nasledujúci orgán :

.....
.....

1. - podľa článku 7 dohovoru

- ☐ zvažuje ochranné opatrenia
 - ☐ týkajúce sa osoby dospelého (článok 7 ods.1)
 - ☐ týkajúce sa majetku dospelého (článok 7 ods.1)
- ☐ prijal ochranné opatrenia (článok 7 ods. 2,3)
- ☐ rozhodol, že nie je potrebné prijať žiadne opatrenia (článok 7 ods. 2,3)
- ☐ koná vo veci ochrany dospelého (článok 7 ods.2);

2. - podľa článku 10 dohovoru

- ☐ prijal naliehavé opatrenia (článok 10 ods.1)
- ☐ prijal ochranné opatrenia (článok 10 ods.2);

3. - podľa článku 11 dohovoru

- ☐ zvažuje opatrenia na ochranu osoby dospelého (článok 11 ods.1)
- ☐ prijal rozhodnutie o ochranných opatreniach vyžadovaných situáciou (článok 11 ods.2);

týkajúce sa tohto dospelého:

Priezvisko Meno :

Dátum a miesto narodenia :

Adresa :

Kópie príslušných rozhodnutí sú pripojené :

☐ Áno ☐ Nie

Pre ďalšie informácie sa obráťte na :

- ☐ dolupodpísaný orgán
- ☐ orgán, ktorý prijal rozhodnutie

Dané v dňa

Podpis

Pečiatka

Správa

Dôvodová správa k dohovoru o medzinárodnej ochrane dospelých osôb
vypracoval Paul LAGARDE

Obsah

VŠEOBECNÝ RÁMEC, HLAVNÉ SMEROVANIE A ŠTRUKTÚRA DOHOVORU	39
<i>História</i>	<i>39</i>
<i>Hlavné smerovanie dohovoru</i>	<i>40</i>
KOMENTÁR K JEDNOTLIVÝM ČLÁNKOM DOHOVORU	41
<i>Názov dohovoru a preambula</i>	<i>41</i>
KAPITOLA I – ROZSAH PÔSOBNOSTI DOHOVORU	42
Článok 1 (ciele dohovoru)	42
Odsek 1	42
Odsek 2	43
<i>Písmeno a)</i>	<i>43</i>
<i>Písmená b) a c)</i>	<i>43</i>
<i>Písmená d) a e)</i>	<i>43</i>
Článok 2 (vymedzenie pojmu „dospelá osoba“)	44
Článok 3 (zoznam opatrení ochrany).....	45
<i>Písmeno a)</i>	<i>45</i>
<i>Písmeno b)</i>	<i>45</i>
<i>Písmeno c)</i>	<i>46</i>
<i>Písmeno d)</i>	<i>46</i>
<i>Písmeno e)</i>	<i>46</i>
<i>Písmeno f)</i>	<i>46</i>
<i>Písmeno g)</i>	<i>46</i>
Článok 4 (oblasti vylúčené z pôsobnosti dohovoru).....	47
Odsek 1	47
<i>Písmeno a) (vyživovacia povinnosť)</i>	<i>47</i>
<i>Písmeno b) (manželstvo)</i>	<i>47</i>
<i>Písmeno c) (majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku)</i>	<i>48</i>
<i>Písmeno d) (trusty alebo dedičstvo)</i>	<i>48</i>
<i>Písmeno e) (sociálne zabezpečenie)</i>	<i>49</i>
<i>Písmeno f) (zdravie)</i>	<i>50</i>
<i>Písmeno g) (opatrenia spojené s trestnými činmi)</i>	<i>50</i>
<i>Písmeno h) (azyl a prisťahovalectvo)</i>	<i>51</i>
<i>Písmeno i) (verejná bezpečnosť)</i>	<i>51</i>
Odsek 2	52
KAPITOLA II – PRÁVOMOC	52
Článok 5 (právomoc orgánov obvyklého pobytu dospelaj osoby).....	53
Odsek 1	53
Odsek 2	53
Článok 6 (dospelé osoby, ktoré sú utečencami, vysídlenými osobami alebo osobami bez obvyklého pobytu)	54
Odsek 1	54

Odsek 2	54
Článok 7 (súbežná subsidiárna právomoc orgánov štátu štátnej príslušnosti dospelých osoby)	55
Odsek 1	55
Odsek 2	56
Odsek 3	57
Článok 8 (postúpenie právomoci na vhodné fórum)	57
Odsek 1	57
Odsek 2	58
Odsek 3	59
Článok 9 (právomoc orgánov štátu, kde sa nachádza majetok dospelých osoby)	60
Článok 10 (právomoc v naliehavom prípade)	60
Odsek 1	60
Odsek 2	61
Odsek 3	61
Odsek 4	62
Článok 11 (opatrenia na ochranu osoby, ktoré majú dočasný charakter a obmedzenú územnú pôsobnosť)	62
Odsek 1	62
Odsek 2	63
Článok 12 (zachovávanie účinnosti opatrení v prípade zmeny okolností)	64
Záverečné poznámky	64
KAPITOLA III – ROZHODNÉ PRÁVO	65
Článok 13 (rozhodné právo pre opatrenia ochrany)	65
Odsek 1	65
Odsek 2	66
Článok 14 (podmienky vykonávania opatrenia)	66
Článok 15 (mandát v prípade nespôsobilosti)	67
Odsek 1	67
Odsek 2	68
Odsek 3	70
Článok 16 (ukončenie alebo zmena právomocí)	70
Článok 17 (ochrana tretích osôb)	71
Článok 18 (univerzálny charakter kolíznych noriem)	72
Článok 19 (vylúčenie spätného a ďalšieho odkazu)	72
Článok 20 (kogentné normy)	72
Článok 21 (verejný poriadok)	73
KAPITOLA IV – UZNANIE A VÝKON	73
Článok 22 (uznanie a dôvody na odmietnutie uznania)	73
Odsek 1	73
Odsek 2	74
<i>Písmeno a)</i>	74
<i>Písmeno b)</i>	74
<i>Písmeno c)</i>	74
<i>Písmeno d)</i>	74
<i>Písmeno e)</i>	75

Článok 23 (preventívne konanie o uznaní alebo neuznaní)	75
Článok 24 (zistenia jurisdikčných skutočností)	75
Článok 25 (vyhlásenie vykonateľnosti).....	76
Článok 26 (zákaz preskúmania v danej veci).....	76
Článok 27 (výkon).....	76
KAPITOLA V – SPOLUPRÁCA	77
Článok 28 (vytvorenie ústredného orgánu).....	77
Článok 29 (všeobecná povinnosť spolupráce).....	77
Článok 30 (komunikácia, lokalizácia).....	78
Článok 31 (mediácia).....	78
Článok 32 (žiadosti o konkrétne informácie a pomoc v súvislosti s konkrétnou dospelou osobou).....	79
Odsek 1	79
Odsek 2	79
Odsek 3	79
Článok 33 (cezhraničné umiestnenie)	79
Článok 34 (dospelá osoba vo vážnom nebezpečenstve)	80
Článok 35 (informácie vytvárajúce riziko pre dospelú osobu).....	80
Článok 36 (náklady)	81
Článok 37 (dohody medzi zmluvnými štátmi).....	81
KAPITOLA VI – VŠEOBECNÉ USTANOVENIA	81
Článok 38 (medzinárodné osvedčenie).....	81
Článok 39 (ochrana osobných údajov)	83
Článok 40 (dôvernoscť informácií).....	83
Článok 41 (výnimka z legalizácie).....	83
Článok 42 (určenie orgánov)	83
Článok 43 (oznamovanie určení a vyhlásení).....	83
Články 44 až 47 (federálne ustanovenia)	84
Článok 44 (neuplatňovanie dohovoru na vnútroštátne kolízie zákonov)	84
Článok 45 (kolízie zákonov medzi územnými jednotkami, všeobecné pravidlá)	84
Článok 46 (kolízie zákonov medzi územnými jednotkami, osobitné pravidlá týkajúce sa rozhodného práva).....	85
Článok 47 (kolízie zákonov medzi osobami, rozhodné právo).....	85
Článok 48 (nahradenie dohovoru zo 17. júla 1905)	86
Článok 49 (kolízie s inými dohovormi)	86
Odsek 1	87
Odsek 2	87
Odsek 3	87
Odsek 4	88
Článok 50 (dočasné uplatňovanie dohovoru).....	88
Článok 51 (jazyk komunikácie).....	88
Článok 52 (monitorovanie dohovoru).....	89
KAPITOLA VII – ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA	89
Články 53 až 55 (záverečné ustanovenia)	89

- 1 Začiatky Dohovoru o medzinárodnej ochrane dospelých osôb sa viažu k rozhodnutiu, ktoré 29. mája 1993 prijali štáty zastúpené na sedemnástom zasadnutí Haagskej konferencie o medzinárodnom práve súkromnom

„s cieľom zahrnúť do programu osemnásteho zasadnutia revíziu Dohovoru z 5. októbra 1961 o právomoci orgánov a rozhodnom práve v oblasti ochrany maloletých osôb a možné rozšírenie pôsobnosti nového dohovoru na ochranu právne nespôsobilých osôb“¹.

Na osemnástom zasadnutí konferencie sa splnila polovica tohto programu, keď bol vypracovaný *Haagsky dohovor z 19. októbra 1996 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí*. Na uvedenom zasadnutí však nezostal čas na dôkladné preskúmanie prípadu dospelých osôb. Potom, ako sa uznalo, že v nadväznosti na prijatie budúceho dohovoru z 19. októbra 1996 by sa mal vypracovať dohovor o ochrane dospelých osôb, a po zohľadnení skutočnosti, „že jedno alebo viacero následných zasadnutí Osobitnej komisie by pravdepodobne viedli k prijatiu dohovoru o ochrane dospelých osôb“, bola na zasadnutí na tento účel zriadená Osobitná komisia a rozhodlo sa, „že návrh dohovoru, ktorý mala vypracovať Osobitná komisia diplomatického charakteru sa začlení do záverečného aktu, ktorý sa predloží na podpis delegátom, ktorí sú členmi takejto komisie“².

- 2 V súlade s uvedeným rozhodnutím Stále byro konferencie zriadilo Osobitnú komisiu, ktorej pracovnú činnosť pripravila pracovná skupina, ktorá zasadala v Haagu v dňoch 14. až 16. apríla 1997 pod vedením profesora Struyckena, predsedu holandského stáleho vládneho výboru pre kodifikáciu medzinárodného práva súkromného. Táto skupina vopred súhlasila, že malý redakčný výbor, ktorý v dňoch 13. a 14. júna 1997 zasadal v Haagu, vypracuje prvý návrh znenia a poskytne tak základ pre činnosť Osobitnej komisie. Osobitná komisia zasadala v Haagu 3. až 12. septembra 1997. Táto komisia vypracovala návrh dohovoru, ktorý spolu so sprievodnou správou³ slúžil ako základ pre rokovania Osobitnej diplomatickej komisie, ktorá zasadala v Haagu od 20. septembra do 2. októbra 1999. Okrem delegátov z 30 členských štátov konferencie sa na rokovaní zúčastnili pozorovatelia z ďalších šiestich štátov, dvoch medzivládnych organizácií a troch mimovládnych organizácií.

Diplomatická komisia na začiatku svojho prvého zasadnutia vymenovala za predsedu Erica Cliva, delegáta Spojeného kráľovstva, a za podpredsedov Andreasa Buchera, delegáta Švajčiarska, Gloriu F. DeHartovú, delegátku Spojených štátov amerických, a Kurta Siehra, delegáta Nemecka, ktorý už v Osobitnej komisii túto funkciu zastával, rovnako ako H. E. Antonia Boggiana, delegáta Argentíny, a H. E. pána Hua, delegáta Čínskej ľudovej republiky. Takisto potvrdila Paula Lagarda, delegáta Francúzska, vo funkcii spravodajcu. Na zasadnutí bol zriadený redakčný výbor, ktorému predsedal Kurt Siehr, delegát Nemecka,⁴ skupina na preskúmanie federálnych ustanovení, ktorej predsedala Alegria Borrassová, delegátka Španielska,⁵ a skupina na prípravu vzorových formulárov, ktorej predsedala Marie-Odile Baurová, delegátka Francúzska. Diplomatickej komisii prácu výrazne uľahčili rozsiahle predbežné dokumenty, ktoré sekretariát konferencie poskytol už odborníkom z osobitnej komisie v roku 1997⁶.

¹ Záverečný akt sedemnásteho zasadnutia, časť B, 1.

² Záverečný akt osemnásteho zasadnutia, časť B, 2.

³ Predbežný návrh a správa Paula Lagarda tvoria predbežný dokument č. 2 z júna 1998, ktorý sa mal predložiť Zvláštnej diplomatickej komisii.

⁴ Okrem predsedu, spravodajcu a členov Stáleho byra boli členmi tohto výboru G. F. DeHartová (Spojené štáty), ako aj A. Bucher (Švajčiarsko), S. Danielsen (Dánsko) a P. Lortie (Kanada), ktorý nahradil Louise Lussierovú, ktorá v osobitnej komisii zastupovala Kanadu.

⁵ V tomto výbore boli zastúpené aj delegácie Spojených štátov, Kanady, Austrálie, Mexika a Nemecka.

⁶ Oznámenie o ochrane právne nespôsobilých dospelých osôb vypracoval Adair Dyer v septembri 1996 (predbežný dokument č. 14 určený na osemnásté zasadnutie); *Les majeurs protégés en droit international privé et la pratique*

Táto správa sa týka *Dohovoru o medzinárodnej ochrane dospelých osôb*, ktorý jednohlasne prijali členské štáty zúčastňujúce sa na pléne 2. októbra 1999.

VŠEOBECNÝ RÁMEC, HLAVNÉ SMEROVANIE A ŠTRUKTÚRA DOHOVORU

História

- 3 Hoci činnosť Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného v oblasti ochrany dospelých osôb nie je porovnateľná s jej výsledkami v oblasti ochrany ohrozených detí, nie je zanedbateľná a táto problematika opakovane vyvoláva znepokojenie. Pred prvou svetovou vojnou bol na štvrtom zasadnutí prijatý dohovor podpísaný 17. júla 1905, *concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues*, ktorý je stále v platnosti medzi Talianskom, Poľskom, Portugalskom a Rumunskom. V medzivojnovom období bolo na šiestom zasadnutí v roku 1928 sformulovaných niekoľko návrhov s cieľom uvedený dohovor doplniť⁷. Pozoruhodná štúdia Bernarda Dutoita, vtedajšieho tajomníka Stáleho byra, z roku 1967 (poznámka č. 7) znova vyvolala záujem konferencie o túto oblasť, ktorá sa napokon v roku 1979 medzi trinástym a štrnástym zasadnutím stala predmetom dotazníka rozoslaného členským štátom. Odpovede⁸ v tom čase nesvedčili o vysokej frekvencii výskytu praktických problémov týkajúcich sa ochrany dospelých osôb v medzinárodnom poriadku a na zasadnutí Zvláštnej komisie vo februári 1980, kde sa mal preskúmať budúci program konferencie, sa táto oblasť do programu nezahrnula.

Odvtedy sa dĺžka ľudského života vo vyspelých štátoch stále predlžuje, čo je spojené so zodpovedajúcim nárastom ochorení vyskytujúcich sa vo vyššom veku. Generálny tajomník konferencie poukázal na prognózy Hospodárskej a sociálnej rady, podľa ktorých sa počet osôb starších ako šesťdesiat rokov zvýši zo 600 miliónov v roku 2001 na 1,2 miliardy v roku 2025 a počet osôb vo veku osemdesiat a viac rokov, ktorý v súčasnosti predstavuje 50 miliónov, sa v roku 2025 zvýši na 137 miliónov. Uvedomovanie si týchto problémov už v niektorých štátoch viedlo k úplnému prepracovaniu interných systémov ochrany dospelých osôb so zníženou alebo s nedostatočnou osobnou spôsobilosťou⁹. Prirodzené pohyby v populácii v modernej dobe a predovšetkým pomerne vysoký počet ľudí, ktorí dovŕšili vek odchodu do dôchodku a rozhodli sa stráviť zvyšok svojho života v miernejšom podnebí, majú za následok, že lekári a najmä notári chcú mať k dispozícii pevné normy medzinárodného práva súkromného. Najmä vzhľadom na skutočnosť, že takíto ľudia často disponujú určitým majetkom, je notárska prax konfrontovaná s problémami medzinárodného práva súkromného týkajúcimi sa správy alebo predaja majetku patriaceho týmto osobám alebo riešenia ich dedičstva.

notariale, étude de Mme Mariel Revillard pre pracovnú skupinu; správa skupiny odborníkov Rady Európy o právne nespôsobilých a ďalších zraniteľných dospelých osobách, vypracoval Eric Clive na žiadosť Rady Európy, 21. januára 1997; návrh delegácie Švajčiarska predložený na konci osemnásteho zasadnutia o transpozícii ustanovení dohovoru z 19. októbra 1996 v takmer doslovnom znení na oblasť dospelých osôb.

⁷ *Actes*, 1928, s. 421, citované Dutoitom, *La protection des incapables majeurs en droit international privé*, *Revue critique de droit international privé*, 1967.465, s. 500 – 501.

⁸ Akty a dokumenty štrnásteho zasadnutia (1980), zv. I, *Rôzne záležitosti*, s. 114 – 147.

⁹ Pozri najmä nemecký zákon *Betreuungsgesetz* z 12. septembra 1990, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1992. Delegát Grécka uviedol grécky zákon z roku 1996. Pozri aj odporúčanie č. R(99)4 Rady Európy z 26. februára 1999 o princípoch právnej ochrany nespôsobilých dospelých osôb.

Zahrnutie osobitných pravidiel do niektorých nových kodifikácií medzinárodného práva súkromného¹⁰ umožnilo z obavy o medzinárodnú zhodu naplánovať rokovania o medzinárodnom dohovore o medzinárodnom práve súkromnom v tejto oblasti. Príležitosť znova sa k tejto myšlienke vrátiť a začať na nej pracovať poskytlo rozhodnutie prijaté v roku 1993 na sedemnástom zasadnutí o revízii *Dohovoru z 5. októbra 1961 o právomoci orgánov a rozhodnom práve v oblasti ochrany maloletých osôb*. Keďže tieto problémy spolu navzájom súvisia, minimálne na technickej úrovni, bolo rozumné požiadať vládnych odborníkov, aby preskúmali, či by sa riešenia, ktoré by boli prijateľné na ochranu detí, nemohli s nevyhnutnými úpravami použiť aj na ochranu dospelých osôb.

Hlavné smerovanie dohovoru

- 4 Dohovor reprodukuje všeobecnú štruktúru dohovoru z 19. októbra 1996 a v mnohých aspektoch sa v ňom prijímajú rovnaké riešenia. Nie je to prekvapujúce, pretože oba dohovory dojednali v podstate tí istí vládni odborníci, ktorých špecifickou úlohou, ako už bolo uvedené, bolo posúdiť, či by sa riešenia prijaté v dohovore z roku 1996 nemohli uplatniť aj na ochranu dospelých osôb.

V podstate najdôležitejšie diskusie prebiehali na jednej strane medzi odborníkmi, ktorí trvali na tom, že medzinárodná ochrana dospelých osôb je osobitný problém, a nechceli byť viazaní modelom dohovoru o ochrane detí, a na druhej strane tými, ktorí boli presvedčení o komplementárnosti oboch dohovorov, keďže len výnimočne bolo potrebné sa odchyliť od dohovoru z roku 1996. Najživšia debata medzi týmito dvoma prístupmi prebiehala v oblasti právomoci inštitúcií. Kompromis, ktorý v tomto smere prijala Osobitná komisia, už Diplomatická komisia ďalej neskúmala.

- 5 Rovnako ako dohovor z roku 1996 obsahuje súčasný dohovor týchto sedem kapitol: rozsah pôsobnosti dohovoru; právomoc; rozhodné právo; uznanie a výkon; spolupráca; všeobecné ustanovenia; záverečné ustanovenia.

V kapitole I (články 1 až 4) sa vymedzujú ciele dohovoru a osoby, na ktoré sa dohovor vzťahuje, uvádza sa v nej ilustratívny, ale takmer úplný zoznam opatrení ochrany, ktoré patria do pôsobnosti dohovoru, a podrobný zoznam oblastí, ktoré sú z pôsobnosti dohovoru vylúčené.

Kapitola II o právomoci (články 5 až 12) sa od modelu z roku 1996 mierne odchyľuje. Cieľom tohto modelu bolo v zásade zabrániť akémukoľvek súťaženiu medzi orgánmi jednotlivých štátov pri prijímaní opatrení ochrany osoby alebo majetku dieťaťa a sústrediť právomoc na orgány štátu obvyklého pobytu dieťaťa. Niektorí delegáti by chceli, aby sa tento systém rozšíril aj na dospelé osoby. V tomto prípade však tieto obavy neboli až také naliehavé. Aj keď je nepochybne žiaduce, aby ochranu dospelých osôb zabezpečovali orgány štátu jej obvyklého pobytu, je takisto potrebné pripomenúť, že dospelá osoba na rozdiel od dieťaťa, ktoré je predmetom sporu medzi rodičmi, vo väčšine prípadov nie je predmetom súperenia medzi osobami, ktoré by chceli vykonávať ochranu. Takisto je vhodné príliš nebrániť dobrej vôli kohokoľvek, kto by bol ochotný prevziať na seba túto zodpovednosť. Pokiaľ takáto osoba nemá pobyt v rovnakom štáte ako dospelá osoba, ktorú je potrebné chrániť, zdá sa vhodné umožniť jej obrátiť sa na orgány, ktoré sú čo najbližšie k jej miestu pobytu, a neobmedzovať ju, aby prijímala opatrenia v štáte obvyklého pobytu dospelých

¹⁰

Napríklad článok 85 ods. 2 švajčiarskeho zákona z 18. decembra 1987, ktorým sa pôsobnosť Haagskeho dohovoru z 5. októbra 1961 analogicky rozširuje na dospelé osoby. Pozri aj článok 3085 quebeckého občianskeho zákonníka z 18. decembra 1991, podľa ktorého právny režim dospelých osôb v zásade podlieha právnemu poriadku v mieste ich bydliska, a článok 41 tuniského zákona z 27. novembra 1998, podľa ktorého poručníctvo osoby, ktorá bola súdom uznaná za právne nespôsobilú, podlieha vnútroštátnemu právu.

osoby, ktorý môže byť vzdialený. Takisto sa poukázalo na skutočnosť, že výlučná právomoc orgánov štátu obvyklého pobytu dospelé osoby by mohla ohroziť jej osobnú slobodu, a to najmä v prípade, ak si toto miesto obvyklého pobytu sama nevybrala. Táto skutočnosť svedčí v prospech uznania súbežnej právomoci, aspoň v prípade orgánov štátu štátnej príslušnosti dospelé osoby.

Kompromis, ktorý prijala Osobitná komisia, sa premietol do kapitoly II. Kým na základe článku 5 si hlavnú právomoc ponechávajú orgány štátu obvyklého v mieste pobytu dospelé osoby, na základe článku 7 disponujú súbežnou, aj keď subsidiárnou právomocou orgány štátu, ktorého je dospelá osoba štátnym príslušníkom. Takisto článok 8 umožňuje orgánom štátu obvyklého pobytu dospelé osoby požadovať, aby v záujme dospelé osoby prijali opatrenia ochrany orgány iných štátov. Podľa článku 9 majú orgány štátu, v ktorom sa nachádza majetok dospelé osoby, súbežnú subsidiárnu právomoc. Články 10 a 11 reprodukovujú články 11 a 12 dohovoru o ochrane detí, pokiaľ ide o naliehavé prípady a predbežné opatrenia s obmedzenou územnou pôsobnosťou.

Kapitola III o rozhodnom práve (články 13 až 21) preberá zásady dohovoru z roku 1996, podľa ktorých každá inštitúcia prijímajúca opatrenie ochrany uplatňuje svoje vlastné vnútroštátne právo (článok 13). Takisto sa v nej určuje rozhodné právo, pokiaľ ide o právomoci na zastupovanie zverené dospelou osobou, ktoré sa majú vykonávať v prípade, keď táto dospelá osoba nie je schopná chrániť svoje vlastné záujmy (článok 15).

Kapitola IV (články 22 až 27) veľmi podrobne reprodukuje model dohovoru z roku 1996 a podrobne upravuje uznanie a výkon opatrení ochrany v jednom zmluvnom štáte, ktoré boli prijaté v inom zmluvnom štáte. Jasne sa v nej rozlišuje uznanie, vyhlásenie vykonateľnosti alebo registrácia na účely výkonu a skutočný výkon.

V kapitole V (články 28 až 37) sa stanovuje mechanizmus spolupráce medzi zmluvnými štátmi, pričom aj táto kapitola veľmi podrobne reprodukuje príslušnú kapitolu dohovoru z roku 1996. Tento mechanizmus podľa vzoru mnohých iných haagskych dohovorov spočíva vo vytvorení ústredného orgánu v každom zmluvnom štáte (článok 28), ktorého povinnosti a právomoci sú stanovené v nasledujúcich článkoch.

Kapitola VI (články 38 až 52) obsahuje všeobecné ustanovenia, ktoré majú uľahčiť vykonávanie a monitorovanie dohovoru, ako aj chrániť dôvernosť údajov a informácií zhromaždených v súlade s týmto dohovorom. Zároveň sa v nej špecifikuje časová pôsobnosť dohovoru (článok 50), má zabrániť kolíziám s inými dohovormi (články 48 a 49) a transponujú sa v nej články 46 až 49 dohovoru o ochrane detí, ktoré sa zaoberajú jeho uplatňovaním, pokiaľ ide o štáty s nejednotnými právnymi systémami (tzv. federálne ustanovenia, články 44 až 47).

Kapitola VII (články 53 až 59) obsahuje zvyčajné ustanovenia o protokole týkajúce sa podpisu, nadobudnutia platnosti, pristúpenia k dohovoru a vypovedania dohovoru.

KOMENTÁR K JEDNOTLIVÝM ČLÁNKOM DOHOVORU

Názov dohovoru a preambula

- 6 Názov „*Dohovor o medzinárodnej ochrane dospelých osôb*“ sa považoval za vhodnejší ako oveľa dlhší názov dohovoru o ochrane detí. Keďže nehrozilo, že by si by si dospelé osoby pomýlili tento dohovor s predchádzajúcim dohovorom, existovali všetky predpoklady pre to, aby mal dohovor krátky, výstižný názov, na ktorý sa ľahko odkazuje.

- 7 V pomerne krátkej preambule sa zdôrazňuje význam medzinárodnej spolupráce v oblasti ochrany dospelých osôb a prioritizácie záujmov dospelých osôb, ako aj rešpektovanie ich dôstojnosti a autonómie. Komisia nezastierala, že záujmy dospelých osoby by niekedy mohli byť v rozpore s jej autonómiou, ale skutočnosť, že spomenula oba aspekty, svedčí o snahe dosiahnuť medzi týmito dvoma záujmami rovnováhu.

Komisia odmietla návrh niektorých delegácií, aby sa v preambule odkazovalo na iné medzinárodné nástroje, najmä na pakt OSN o občianskych a politických právach a pakt o hospodárskych, kultúrnych a sociálnych právach. Tento postoj neznamená podceňovanie dôležitosti týchto nástrojov. V skutočnosti boli základné práva dospelých osôb, ktoré potrebujú ochranu, hlavným záujmom Komisie po celý čas, ale konkrétne ustanovenia uvedených nástrojov neboli súčasťou diskusií.

KAPITOLA I – ROZSAH PÔSOBNOSTI DOHOVORU

Článok 1 (ciele dohovoru)¹¹

Odsek 1

- 8 Tento odsek, ktorý nemá obdobu v dohovore z roku 1996, naznačuje hneď na začiatku, že cieľom dohovoru je *ochrana* určitých dospelých osôb. Táto myšlienka ochrany slúži ako usmernenie a kritérium na vymedzenie rozsahu pôsobnosti dohovoru. Ako je zrejmé v súvislosti s článkom 4, to znamená, že opatrenie prijaté orgánom štátu patrí alebo nepatrí do pôsobnosti tohto dohovoru podľa toho, či je alebo nie je zamerané na ochranu dospelých osôb.
- 9 V odseku 1 sa dospelé osoby vymedzujú ako osoby, na ktoré sa vzťahuje tento dohovor. Sú to samozrejme osoby, ktoré potrebujú ochranu, ale na to, aby bola táto potreba úplne zrejmá, sa Komisia v tomto odseku zámerne vyhla používaniu právnických výrazov, ako „právne nespôsobilá osoba“, ktoré majú rôzne významy v závislosti od daného práva. Považovalo sa preto za vhodnejšie ponechať vecný opis dospelých osoby, ktorá potrebuje ochranu.

Vymedzenie obsahuje dve skutkové okolnosti. Prvou z nich je „znížená alebo nedostatočná osobná spôsobilosť“ dospelých osoby. Dohovor sa teda nevzťahuje na ochranu dospelých obetí vonkajšieho násillia, napríklad na týrané manželky. Ochrana týchto obetí sa v skutočnosti zabezpečuje policajnými opatreniami v bežnom netechnickom zmysle slova a nie právnymi opatreniami ochrany. Dospelé osoby, ktoré má tento dohovor chrániť, sú fyzicky alebo duševne nespôsobilé osoby s „nedostatočnou“ osobnou spôsobilosťou, ako aj zvyčajne staršie osoby so zníženou osobnou spôsobilosťou, najmä osoby trpiace Alzheimerovou chorobou. Hoci si Komisia nepriala uviesť túto skutočnosť priamo v texte, aby nebol zbytočne ťažkopádny, pripustila, že takáto znížená alebo nedostatočná spôsobilosť môže byť trvalá alebo dočasná, keďže si vyžaduje opatrenie ochrany.

Bola nastolená otázka, či sa tieto podmienky vzťahujú na prípad márnoutrnosti, ktorý podľa niektorých právnych poriadkov môže byť dôvodom právnej nespôsobilosti. Komisia dospela k záveru, že márnoutrnosť ako taká nepatrí do rozsahu pôsobnosti dohovoru. V kombinácii s ďalšími faktormi by však mohla svedčiť o znížení osobnej spôsobilosti dospelých osoby a vyžadovať si opatrenie ochrany v zmysle dohovoru.

¹¹ Názvy písané kurzívou, ktoré sa uvádzajú za každým uvedeným článkom, pridal spravodajca, aby zlepšil zrozumiteľnosť svojej správy, ale v texte dohovoru sa neobjavujú.

- 10** Nedostatočná alebo znížená osobná spôsobilosť dospelaj osoby musí byť takého charakteru, že daná osoba nie je „schopná chrániť [svoje] záujmy“. Druhú okolnosť vo vymedzení pojmu je potrebné chápať v širšom zmysle slova. V texte sa zohľadňujú nielen majetkové záujmy dospelaj osoby, ktoré jej fyzický alebo duševný stav môže brániť riadne spravovať, ale všeobecnejšie aj jej osobné a zdravotné záujmy. Skutočnosť, že dospelá osoba vážne zanedbáva osobné či majetkové záujmy svojich príbuzných, za ktorých nesie zodpovednosť, môže byť takisto indikátorom zníženej osobnej spôsobilosti.

Komisia zamietla návrh Spojeného kráľovstva, aby sa jasne uviedlo, že nespôsobilosť dospelaj osoby by mohla ovplyvniť jej duševné schopnosti či schopnosť komunikovať¹². Súd by nemal byť viazaný povahou nespôsobilosti, pričom prvým kritériom naďalej nevyhnutne zostáva potreba ochrany vyplývajúca z tejto nespôsobilosti.

Na návrh delegácií Číny, Talianska a Spojeného kráľovstva (pracovný dokument č. 95) sa Komisia usilovala v texte článku 1, rovnako ako v preambule, uviesť, že dohovor sa uplatňuje „v medzinárodných situáciách“. To je relevantné v prípadoch, keď sa situácia týka viac ako jedného štátu. Požiadavka, aby bola situácia medzinárodná, by nemala brániť štátu s pluralitným legislatívnym systémom, aby uplatňoval pravidlá dohovoru na svoje čisto vnútroštátne kolízie zákonov, ako to povoľuje článok 44 (pozri bod 154 nižšie).

Odsek 2

- 11** V tomto odseku sa opisujú ciele dohovoru a uvádza sa v ňom jeho obsah. Je prakticky totožný so zodpovedajúcim článkom v dohovore z roku 1996 a vyžaduje si rovnaké pripomienky.

Písmeno a)

- 12** V dohovore sa určuje štát, ktorého orgány majú právomoc, nie však samotné príslušné orgány, ktoré môžu byť súdnymi alebo správnymi orgánmi a môžu mať sídlo kdekoľvek na území tohto štátu. Pokiaľ ide o spory o právomoc, treba podozrieť, že v dohovore sa stanovuje medzinárodná právomoc, ale nie vnútorná právomoc.

V dohovore sa jasne od prvého odseku uvádza, že sa zaoberá ochranou dospelaj osoby a *jej majetku*. Toto objasnenie má ešte väčší význam v prípade dospelaj osoby, než v prípade dieťaťa, pretože zlý stav dospelaj osoby vo všeobecne pretrváva do veku, keď má táto osoba k dispozícii majetok, ktorý nemožno ponechať bez správy.

Písmená b) a c)

- 13** V týchto dvoch písmenách sa uvádzajú ustanovenia kapitoly III týkajúce sa rozhodného práva. Keďže v prvom článku dohovoru sa uvádza zmienka o určení rozhodného práva pri zastupovaní dospelých osôb, z dohovoru vyplýva, že príslušná norma (článok 13) bude kolíznou normou a nie iba normou uznávania.

Písmená d) a e)

- 14** Tieto dve písmená sú jasné a dostatočné. Odkazujú na kapitolu IV (Uznanie a výkon) a kapitolu V (Spolupráca) dohovoru.

¹² Pracovný dokument č. 1, zápisnica č. 1 a č. 23. [pozri Konanie osobitnej komisie s diplomatickým charakterom (1999), s. 224 (ďalej len „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“)].

Článok 2 (vymedzenie pojmu „dospelá osoba“)

- 15 Dospelá osoba sa v článku 2 ods. 1 vymedzuje ako „osoba, ktorá dosiahla vek 18 rokov“.

Táto dolná hranica celkom prirodzene zodpovedá hornej hranici uplatňovania dohovoru o ochrane detí. Tým by sa malo predísť problémom týkajúcim sa určenia hranice medzi rozsahmi pôsobnosti týchto dvoch dohovorov, pokiaľ ide o jednotlivé osoby. Napríklad, kým v zmluvnom štáte je možné prijať osobitné opatrenia na ochranu dospelých osôb od veku 16 rokov, ako je to v prípade Škótska, ak sa takéto opatrenia zvažujú v súvislosti s 18-ročnou maloletou osobou, bude sa uplatňovať dohovor z roku 1996 a nie dohovor o „ochrane dospelých“¹³.

Odsek 2 sa zaoberá trochu odlišným prípadom, keď príslušné orgány pri uplatňovaní dohovoru z roku 1996 prijali opatrenia na ochranu nespôsobilého dieťaťa, pričom sa predpokladá, že tieto opatrenia aj naďalej zostanú účinné, keď dieťa dosiahne plnoletosť,¹⁴ alebo že nadobudnú účinnosť po dosiahnutí plnoletosti¹⁵. Hlavným zámerom odseku 2 je, aby sa na tieto opatrenia začal vzťahovať dohovor o „ochrane dospelých osôb“, keď neploletá osoba dosiahne vek 18 rokov. Toto ustanovenie je dôležité. Umožňuje predchádzať narušeniu kontinuity medzi týmito dvomi dohovormi. Ak by toto ustanovenie nebolo prijaté, nebolo by už možné v ostatných zmluvných štátoch uznať opatrenia prijaté v období, keď dieťa bolo maloleté, podľa dohovoru z roku 1996 na základe uvedeného dohovoru, ktorý sa nevzťahuje na osoby staršie ako 18 rokov, a nebolo by možné uznať ich ani na základe dohovoru o „dospelých osobách“, keďže boli prijaté skôr, ako daná osoba dosiahla vek 18 rokov. Vďaka článku 2 ods. 2, keď dieťa dosiahne vek 18 rokov, na uznávanie aj vykonávanie týchto predchádzajúcich opatrení¹⁶ v ostatných zmluvných štátoch sa bude vzťahovať nový dohovor, na základe ktorého sa takisto určia príslušné orgány na účely prípadného zrušenia alebo zmeny týchto opatrení.

- 16 Pri pohľade na život z druhého konca si možno položiť otázku, či sa nový dohovor môže uplatniť aj po smrti dospelé osoby. Odpoveď je v zásade záporná. Dohovor sa teda nesmie uplatniť napríklad na zabezpečenie uznania právomoci na zastupovanie dospelé osoby po jej smrti. Uplatňovanie niektorých ustanovení dohovoru po smrti by však malo byť možné, ak sa týka aktov alebo opatrení prijatých ešte počas života dospelé osoby, akými sú organizovanie pohrebu alebo zrušenie existujúcich zmlúv, napríklad zmluvy o nájomnom.
- 17 Podľa vzoru dohovoru o ochrane detí nový dohovor neobsahuje ustanovenie, ktoré by geograficky vymedzovalo osoby, na ktoré sa bude vzťahovať. V dôsledku toho je jeho geografická pôsobnosť pri jednotlivých ustanoveniach rôzna. Ak niektoré z jeho pravidiel priznáva právomoc orgánom v mieste obvyklého pobytu dospelé osoby, vzťahuje sa na všetky dospelé osoby, ktoré majú v zmluvnom štáte obvyklý pobyt¹⁷. Ak pravidlo dohovoru priznáva právomoc orgánom v mieste pobytu dospelé osoby, vzťahuje sa na všetky dospelé osoby, ktoré majú v zmluvnom štáte pobyt. Ak pravidlo dohovoru stanovuje kolíznou normu, ktorá sa zaoberá zastupovaním dospelé osoby, toto pravidlo je, ak nie je stanovené inak, univerzálnou kolíznou normou, rovnako ako v prípade všetkých nedávno prijatých haagskych dohovorov o voľbe rozhodného práva, ktorá sa vzťahuje na všetky dospelé osoby bez ohľadu

¹³ Komisia zamietla pozmeňujúci návrh Spojeného kráľovstva (pracovný dokument č. 2), aby sa v tomto prípade maloletá osoba posudzovala ako plnoletá v zmysle tohto dohovoru.

¹⁴ Napríklad „*minorité prolongée*“ podľa článku 487 *bis* belgického občianskeho zákonníka.

¹⁵ Napríklad „*tutelle anticipée*“ podľa článku 494 ods. 2 francúzskeho občianskeho zákonníka.

¹⁶ Skutočnosť, že kritériá právomoci orgánov nie sú v prípade týchto dvoch dohovorov rovnaké, by mohla znamenať, že opatrenie, ktoré prijal príslušný orgán podľa dohovoru z roku 1996 (napr. fórum pre rozvod) a ktoré sa majú uplatňovať aj potom, ako dieťa dosiahne plnoletosť, nemožno uznať podľa dohovoru o „dospelých osobách“ [pozri bod 119 týkajúci sa článku 22 ods. 2 písm. a)].

¹⁷ S výhradou obvyklého pobytu v zmluvnom štáte v prípade, keď tento dohovor udeľuje právomoc orgánom štátu štátnej príslušnosti dospelé osoby; pozri bod 59 týkajúci sa článku 7 ods. 1.

na ich štátnu príslušnosť a miesto pobytu. (porovnaj body 46, 53 a 82).

Článok 3 (zoznam opatrení ochrany)

- 18 Podobne ako v článku 3 dohovoru o ochrane detí sa v tomto článku uvádza zoznam otázok, ktorých sa môžu týkať opatrenia ochrany dospelých osôb. Komisia tento zoznam v potrebnom rozsahu upravila s prihliadnutím na oblasť dospelých osôb, pričom sa v maximálnej možnej miere držala predchádzajúceho návrhu, aby sa predišlo argumentom a *contrario*. Keďže opatrenia ochrany sa v jednotlivých právnych poriadkoch líšia, zoznam uvedený v tomto článku môže byť len ilustratívny. Napriek tomu je jeho cieľom pokryť veľmi široký rozsah, pričom niektoré z týchto prvkov sa môžu prekryvať, čo však nie je problém, pretože všetky tieto prvky podliehajú rovnakému súboru noriem. Je napríklad trochu zbytočné klásť si otázku, či konkrétna inštitúcia, ako je napríklad nemecká *Betreuung*, je „ochranným režimom“ v zmysle písmena a), „analogickou inštitúciou“ v zmysle písmena c) alebo „osobitným zásahom“ v zmysle písmena g), pretože v každom prípade predstavuje určité opatrenie ochrany v zmysle dohovoru.

Takisto sa môže stať, že niektoré z vymenovaných opatrení nemusia byť v niektorom právnom poriadku známe. To neznamená, že ich má k dispozícii každý orgán, ktorému dohovor prisudzuje právomoc, ale len to, že takýto orgán ich môže použiť, ak sú stanovené rozhodným právom podľa tohto dohovoru, pričom v takom prípade budú patriť do rozsahu pôsobnosti dohovoru.

- 19 Na záver je potrebné zdôrazniť, že predmetný text sa týka ochrany dospelých osôb iba v prípade, že táto ochrana vedie alebo viedla k použitiu opatrení ochrany. Platnosť nástrojov vykonaných osobou so zníženou osobnou spôsobilosťou, ktorá nebola predmetom opatrenia ochrany, zostáva naďalej mimo rozsahu pôsobnosti dohovoru. Takáto platnosť sa v skutočnosti pohybuje na rozhraní medzi právnou spôsobilosťou a súhlasom, a teda podľa právnických kategórií na rozhraní medzi osobným statusom a právnymi úkonmi, ktoré by budúci dohovor nemal upravovať.

Písmeno a)

- 20 V pomerne veľkom počte právnych poriadkov nedostatočná alebo znížená úroveň osobnej spôsobilosti dospeléj osoby stále podmieňuje stupeň právnej nespôsobilosti, a teda typ ochranného režimu, ktorému bude osoba podliehať (zbavenie svojprávnosti, poručníctvo, opatrovníctvo atď.). Rozhodnutie o zaradenie dospeléj osoby do jednej z týchto kategórií predstavuje opatrenie ochrany v zmysle dohovoru.

„Ochranný režim“, na ktorý tento odsek odkazuje, môže byť všeobecný alebo sa môže vzťahovať iba na niektoré akty dospeléj osoby alebo len na jednu oblasť jej činnosti, pričom nespôsobilosť tejto osoby môže byť len čiastočná. V predmetnom texte sa výslovne nezmieňuje zrušenie nespôsobilosti, jasným zámerom Komisie však bolo zahrnúť túto oblasť do dohovoru a zaviazat tak zmluvné štáty, aby takéto zrušenie uznali.

Písmeno b)

- 21 Ochrana dospeléj osoby nemusí nevyhnutne znamenať vyhlásenie jej nespôsobilosti. Dospelá osoba si môže ponechať kontrolu nad svojimi záležitosťami a aj naďalej ich spravovať bez pomoci tretej osoby, pričom však súčasne bude zaradená „pod ochranu súdneho alebo správneho orgánu“, ktorý môže v prípade potreby napríklad zrušiť niektoré minulé akty dospeléj osoby alebo dosiahnuť ich zrušenie. To je konkrétne predmetom francúzskeho režimu

„*placement sous sauvegarde de justice*“¹⁸.

Písmeno c)

- 22 Opatrenia ochrany sa môžu týkať poručníctva, opatrovníctva alebo iných podobných režimov. Ide o ochranné režimy, ktoré sa zavedú vtedy, keď je dospelú osobu vzhľadom na jej stav potrebné trvale zastupovať alebo jej len pomáhať, dohliadať na ňu alebo jej radiť v súvislosti s úkonmi občianskeho života.

Písmeno d)

- 23 Používané termíny majú veľmi široký význam. „Osobou alebo organizáciou zodpovednou za dospelú osobu alebo jej majetok, ktorá dospelú osobu zastupuje alebo jej pomáha“ môže byť poručník, opatrovník alebo *Betreuer*, ale môže to byť aj poručník spravujúci iba majetok v tých prípadoch, keď sa nepovažovalo za potrebné zaviesť plné poručníctvo,¹⁹ alebo poručník *ad litem* pridelený na zastupovanie dospeléj osoby v súdnych sporoch zahŕňajúcich konflikt záujmov s právnym zástupcom, alebo dokonca **zariadenie opatrovateľskej starostlivosti** či domov dôchodcov, ktorý je vyzvaný, aby urobil lekárske rozhodnutie, ak nie je k dispozícii právny zástupca atď.

Písmeno e)

- 24 Výraz „umiestnenie dospeléj osoby do zariadenia alebo na iné miesto, kde jej môže byť poskytnutá ochrana“ je veľmi široký a môže sa vzťahovať na prípad, keď je toto opatrenie nariadené bez súhlasu dotknutej osoby, a to aj proti jej vôli, rovnako ako na dobrovoľné umiestnenie bez obmedzenia slobody dotknutej osoby. Niektoré delegácie požadovali odstránenie tohto odseku z toho dôvodu, že umiestnenie je často podmienené spoločenskými, lekáarskymi alebo verejnými politickými úvahami, ktoré by mali zostať mimo pôsobnosti dohovoru. Veľkou väčšinou²⁰ sa rozhodlo v prospech zachovania predmetného odseku, jednak preto, že v oblasti ochrany sa ťažko rozlišuje medzi verejným a súkromným právom, a jednak v záujme zachovania symetrie s dohovorom o ochrane detí. Existujú však záruky, ktoré majú zabezpečiť, že k umiestneniu nedôjde proti vôli orgánov v štáte umiestnenia (článok 33, pozri bod 138).

Písmeno f)

- 25 Toto písmeno má pre dospelé osoby veľký praktický význam. Opatrenia ochrany sa môžu týkať „správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dospeléj osoby“. Táto veľmi široká formulácia zahŕňa všetky operácie týkajúce sa majetku, najmä predaj nehnuteľností, správu cenných papierov, investície, kontrolu a riešenie dedičstva dospeléj osoby.

Písmeno g)

- 26 Toto písmeno predpokladá situáciu, v ktorej je ochrana obmedzená na „povolenie konkrétneho zásahu“, napríklad chirurgického zákroku alebo predaja majetku.
- 27 Zo zoznamu ochranných opatrení odstránila Komisia jedno opatrenie uvedené v článku 3 písm. f) dohovoru z roku 1996 (dozor verejného orgánu nad starostlivosťou o osobu, ktorá má byť chránená osobou, ktorá má túto osobu na starosti), keďže nebolo možné uviesť žiadny konkrétny presvedčivý príklad užitočnosti tohto opatrenia pre dospelé osoby.

¹⁸ Článok 491 a nasl. francúzskeho občianskeho zákonníka.

¹⁹ Pozri napríklad článok 499 francúzskeho občianskeho zákonníka.

²⁰ Jedenástimi hlasmi proti dvom, ôsmi členovia sa zdržali hlasovania, pozri zápisnicu č. 1, bod 66 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 227].

- 28 Zaznela otázka, či by zoznam ochranných opatrení nemal byť doplnený o ustanovenie, že aj rozhodnutie neprijat' opatrenie ochrany by sa malo považovať za opatrenie v zmysle dohovoru²¹. Komisia usúdila, že nemá zmysel zavádzať takéto ustanovenie do znenia dohovoru, ale akceptovala jeho dôsledky, a to povinnosť pre zmluvné štáty uznať takéto negatívne rozhodnutie prijaté príslušným orgánom jedného zo zmluvných štátov²².

Článok 4 (oblasti vylúčené z pôsobnosti dohovoru)

- 29 V tomto článku sa uvádza zoznam niektorých oblastí alebo otázok, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti dohovoru. Na rozdiel od zoznamu v článku 3, ktorý obsahuje výraz „najmä“, je tento zoznam vyčerpávajúci. Do pôsobnosti dohovoru patrí každé opatrenie zamerané na ochranu dospelého osoby alebo jej majetku, ktoré nie je vylúčené podľa článku 4.
- 30 Opäť je potrebné zdôrazniť, že toto opatrenie sa osobitne týka ochrany dospelých osôb, pretože inak by zjavne nepatrilo do pôsobnosti dohovoru. Do pôsobnosti dohovoru, napríklad, prirodzene nepatrí žiadna záležitosť týkajúca sa štátnej príslušnosti dospelého osoby ani priznanie náhrady škody dospelému osobe vyplývajúce z uplatňovania pravidiel občianskoprávnej zodpovednosti, s výnimkou určenia osoby, ktorá je spôsobilá prebrať priznanú čiastku a v prípade potreby ju použiť. Zároveň z toho vyplýva, že to, čo sa niekedy nazýva „*capacité délictuelle*“ nespôsobilého dospelého osoby, teda jej spôsobilosť niesť občianskoprávnú zodpovednosť za svoje konanie vedúce k vzniku škody, by malo byť vylúčené z rozsahu pôsobnosti dohovoru a malo by patriť do oblasti zodpovednosti. Netýka sa to opatrení ochrany dospelého osoby, ktorá sa dopustí protiprávneho konania.
- 31 Výnimky stanovené v článku 4 majú rôzne odôvodnenia. Niektoré z nich súvisia s tým, že na vylúčenú oblasť sa už vzťahujú iné dohovory alebo že pravidlá dohovoru, najmä nerozlišovanie medzi *fórom a právom*, by neboli vhodnými pravidlami. Pokiaľ ide o ďalšie výnimky, ktoré sa dotýkajú verejného práva, podľa všetkého nebolo možné zmluvným štátom v oblastiach, ktoré sa týkajú zásadných záujmov (trestné právo, imigrácia), zmluvne obmedziť ich právomoc.

Odsek 1

Písmeno a) (vyživovacia povinnosť)

- 32 Oba haagske dohovory z 2. októbra 1973 upravujú rozhodné právo týkajúce sa vyživovacej (podpornej) povinnosti, ako aj uznávania a výkonu s ňou súvisiacich rozhodnutí. Okrem toho Bruselský a Lugánsky dohovor upravujú medzi štátmi Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu predpokladanú právomoc, pokiaľ ide o vyživovaciu povinnosť, ako aj uznanie a výkon. V súvislosti s týmito otázkami by preto nový dohovor bol buď zbytočný, alebo by viedol ku kolízii s inými dohovormi. Vylúčenie vyživovacej povinnosti bolo teda nutné.

Písmeno b) (manželstvo)

- 33 Vylúčenie manželstva je odôvodnené snahou vyhnúť sa kolízii s *Dohovorom zo 14. marca 1978 o forme a uznaní platnosti manželstva*. Článok 11 bod 4 tohto dohovoru umožňuje zmluvnému štátu neuznať platnosť manželstva, ak podľa jeho práva jeden z manželov nebol duševne spôsobilý vyjadriť s ním súhlas. Zahnutie manželstva do nového dohovoru by malo za následok, že tento štát by musel uznať platnosť takéhoto manželstva, ak bolo zavreté na základe ochranného opatrenia v súlade s týmto dohovorom, čo by bolo v rozpore s dohovorom

²¹ Pozri v tejto súvislosti pracovný dokument č. 84 japonskej delegácie.

²² Pozri napríklad článok 7 ods. 3.

z roku 1978.

V dohovore sa zaobchádza s „podobnými vzťahmi“ na účel ich vylúčenia z oblasti pôsobnosti rovnako ako s manželstvom. Hoci sa konkrétne neuvádza, o aké vzťahy ide, tento výraz sa vzťahuje na oficiálne uznané formy zväzku, či už heterosexuálneho alebo homosexuálneho, ako je napríklad registrované partnerstvo podľa právnych predpisov severských štátov a Holandska alebo občiansky pakt solidarity („*pacte civil de solidarité*“ – „PACS“), ktorý sa medzičasom stal súčasťou francúzskeho práva²³.

- 34 Vylúčenie sa týka vytvorenia, zrušenia alebo zániku zväzku a v prípade manželstva aj rozluky. Dohovor teda neupravuje otázku, či duševne nespôsobilá osoba môže alebo nemôže uzatvoriť manželstvo, alebo či nespôsobilosť, ktorá nastane alebo sa oneskorene zistí u jedného z manželov, môže byť dôvodom zrušenia alebo zániku manželstva.
- 35 Na druhej strane sa dohovor vzťahuje na účinky manželstva a podobných vzťahov. Komisia odmietla všetky návrhy na ich vylúčenie. Vskutku sa ukázalo, že všetky pravidlá, ktorými sa riadia vzťahy medzi partnermi a najmä zastúpenie medzi partnermi, by nezávisle od platných majetkových práv vyplývajúcich z manželského zväzku mali byť obsiahnuté v dohovore, *pokiaľ sú zamerané na ochranu chorého partnera*. V opačnom prípade táto výnimka vyplýva z článku 1 ods. 1. Z tohto dôvodu povolenie, o ktoré môže partner žiadať na súde, na zastupovanie partnera, ktorý nie je schopný vyjadriť svoje želanie (článok 219 francúzskeho občianskeho zákonníka), je ochranným opatrením v zmysle dohovoru, pretože je zamerané na chorého partnera. Na druhej strane povolenie, o ktoré zdravý partner požiada na súde len na účely uzavretia transakcie, na ktorú by potreboval pomoc svojho partnera (článok 217 francúzskeho občianskeho zákonníka), slúži záujmom zdravého partnera alebo rodiny, ale nie záujmom chorého partnera. Je teda mimo pôsobnosti dohovoru, ako sa vymedzuje v článku 1 ods. 1. Takisto pravidlá pridelovania ubytovania v rodine nie sú zamerané na ochranu nespôsobilého partnera a sú teda v zásade vylúčené z pôsobnosti dohovoru. Rozhodnutie súdu použiť tieto pravidlá s cieľom chrániť v danom osobitnom prípade tohto partnera by sa však malo považovať za opatrenie ochrany v zmysle dohovoru.

Písmeno c) (majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku)

- 36 Vylúčenie majetkových práv vyplývajúcich z manželského zväzku sa zdalo byť prirodzené vzhľadom na existenciu *Dohovoru zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku*²⁴. V záujme jednotnosti sa toto vylúčenie rozširuje na „akýkoľvek podobný vzťah“.

Zahrnutie účinkov manželstva do dohovoru a vylúčenie majetkových práv vyplývajúcich z manželského zväzku povedie k problému kvalifikovania známemu z právnych systémov, v ktorých sú tieto dve kategórie predmetom rôznych kolíznych kritérií. Tu je však tento problém kvalifikovania podľa všetkého veľmi obmedzený, pretože pravidlá zastupovania medzi partnermi podliehajúce majetkovým právam vyplývajúcim z manželského zväzku sú teoreticky zamerané na fungovanie týchto práv, pričom možno predpokladať, že tie pravidlá, ktoré sú zamerané na ochranu chorého partnera, sa zaraďujú medzi účinky manželstva.

Písmeno d) (trusty alebo dedičstvo)

- 37 Vylúčenie trustov (zverenectva) je pochopiteľné vzhľadom na obavy, že dohovor by nemal zasahovať do systémov vlastníctva a všeobecnejšie do kategórií vlastníckych práv. Okrem toho otázkami medzinárodného práva súkromného týkajúcimi sa trustov sa už jeden dohovor

²³ Zákon č. 99-944 z 15. novembra 1999.

²⁴ Bez ohľadu na skutočnosť, že z pôsobnosti tohto dohovoru je vylúčená právna spôsobilosť manželov (článok 1 ods. 2 bod 3).

zaoberal²⁵.

Vylúčenie by malo byť chápané reštriktívne a malo by sa obmedzovať na pravidlá týkajúce sa fungovania trustu. Ako konkrétny príklad možno uviesť, že vylúčenie trustov bude mať za následok, že v prípade úmrtia správcu, ak sa v listine o zriadení trustu nestanovuje náhrada, by sa menovanie iného správcu súdnym orgánom nemalo považovať za opatrenie ochrany patriace do pôsobnosti dohovoru²⁶. Naproti tomu určenie zástupcu dospeléj osoby, ktorý bude oprávnený poberať výnosy z trustu od správcu alebo získať v mene dospeléj osoby majetok trustu po jeho zrušení, patrí do pôsobnosti dohovoru, pretože ide o opatrenie ochrany dospeléj osoby. Okrem toho v dohovore o trustoch sa stanovuje výnimka pre záväzné ustanovenia práva určené kolíznymi normami fóra vo vzťahu k ochrane maloletých a nespôsobilých osôb²⁷.

- 38** Úplné vylúčenie dedičstva je takisto prevzaté z dohovoru o ochrane, najmä preto, aby sa zabránilo akejkoľvek kolízii s *Haagskym dohovorom z 1. augusta 1989 o rozhodnom práve pre dedenie*.

To znamená, že ak napríklad zákon upravujúci dedenie stanovuje, že dospelý dedič môže iba prijať alebo odmietnuť dedičstvo, alebo uzavrieť zmluvu o dedení prostredníctvom určitých opatrení ochrany, dohovor sa na tieto opatrenia ochrany vzťahovať nebude. Nanajvýš možno pripustiť, že v prípade, že zákon upravujúci dedičstvo stanovuje zásah právneho zástupcu dospelého dediča, tento zástupca sa stanoví na základe uplatňovania pravidiel dohovoru.

Písmeno e) (sociálne zabezpečenie)

- 39** Vylúčenie sociálneho zabezpečenia možno vysvetliť tým, že dávky vyplácajú subjekty, ktorých určenie závisí od presných kolíznych kritérií, ktoré zohľadňujú miesto výkonu práce alebo obvyklý pobyt osoby so sociálnym poistením a nemusia nevyhnutne zodpovedať pravidlám dohovoru. Na druhej strane do pôsobnosti dohovoru patrí menovanie zástupcu dospeléj osoby, ktorý je oprávnený dostávať dávky sociálneho zabezpečenia, okrem prípadov, keď sa v predpisoch týkajúcich sa sociálneho zabezpečenia stanovujú osobitné pravidlá.

Komisia neprijala návrh delegácií Dánska, Fínska, Nórska a Švédska, aby sa okrem sociálneho zabezpečenia vylúčili aj sociálne služby, jasne sa však vyjadrila, že pojem sociálne zabezpečenie²⁸ podľa tohto písmena by sa mal chápať v širšom zmysle, ktorý ide nad rámec toho, čo v právnom poriadku jednotlivých zmluvných štátov *stricto sensu* patrí do oblasti sociálneho zabezpečenia.

Bolo by možné akceptovať, aby peňažné dávky určené na kompenzáciu nedostatku zdrojov alebo dokonca niektoré sociálne dávky vyplácané v naturáliách boli vylúčené z pôsobnosti dohovoru. To by znamenalo, že akýkoľvek štát by sa mohol rozhodnúť ich poskytovať na svojom vlastnom území a podľa svojich vlastných pravidiel akejkoľvek nespôsobilej dospeléj osobe nachádzajúcej sa na tomto území, bez toho, aby bol viazaný kritériami právomoci uvedenými v dohovore, a bez toho, aby boli ostatné zmluvné štáty povinné uznať tieto rozhodnutia a prípadne prevziať zodpovednosť za ich vykonávanie.

²⁵ *Haagsky dohovor z 1. júla 1985 o rozhodnom práve pre inštitút trustu a o jeho uznávaní*.

²⁶ Na základe článku 8 písm. a) dohovoru o trustoch je do pôsobnosti rozhodného práva pre trusty zahrnuté „vymenovanie, odstúpenie a prepustenie správcov, spôsobilosť konať ako správca a postúpenie úradu správcu“.

²⁷ Článok 15 písm. a).

²⁸ Pracovný dokument č. 11, zápisnica č. 2, body 40 – 49 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 230].

Písmeno f) (zdravie)

- 40 Z pôsobnosti dohovoru nie je vylúčené vzdelávanie a zdravotná starostlivosť ako celok, ale len verejné opatrenia všeobecnej povahy, ako sú napríklad opatrenia zavádzajúce povinnosť očkovania. Napríklad umiestnenie konkrétnej dospeléj osoby do osobitnej ústavnej starostlivosti alebo rozhodnutie, že táto osoba má podstúpiť chirurgický zákrok, sú rozhodnutia patriace do pôsobnosti dohovoru.
- 41 Komisia dosiahla toto riešenie, ktoré už prijala Osobitná komisia, po veľmi zdĺhavých diskusiách o účelnosti vylúčenia *lekárskej a zdravotníckej oblasti* ako celku z pôsobnosti dohovoru. V snahe dosiahnuť riešenie prijateľné pre čo najväčší počet delegácií bola dokonca zriadená osobitná pracovná skupina, ktorej predsedal pán Nygh, delegát Austrálie.

Zástancovia vylúčenia lekárskej oblasti predložili nižšie uvedené argumenty. Niektorí sa obávali, že ak by táto oblasť bola zahrnutá, mali by povinnosť uznať alebo dokonca vykonať proti svojmu presvedčeniu individuálne rozhodnutia medicínskej povahy, ako sú napríklad opatrenia nariaďujúce potrat alebo sterilizáciu nespôsobilých dospelých osôb. Iní sa obávali, že lekárskeho systému by mohlo ochromiť, ak by pred predpísaním liečby alebo vykonaním operácie mali lekári povinnosť, a to aj v nenaliehavých prípadoch, získať potrebné povolenie od príslušných orgánov iného zmluvného štátu, s rizikom, že ponесú zodpovednosť. Odporcovia vylúčenia na druhej strane tvrdili, že keby lekárska oblasť bola z dohovoru vyňatá, dohovor by v podstate nemohol ochrániť chorých a starších ľudí, čo je jeho cieľom, a zredukoval by sa na dohovor o majetku dospeléj osoby.

Počas týchto dlhotrvajúcich diskusií Komisia zvažovala alternatívy vylúčenia, napríklad prijatie kritérií právomoci v súvislosti so špecifickými lekáorskými oblasťami, z ktorých najradikálnejšou alternatívou by bolo postúpenie otázok súhlasu a povolenia v tejto oblasti orgánom a právnemu systému štátu, v ktorom lekár pracuje.

- 42 Komisia v posledný deň rokovania konečne našla riešenie prijateľné pre všetky delegácie²⁹. Zamietla všetky návrhy na čiastočné alebo úplné vylúčenie lekáorských a zdravotníckych záležitostí alebo na ich postúpenie osobitnému režimu právomoci. Usúdila, že zatiaľ čo samotné lekárske úkony, ktoré patria do oblasti lekáorskéj vedy a sú doménou lekárov, ktorí nie sú orgánmi v zmysle dohovoru, nepatria do pôsobnosti dohovoru, a to bez toho, aby bolo nutné výslovne to uviesť v texte, na druhej strane právne otázky týkajúce sa zastupovania dospeléj osoby spojené s týmito lekáorskými úkonmi (povolenia alebo určenie právneho alebo *ad hoc* zástupcu) sú zahrnuté do dohovoru a musia byť v súlade s jeho všeobecnými pravidlami, bez toho, aby sa na ne vzťahovali pravidlá výnimky. To je dôvod, prečo sa na rozdiel od článku 4 ods. 1 *písm. f)* v dohovore neobjavuje žiadna zmienka o lekáorskej alebo zdravotníckej oblasti. Kritériá právomoci, ktoré sa budú najčastejšie používať v lekáorskej oblasti (články 10 a 11), bez toho, aby zdravotnícky systém uviazol na mŕtvom bode, sa uvedú nižšie. Okrem toho ustanovenia článku 20 o kogentných normách a článku 22 o neuznaní opatrení, ktoré sú v rozpore s verejným poriadkom alebo kogentnou normou daného štátu, riešia obavy štátov, ktoré si pôvodne želali vylúčenie zdravotníckej oblasti z pôsobnosti dohovoru.

Písmeno g) (opatrenia spojené s trestnými činmi)

- 43 Dohovor by sa mal zaoberať ochranou dospelých osôb a nie trestnými sankciami. Je však náročné vymedziť hranicu medzi tým. Komisia sa vzdala myšlienky vymedzenia rozlíšenia medzi opatreniami represívneho charakteru a opatreniami výchovného charakteru. Takéto rozlišovanie by viedlo k zložitým problémom kvalifikovania. Okrem toho v prípade konania, ktoré je trestné (napríklad vražda, znásilnenie, prepadnutie so smrtiacou zbraňou), by nebolo žiaduce, aby štát miesta, kde došlo k trestnému činu, mohol vykonávať svoju represívnu

právomoc podľa svojich všeobecných pravidiel, ale nemohol by, v prípade, keby to považoval za vhodnejšie, prijať opatrenie zahŕňajúce umiestnenie v špecializovanom ústave alebo predpísať zdravotnícko-sociálne opatrenie,³⁰ pretože by podľa dohovoru nemal právomoc prijímať opatrenia na ochranu dospeléj osoby. Vylúčenie opatrení prijatých v reakcii na trestné činy spáchané osobou, ktorá potrebuje ochranu, z pôsobnosti dohovoru je prejavom želania Komisie neobmedzovať právomoc zmluvných štátov reagovať na tieto trestné činy opatreniami, či už represívnymi alebo výchovnými, ktoré považujú za vhodné.

Výraz „opatrenia prijaté voči osobe v dôsledku trestných činov spáchaných touto osobou“ odkazuje len na opatrenia vyplývajúce z trestných činov spáchaných osobou, ktorá potrebuje ochranu, a týkajúce sa tejto osoby, a nie na z trestných činov spáchaných tretími osobami a prípadne oprávňujúcich osobitné opatrenia ochrany dospelých osôb, na ktoré sa vzťahuje tento dohovor.

Cieľom používania výrazu „osoba“ namiesto výrazu „dospelá osoba“ v písmene g) je vytvorenie kontinuity s dohovorom o ochrane detí. Písmeno g) sa použije v prípadoch, keď bol trestný čin spáchaný osobou, ktorá potrebuje ochranu, kým ešte nebola plnoletá, teda ak je opatrenie prijaté až potom, ako pôvodca trestného činu dosiahol vek 18 rokov.

Na to, aby sa uplatnilo vylúčenie opatrení uvedených v písmene g), je nevyhnutné a postačujúce, aby čin spáchaný osobou, ktorá potrebuje ochranu, bol činom, ktorý je trestný podľa trestného práva v prípade, že je spáchaný akoukoľvek osobou. V texte sa v tomto konkrétnom prípade nevyžaduje, aby osoba, ktorá spáchala čin, právne podliehala trestnému stíhaniu. Ak uvedená osoba trpí demenciou, takéhoto stíhania môže byť ušetrená.

Písmeno h) (azyl a pristáhovalectvo)

- 44 Týmto písmenom článku 4 sa z dohovoru vylučujú „rozhodnutia o práve na azyl a imigráciu“, pretože ide o rozhodnutia, ktoré sa odvodzujú od zvrchovanej právomoci štátov. Vylúčené sú iba rozhodnutia o týchto záležitostiach, inými slovami udeľovanie azylu alebo povolenia na pobyt. Na druhej strane ochrana a zastupovanie dospelých osôb žiadajúcich o azyl alebo o povolenie na pobyt do pôsobnosti tohto dohovoru patria. Návrh delegácie Spojených štátov (pracovný dokument č. 12) výslovne vylúčiť z pôsobnosti dohovoru rozhodnutia týkajúce sa národnosti bol stiahnutý potom, ako sa zistilo, že takéto vylúčenie bolo samozrejmosťou, pretože takéto rozhodnutia nepredstavujú opatrenia ochrany.

Písmeno i) (verejná bezpečnosť)

- 45 Toto vylúčenie, ktoré je nové v porovnaní s dohovorom z roku 1996 aj s predbežným návrhom dohovoru Osobitnej komisie, sa týka predovšetkým zadržiavania dospelých osôb, ktoré predstavujú hrozbu pre tretie osoby z dôvodu duševných porúch, ktorými trpia.

Niektoré delegácie chceli z pôsobnosti dohovoru vylúčiť všetky opatrenia núteného umiestnenia z psychiatrických dôvodov, aby sa predišlo problémom vo fáze uznávania a výkonu³¹. Napriek tomu bolo ťažké zosúladiť takéto vylúčenie opatrení v zmysle dohovoru (pozri bod 24) s odkazom na umiestnenie v článku 3 písm. e). Z tohto dôvodu tieto delegácie svoje návrhy zmenili a požadovali iba vylúčenie opatrení núteného umiestnenia v súvislosti s nebezpečnými dospelými osobami³². Hlavná myšlienka spočívala v tom, že sa malo vylúčiť umiestnenie nariadené v záujme verejnej bezpečnosti, ktoré nebolo účelom tohto dohovoru, a nie umiestnenie nariadené v záujme ochrany dospeléj osoby. Keďže však dospelá osoba trpiaca psychickou poruchou môže predstavovať nebezpečenstvo aj pre seba samú

³⁰ Ustanovené novšími právnymi predpismi s cieľom zabrániť recidíve v prípade pedofilných činov.

³¹ Pozri pracovné dokumenty č. 4, 11 a 13 a veľmi tesné hlasovanie o pracovnom dokumente č. 13 (zápisnica č. 2, bod 103). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 234].

³² Pracovný dokument č. 60.

a vyžadovať si ochrannú internáciu, zdalo sa rozumnejšie v tomto bode neodkazovať na umiestnenie, ale len na verejnú bezpečnosť³³. V znení, ktoré sa napokon prijalo, sa rozsah vylúčenia výrazne obmedzuje. Vylúčené sú len „opatrenia zamerané výhradne na verejnú bezpečnosť“³⁴. Opatrenie núteného umiestnenia nariadené v záujme verejnej bezpečnosti aj dospelaj osoby preto aj naďalej patrí do pôsobnosti dohovoru.

Odsek 2

- 46 Účelom tohto odseku je vylúčiť len to, čo je nevyhnutne potrebné, inými slovami to, čo podľa platných predpisov priamo patrí medzi vylúčené záležitosti, nie však opatrenia ochrany všeobecného charakteru, ktoré sa majú prijať, hoci sa týkajú týchto otázok. Vylúčenie v odseku 1 písm. a) teda znamená, že pohľadávka dospelaj osoby na výživné nepodlieha dohovoru, ale z odseku 2 jasne vyplýva, že dohovor sa bude vzťahovať na určenie osoby, ktorá bude v konaní vystupovať v mene dospelaj osoby. Takisto otázka, či musí mať nespôsobilá dospelá osoba povolenie svojho právneho zástupcu, aby uzatvorila manželstvo, je vylúčená z pôsobnosti tohto dohovoru podľa odseku 1 písm. b), ale určenie právneho zástupcu, ktorý okrem iných funkcií môže byť podľa potreby vyzvaný, aby manželstvo povolil, do pôsobnosti dohovoru patrí. Hoci národnosť sama osebe do pôsobnosti dohovoru nepatrí, bez toho, aby bolo vôbec potrebné ju výslovne vylúčiť,³⁵ a tento dohovor sa teda nevzťahuje na otázku, či nespôsobilá dospelá osoba potrebuje pomoc alebo zastupovanie pri podávaní žiadosti o občianstvo, opäť platí, že určenie osoby oprávnenej pomáhať tejto osobe alebo ju zastupovať je opatrenie patriace do pôsobnosti dohovoru. Všeobecne platí, že účelom článku 4 je vylúčiť z pôsobnosti dohovoru otázky, ktoré podľa medzinárodného práva súkromného dožiadaného orgánu, patria do vylúčenej kategórie, ako sú napríklad majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku alebo dedičstvo. Ak sa však v tejto súvislosti objaví problém zastupovania, napríklad v súvislosti s uzavretím manželskej alebo dedičskej zmluvy, dohovor sa musí uplatniť.

Znenie odseku 2 zaručuje uplatňovanie dohovoru vo vylúčených záležitostiach iba v prípade, keď ide o „nárok osoby konať ako zástupca dospelaj osoby“. A právomoci tohto zástupcu spravidla patria do oblasti práva upravujúceho vylúčenú oblasť. Napríklad v prípade, že rozhodné právo pre dedenie dospelaj osoby zakazuje, aby jej zástupca jednoducho prijal dedičstvo, ktoré tejto osobe pripadlo,³⁶ na obmedzenie právomoci zástupcu sa musí použiť tento právny poriadok a nie právny poriadok, ktorý sa podľa dohovoru uplatňuje na určenie tohto zástupcu.

KAPITOLA II – PRÁVOMOC

- 47 Táto kapitola je výsledkom skĺbenia dvoch prístupov, ktoré počas zasadnutia Osobitnej komisie rozdelili delegácie do dvoch táborov.

Podľa prvého prístupu bolo žiaduce, aby sa v záujme ochrany dospelaj osoby a poskytnutia prístupného fóra niekoľkým ľuďom, ktorí sú ochotní tejto osobe sa venovať, zaviedol systém súbežnej právomoci doplnený o ustanovenia *lis pendens* s cieľom zabrániť prípadným kolíziám právomocí. Orgány štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby by preto mali rovnaké postavenie ako orgány štátu jej štátnej príslušnosti, v prípade potreby posilnené ďalšou väzbou

³³ Pozri pracovný dokument č. 52 a jeho prijatie, zápisnica č. 8, bod 58. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 278].

³⁴ Pozri pracovný dokument č. 86 a jeho prijatie, zápisnica č. 15, bod 50. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 325].

³⁵ Pozri bod 44. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 225].

³⁶ Pozri napríklad článok 461 oddiel 495 francúzskeho občianskeho zákonníka.

(prítomnosť majetku, existencia predchádzajúceho pobytu dospeljej osoby, pobyt osôb ochotných postarať sa o ňu), a prípadne orgány predchádzajúceho obvyklého pobytu dospeljej osoby, posilnené rovnakými prvkami. Orgány štátu, v ktorom sa nachádza majetok dospeljej osoby, by okrem toho mali aj právomoc prijať opatrenia ochrany v súvislosti s týmto majetkom.

Druhý prístup uprednostňoval zachovanie hlavného princípu, rovnako ako je to v dohovore z roku 1996, aby právomoc mali orgány štátu obvyklého pobytu dospeljej osoby a aby právomoc akéhokoľvek iného orgánu podliehala ich súhlasu, bez ohľadu na to, či ide o orgány štátu predchádzajúceho obvyklého pobytu alebo štátnej príslušnosti dospeljej osoby, štátu, kde sa nachádza jej majetok, alebo štátu obvyklého pobytu príbuzných. Ďalej sa navrhovalo uprednostniť právomoc, ktorú výslovne určila samotná dospelá osoba, a v prípade, že tak neurobila, právomoc obvyklého pobytu alebo ňou schválenú právomoc.

- 48 Osobitnej komisii sa podarilo prekonať tento rozpor a diplomatická komisia zachovala celkovú štruktúru textu, ku ktorému osobitná komisia dospela. Hlavná právomoc sa prisudzuje orgánom štátu obvyklého pobytu dospeljej osoby (článok 5), ale takisto sa uznáva súbežná, aj keď subsidiárna právomoc orgánov štátu, ktorého je dospelá osoba štátnym príslušníkom (článok 7), a niekoľko doplnkových právomocí, ktoré však stále podliehajú súhlasu zo strany orgánov štátu obvyklého pobytu (článok 8). Takisto sa uznáva, že orgány štátu, v ktorom sa nachádza majetok dospeljej osoby, majú právomoc prijať opatrenia ochrany týkajúce sa tohto majetku (článok 9) a orgány štátu, na území ktorého sa nachádza dospelá osoba (články 10 a 11) alebo majetok dospeljej osoby (článok 10), majú právomoc prijať mimoriadne opatrenia (článok 10) alebo dočasné opatrenia s obmedzenou územnou pôsobnosťou na ochranu tejto osoby (článok 11).

Článok 5 (právomoc orgánov obvyklého pobytu dospeljej osoby)

Odsek 1

- 49 Znenie tohto odseku doslovne reprodukuje znenie článku 5 ods. 1 dohovoru o ochrane detí. Hlavná právomoc orgánov zmluvného štátu obvyklého pobytu dospeljej osoby nepredstavovala žiadny problém a bola jednomyselne prijatá. Nevymedzil sa pojem obvyklý pobyt, ktorý by aj napriek dôležitým právnym dôsledkom, ktoré sú s ním spojené, mal zostať faktickým pojmom. Nevýhodou akéhokoľvek kvantitatívneho alebo kvalitatívneho vymedzenia pojmu obvyklý pobyt v jednom dohovore by bolo spochybnenie výkladu tohto pojmu v mnohých iných dohovoroch, v ktorých je použitý.

Odsek 2

- 50 Rovnako v súlade s dohovorom o ochrane detí Komisia takisto jednomyselne uznala, že v prípade zmeny obvyklého pobytu dospeljej osoby do iného zmluvného štátu prechádza právomoc na orgány štátu nového obvyklého pobytu. Otázku zachovania účinnosti opatrení prijatých v prvom štáte upravuje článok 12 (pozri nižšie).

Zmena obvyklého pobytu predstavuje stratu bývalého obvyklého pobytu aj získanie nového obvyklého pobytu. Je možné, že medzi týmito dvoma udalosťami je určitý časový odstup, ale získanie nového obvyklého pobytu môže byť aj okamžité, za predpokladu, že keď dôjde k takejto situácii, dotknutá dospelá osoba sa na dlhé obdobie alebo natrvalo presťahuje. Potom pôjde o otázku skutkovú, ktorú musia posúdiť orgány s rozhodovacou právomocou.

- 51 Komisia opätovne neprediskutovala niektoré otázky týkajúce sa zmeny obvyklého pobytu, ktoré boli podrobne prediskutované počas rokovaní o dohovore o ochrane detí. Implicitne teda prijala riešenia, ku ktorým sa na týchto rokovaniach dospelo. Z tohto dôvodu tam, kde k zmene obvyklého pobytu dospeljej osoby z jedného štátu do druhého dochádza v čase, keď sa orgány

prvého štátu obvyklého pobytu zaoberajú žiadosťou o opatrenie ochrany, *perpetuatio fori* by sa malo zamietnuť v tom zmysle, že zmena obvyklého pobytu *ipso facto* zbavuje orgány predchádzajúceho štátu obvyklého pobytu ich právomoci a ukladá im povinnosť odmietnuť jej výkon³⁷.

- 52 V článku 5 sa predpokladá, že dospelá osoba má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte. V prípade zmeny obvyklého pobytu zo zmluvného štátu do nezmluvného štátu sa článok 5 prestáva uplatňovať od okamihu zmeny pobytu a podľa vnútroštátneho práva procesného nič nebráni tomu, aby si právomoc zachoval orgán zmluvného štátu prvého obvyklého pobytu, ktorý začal konanie v tejto veci, aj keď ostatné zmluvné štáty nie sú podľa dohovoru povinné uznať opatrenia, ktoré tento orgán prijme³⁸.

Článok 6 (dospelé osoby, ktoré sú utečencami, vysídlenými osobami alebo osobami bez obvyklého pobytu)

- 53 Tento článok je presnou reprodukciou článku 6 dohovoru o ochrane detí, a preto sa k nemu viažu rovnaké pripomienky.

Odsek 1

- 54 Dospelé osoby, ktorých sa tento odsek týka, si odhladiac od naliehavých situácií často vyžadujú, aby ich ochrana bola zabezpečená na dlhodobú bázu. Môžu byť napríklad vedené k tomu, aby požiadali o azyl alebo predali majetok, ktorý vlastnia, v štáte, kde sa nachádzajú. Je preto nevyhnutné zabezpečiť ich ochranu a bežnú právomoc, ktorú orgánom štátu ich obvyklého pobytu poskytuje dohovor, je v tomto prípade irelevantná, pretože tieto dospelé osoby *ex hypothesi* prerušili všetky väzby so štátom svojho predchádzajúceho obvyklého pobytu a neistota ich pobytu v štáte, kde našli dočasné útočisko, neumožňuje, aby tu získali obvyklý pobyt. Najjednoduchším riešením preto, rovnako ako v prípade detí, bolo prisúdiť v týchto situáciách orgánom štátu, na území ktorého sa tieto dospelé osoby nachádzajú, všeobecnú právomoc, ktorá sa za zvyčajných okolností prisudzuje orgánom štátu ich obvyklého pobytu.

Odsek 2

- 55 Týmto odsekom sa riešenie stanovené v odseku 1 rozširuje „na dospelé osoby, ktorých obvyklý pobyt nemožno zistiť“. Súd v mieste, kde sa nachádza dospelá osoba, zohráva úlohu nevyhnutnej právomoci. Táto právomoc sa prestane uplatňovať, keď sa určí, že dospelá osoba má niekde obvyklý pobyt. Ak má tento obvyklý pobyt na území zmluvného štátu, orgány tohto štátu budú mať právomoc aj naďalej. Ak ho má v nezmluvnom štáte, orgány štátu, na území ktorého sa táto dospelá osoba nachádza, už budú mať len obmedzenú právomoc, ktorá im prislúcha podľa článkov 10 a 11 (pozri nižšie a pozri aj bod 89).

Situácia, na ktorú sa tento text vzťahuje, by sa mala dôkladne odlišovať od situácie zmeny obvyklého pobytu podľa článku 5 ods. 2. V prípade zmeny obvyklého pobytu z jedného štátu do druhého si orgány doterajšieho obvyklého pobytu ponechávajú právomoc, ak dospelá osoba nezískala obvyklý pobyt v štáte, do ktorého sa presťahovala. Článok 6 ods. 2 by sa nemal použiť, aby orgány tohto druhého štátu okamžite získali všeobecnú právomoc na základe toho, že dospelá osoba stratila svoj doterajší obvyklý pobyt, bez toho, aby získala nový obvyklý pobyt. Tento chybný výklad by bol obzvlášť nebezpečný v prípade, že sa o presune dospelé osoby rozhodlo bez jej súhlasu. To by totiž orgány obvyklého pobytu dospelé osoby pred jej presťahovaním pripravilo o možnosť dosiahnuť návrat dospelé osoby, a to z dôvodu prednosti, ktorá sa podľa článku 7 ods. 2 a 3 priznáva právomoci a opatreniam prijatým

³⁷ Pozri dôvodovú správu k dohovoru o ochrane detí, bod 42.

³⁸ Riešenie prijaté v prípade dohovoru o ochrane detí. Pozri odkazy nad správou, poznámka č. 30.

orgánmi štátu, do ktorého sa dospelá osoba presťahovala. Pred uplatnením článku 6 ods. 2 je preto potrebný primerane dlhý časový odstup, aby sa zabezpečilo, že predchádzajúce, riadne určené, miesto obvyklého pobytu bolo definitívne opustené.

Článok 7 (súbežná subsidiárna právomoc orgánov štátu štátnej príslušnosti dospelaj osoby)

- 56** Tento článok je prvým a hlavným prvkom vyššie opísaného kompromisu medzi zástancami súbežnej nehierarchickej právomoci a zástancami právomoci, ktorá je úplne podriadená orgánom štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby³⁹. V odseku 1 sa stanovuje zásada súbežnej právomoci orgánov štátu štátnej príslušnosti dospelaj osoby a podmienky tejto právomoci. V odsekoch 2 a 3 sa vymedzuje subsidiárny charakter.

Odsek 1

- 57** Orgánmi, ktorým tento odsek priznáva právomoc, sú orgány „zmluvného štátu, ktorého je dospelá osoba štátnym príslušníkom“. V prípade, že dospelá osoba má niekoľko štátnych príslušností, sa teda právomoc súbežne prisúdi orgánom každého členského štátu, ktorého je táto osoba štátnym príslušníkom.

Právomoc štátu štátnej príslušnosti je určená bez potreby akéhokoľvek ďalšieho kolízneho kritéria, ako je napríklad predchádzajúci pobyt dospelaj osoby, pobyt príbuzných alebo prítomnosť majetku, a bez toho, aby bolo potrebné žiadať orgány štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby o povolenie. Ide o jasný prípad súbežnej právomoci.

Táto právomoc je všeobecná, rovnako ako právomoc orgánov štátu obvyklého pobytu, a môže sa týkať opatrení ochrany dospelaj osoby alebo jej majetku.

- 58** Táto právomoc je však vylúčená „v prípade dospelých osôb, ktoré sú utečencami alebo ktoré sú v dôsledku nepokojov v štáte ich štátnej príslušnosti, medzinárodne vysídlenými osobami“. V skutočnosti by nebolo vhodné, aby orgány štátu štátnej príslušnosti dospelaj osoby poskytovali ochranu dospelaj osobe, ktorá bola nútená tento štát opustiť, či už z dôvodu, že bola obeťou prenasledovania alebo jej hrozilo prenasledovanie (situácia utečencov), alebo z dôvodu nepokojov, ktoré tam pretrvávajú. V prípade viacerých štátnych príslušností je potrebné tento text vykladať tak, že orgány štátu štátnej príslušnosti dospelaj osoby iného ako je štát, ktorý bola táto osoba nútená opustiť, môžu vykonávať právomoc podľa článku 7.

- 59** Aj keď sa to výslovne neuvádza, text vychádza z predpokladu, že dospelá osoba má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte. Ak to tak nie je, nič nebráni zmluvnému štátu, ktorého je dospelá osoba štátnym príslušníkom, aby v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi prijal opatrenia na ochranu dospelaj osoby. Keďže sa však v článku 7 požaduje, aby orgány štátu štátnej príslušnosti informovali orgány štátu obvyklého pobytu, ktorý je nevyhnutne zmluvným štátom⁴⁰, alebo orgány, ktoré zaujímajú ich miesto, nerieši sa v ňom prípad, keď má dospelá osoba obvyklý pobyt alebo sa nachádza (situácia podľa článku 6 ods. 1) v nezmluvnom štáte. Ostatné zmluvné štáty v tomto prípade nebudú povinné uznať opatrenia prijaté orgánmi štátu štátnej príslušnosti dospelaj osoby.

- 60** Okrem povinnosti v predstihu informovať orgány, ktoré majú právomoc podľa článku 5 alebo článku 6 ods. 2⁴¹, si orgány štátu štátnej príslušnosti môžu ponechať právomoc iba vtedy, „ak

³⁹ Pozri úvod do kapitoly II.

⁴⁰ Článok 7 ods. 1 sa vzťahuje na orgány, ktoré majú právomoc podľa článku 5 alebo článku 6 ods. 2 a ktoré sú teda orgánmi zmluvných štátov.

⁴¹ Túto podmienku ukladá už článok 4 ods. 1 *Dohovoru z 5. októbra 1961 o právomoci orgánov a rozhodnom*

sa domnievajú, že sú v lepšej pozícii posúdiť záujmy dospeléj osoby“. Pri tomto posudzovaní by mohli zohľadniť existenciu ďalších kolíznych kritérií, ako sú napríklad kritériá uvedené v bode 57. Táto pozitívna podmienka výkonu právomoci orgánmi štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby je zároveň flexibilným prvkom, ktorý týmto orgánom umožňuje, aby právomoc odmietli, ak sa domnievajú, že orgány štátu obvyklého pobytu alebo orgány akéhokoľvek iného štátu, ktorý orgány miesta obvyklého pobytu podľa článku 8 (pozri nižšie) požiadali, aby vykonávali právomoc v oblasti ochrany, sú v lepšej pozícii posúdiť tieto záujmy.

Odsek 2

- 61** V tomto odseku sa, podobne ako v nasledujúcom, poukazuje na subsidiárny charakter právomoci orgánov štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby.

Výkonu tejto právomoci môžu zabrániť tri okolnosti: keď v súlade s článkom 5, článkom 6 ods. 2 alebo článkom 8⁴² príslušné orgány prijali všetky opatrenia, ktoré si daná situácia vyžaduje, keď sa rozhodli, že by sa nemali prijať žiadne opatrenia, alebo keď pred týmito orgánmi prebieha konanie. V takom prípade musia vnútroštátne orgány odmietnuť právomoc, a ak už začali vo veci konať, musia dokonca vec uzavrieť, ak sa dozvedia, že sa začalo konanie pred jedným z uvedených orgánov.

Najmä pokiaľ ide o túto poslednú okolnosť, v texte sa neuvádza, že konanie prebiehajúce pred orgánmi s právomocou na základe článku 5 alebo článku 6 ods. 2 musí „mať rovnaký účel“ ako konanie prebiehajúce pred orgánmi štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby. Takéto objasnenie by umožnilo vnútroštátnym orgánom, ktoré sa zaoberajú žiadosťou o opatrenie ochrany majetku dospeléj osoby, aby si ponechali svoju právomoc, ak sa orgány štátu obvyklého pobytu začali zaoberať žiadosťou týkajúcou sa danej osoby. Toto objasnenie však bolo zamietnuté, pretože tieto dva aspekty sa takmer vždy prelínali a napríklad žiadosť o povolenie na predaj nehnuteľnosti mohla byť podaná s cieľom zabezpečiť minimálne prostriedky pre dospelú osobu, čo je vlastne v záujme tejto osoby.

- 62** Právomoc orgánov štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby sa prestáva uplatňovať len vtedy, ak tieto orgány boli informované o jednej z troch okolností uvedených v texte podľa článku 5, článku 6 ods. 2 alebo článku 8 príslušným orgánom, ktorý právomoc vykonával alebo vykonáva. Nebude postačujúce, že o tejto okolnosti vedeli, a to ani na základe dokumentov v spise. Táto povinnosť vnútroštátneho orgánu informovať, po oznámení zámeru uplatniť svoju právomoc, je dôležitá, pretože poskytuje istotu, že v okamihu, keď sa vnútroštátny orgán chystá zasiahnuť, orgán, ktorý je za zvyčajných okolností príslušným orgánom, posúdi okolnosti oprávňujúce výkon právomoci týmto vnútroštátnym orgánom. Napríklad existencia rozhodnutí, ktoré už predtým prijali orgány štátu obvyklého pobytu a o ktorých vnútroštátne orgány údajne neboli oficiálne informované, by teda nemala brániť vo výkone ich právomoci v súlade s článkom 7 ods. 1, keďže situácia sa od prijatia týchto rozhodnutí mohla zmeniť.
- 63** Cieľom Komisie, keď priznala príslušnému orgánu právo v súlade s článkom 8⁴³ blokovať právomoc vnútroštátnych orgánov, bolo eliminovať riziko súbežnej právomoci, ktorá by sa mohla vykonávať súčasne a protichodne. V prípadoch, keď je delegovaná právomoc v súlade s článkom 8 obmedzená na určitý aspekt ochrany (pozri bod 66), je odôvodnené predpokladať,

práve v oblasti ochrany maloletých osôb; táto podmienka sa však vzhľadom na chýbajúci mechanizmus spolupráce dodržiavala len zriedkavo.

⁴² Skutočnosť, že v článku 7 ods. 2 sa neuvádzajú príslušné orgány podľa článku 6 ods. 1, je samozrejmosťou, pretože vnútroštátne orgány nemajú právomoc v prípade, na ktorý sa vzťahuje článok 6 ods. 1 (utečenci alebo vysídlené osoby). V hraničnom prípade uvedenom v bode 58, ak je štátny príslušník s dvojím občianstvom nútený opustiť jeden zo štátov svojej štátnej príslušnosti, by prioritu aj naďalej mala právomoc orgánov štátu, v ktorom sa nachádza.

⁴³ Inými slovami orgánu, na ktorý orgán štátu obvyklého pobytu (alebo štátu, kde sa osoba nachádza, v prípade článku 6) nejakým spôsobom delegoval svoju právomoc, pozri bod 65 a nasl.

že delegujúci orgán by nemal blokovat' právomoc vnútroštátneho orgánu, pokiaľ ide o ostatné aspekty ochrany.

V každom prípade na to, aby príslušný orgán podľa článku 8 mohol informovať vnútroštátny orgán, že nemá vykonávať svoju právomoc, musí byť sám informovaný o jeho zámeroch. Z textu vyplýva, že túto informáciu mu mohol poskytnúť len príslušný orgán podľa článku 5 alebo článku 6 ods. 2, ktorý bol predtým informovaný vnútroštátnymi orgánmi podľa článku 7 ods. 1.

Odsek 3

- 64** Subsidiárny charakter právomoci orgánov štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby má vplyv na opatrenia, ktoré prijali, v tom zmysle, že tieto opatrenia „strácajú platnosť, keď orgány, ktoré majú právomoc podľa článku 5, článku 6 ods. 2 alebo článku 8, prijímajú opatrenia, ktoré si vyžadujú situácia, alebo rozhodnú, že sa neprijímajú žiadne opatrenia“.

Paralela s odsekom 2 je zámerná. Ako už bolo vysvetlené, tieto dve okolnosti bránia vnútroštátnemu orgánu vykonávať právomoc (ods. 2). V prípade, že nastanú až potom, ako vnútroštátny orgán uplatnil svoju právomoc a prijal opatrenia ochrany, majú za následok, že tieto opatrenia prestávajú platiť (ods. 3). To by nebolo prijateľné, keby súbežná právomoc mala viesť k prijatiu opatrení ochrany nesúrodým alebo rozporuplným spôsobom. To je dôvod, prečo sa v texte dáva prednosť rozhodnutiam prijatým orgánmi štátu obvyklého pobytu, ktoré za zvyčajných okolností majú právomoc podľa článku 5, článku 6 ods. 2 alebo článku 8, a to bez ohľadu na to, či sú tieto rozhodnutia pozitívne a zahŕňajú opatrenie ochrany, alebo negatívne v tom zmysle, že sa rozhodne, že nie je potrebné prijať žiadne opatrenia ochrany.

Paralela s odsekom 2 pokračuje v tom, že príslušné orgány podľa článku 5, článku 6 ods. 2 alebo článku 8 musia informovať vnútroštátne orgány o opatreniach, ktoré prijali, alebo o svojom rozhodnutí neprijať žiadne opatrenia. Z textu však nevyplýva, že hoci sú tieto informácie povinné, sú podmienkou na ukončenie platnosti opatrení prijatých vnútroštátnym orgánom.

Článok 8 (postúpenie právomoci na vhodné fórum)

- 65** Tento článok, ktorý bol prijatý z podobných dôvodov ako články 8 a 9 dohovoru o ochrane detí, je druhým prvkom uvedeného kompromisu medzi týmito dvoma prístupmi k problematike právomoci. Kladie dôraz na prednosť orgánov zmluvného štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby, keďže im umožňuje, ak si to vyžadujú záujmy dospeléj osoby, aby ochranu tejto osoby delegovali na orgány iného zmluvného štátu.

Odsek 1

- 66** Môže sa stať, že orgány štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby, ktorým je zverená hlavná právomoc (článok 5), alebo dokonca aj orgány štátu, v ktorom sa dospelá osoba len nachádza, nemajú v prípade článku 6 najlepšie predpoklady na to, aby v konkrétnom prípade posúdili záujmy dospeléj osoby. Ak napríklad dospelá osoba žila v inom štáte, než je štát jej štátnej príslušnosti, kde bola pod ochranou osoby, ktorá práve zomrela, a jediný príbuzný, ktorý jej môže poskytnúť ochranu v budúcnosti, má obvyklý pobyt v inom štáte, orgány tohto štátu majú nepochybne najlepšie predpoklady na to, aby posúdili spôsobilosť tohto príbuzného a zabezpečili podmienky, za ktorých sa má ochrana vykonávať.

V článku 8 ods. 1, ktorý kombinuje dva postupy stanovené v článkoch 8 a 9 dohovoru o ochrane detí, sa uvádza, že orgány zmluvného štátu, ktoré majú právomoc podľa článku 5 (obvyklý pobyt) alebo článku 6 (prítomnosť, utečenci, vysídlené osoby alebo osoby bez

určeného obvyklého pobytu), môžu buď z vlastnej iniciatívy, alebo na žiadosť orgánov iného zmluvného štátu požiadať orgány zmluvného štátu, ktoré majú podľa nich na to najlepšie predpoklady, o prijatie opatrení na ochranu dospeléj osoby⁴⁴.

Táto možnosť požiadať o postúpenie právomoci je vyhradená pre orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby alebo v prípadoch uvedených v článku 6 pre orgány štátu, na území ktorého sa dospelá osoba nachádza. Touto formuláciou sa vylučujú orgány štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby. Tie môžu vykonávať svoju právomoc priamo, „ak sa domnievajú, že sú v lepšej pozícii posúdiť záujmy dospeléj osoby“ (článok 7), ale ak to tak nie je, môžu sa iba zdržať výkonu právomoci..

Predmetom žiadosti adresovanej orgánom iného zmluvného štátu je „prijatie opatrení na ochranu dospeléj osoby alebo jej majetku“. V texte sa ďalej uvádza, že táto žiadosť sa môže týkať „všetkých alebo niektorých aspektov tejto ochrany“. Do tohto mechanizmu delegovania právomoci sa teda zaviedol prvok flexibility. Napríklad žiadosť adresovaná štátu, kde sa majetok nachádza, môže byť teda na ochranu tohto majetku obmedzená.

Odsek 2

- 67** V tomto odseku sa uvádzajú štáty, na ktorých orgány sa možno obrátiť v súlade s podmienkami stanovenými v predchádzajúcom odseku, teda na žiadosť orgánov štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby.
- 68** V texte sa na prvom mieste uvádza „štát, ktorého je dospelá osoba štátnym príslušníkom“. Nedochádza tu k prelínaniu s primárnou právomocou orgánov štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby stanovenou v článku 7. V prípade článku 7 je táto súbežná právomoc subsidiárna a prestáva sa uplatňovať, ak sa orgány štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby rozhodnú vykonávať svoju právomoc. V prípade článku 8 majú vnútroštátne orgány voľnú pôsobnosť v medziach delegovanej právomoci, o prijatie ktorej boli požiadané, pretože orgány štátu obvyklého pobytu sa tejto právomoci vzdali v ich prospech. V prípade utečencov alebo osôb nedobrovoľne vysídlených zo štátu, ktorého sú štátnymi príslušníkmi, je potrebné predpokladať – hoci Komisia v tomto smere nechce uvádzať žiadne vysvetlenie⁴⁵, že orgány štátu, v ktorom sa dospelá osoba nachádza, a ktoré sú oprávnené podľa článku 6 ods. 1, sa v prípade, že sa okolnosti nezmenia, upustia od delegovania právomoci na orgány štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby.
- 69** V texte sa ďalej zmieňuje „štát predchádzajúceho obvyklého pobytu dospeléj osoby“. Pod týmto výrazom sa rozumie štát posledného obvyklého pobytu, nie štát akéhokoľvek predchádzajúceho obvyklého pobytu⁴⁶. Orgány aktuálneho miesta obvyklého pobytu zohľadnia najmä to, či bol tento posledný obvyklý pobyt v blízkej alebo dávnejšej minulosti a či sa v mieste tohto posledného obvyklého pobytu nachádzajú osoby, ktoré dospelú osobu poznali.
- 70** V texte sa na treťom mieste zmieňuje „štát, v ktorom sa nachádza majetok dospeléj osoby“. Je potrebné uviesť tu jednu poznámku podobnú tej, ktorá sa týkala štátu štátnej príslušnosti dospeléj osoby. Právomoc orgánov štátu, kde sa nachádza majetok, je v článku 9 stanovená

⁴⁴ Pracovná skupina, ktorej predsedala pani Baurová, delegátka Francúzska, vypracovala vzorový formulár, ktorý môže žiadajúci a dožiadaný orgán použiť v súvislosti s uplatňovaním článku 8 (pracovný dokument č. 91). Tento vzorový formulár, ktorý bol schválený Komisiou, nebol začlenený do dohovoru, ale Stále byro zmluvným štátom odporučí, aby ho používali.

⁴⁵ Pozri diskusiu k tejto téme, zápisnica č. 4, body 20 až 36. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 244-245].

⁴⁶ Článok 8 ods. 2 písm. b) sa v tomto bode líši od článku 15 ods. 2 písm. b), ktorý dospeléj osobe umožňuje určiť právny poriadok „štátu predchádzajúceho obvyklého pobytu dospeléj osoby“, ktorým sa má riadiť mandát v prípade nespôsobilosti, pozri bod 102.

ako primárna, ale je ohraničená, ako to ďalej vyplynie, opatreniami prijatými orgánmi štátu obvyklého pobytu dospelé osoby a obmedzená na opatrenia týkajúce sa majetku, zatiaľ čo v prípade článku 8 je právomoc štátu, kde sa nachádza majetok, svojím spôsobom delegovaná a nie je obmedzená na opatrenia týkajúce sa takéhoto majetku.

71 V texte sa na štvrtom mieste zmieňuje „štát, ktorého orgány dospelá osoba písomne určila, aby prijali opatrenia zamerané na jej ochranu“. Toto uplatnenie slobodnej vôle je reakciou na snahu uznať a podporiť potrebu samostatnosti nespôsobilej osoby. Keďže je však potrebné zohľadniť aj zraniteľnosť týchto osôb voči vonkajším vplyvom, ktorým môžu podliehať, bolo prijaté rozhodnutie obmedziť túto samostatnosť tak, aby podliehala kontrole zo strany orgánov štátu obvyklého pobytu dospelé osoby⁴⁷.

72 Po piate, v písmene e) sa uvádza „štát obvyklého pobytu osoby blízkej dospelé osobe ochotnej poskytnúť jej svoju ochranu“. Právomoc orgánov tohto štátu je o to viac pochopiteľná, že práve tento štát bude poskytovať ochranu a možno v tomto štáte bude mať dospelá osoba pobyť. Táto právomoc podlieha aj dohľadu orgánov štátu obvyklého pobytu dospelé osoby, ktoré *prima facie* posúdia, či je dotknutá osoba spôsobilá (to určia orgány štátu obvyklého pobytu) na vykonávanie ochrany dospelé osoby.

Komisia uprednostnila výraz „osoba blízka dospelé osobe“ pred zjavne špecifickejším výrazom „príbuzní dospelé osoby“, aby zahŕňal aj osoby, ako sú priatelia alebo spoločníci, ktorí sa dospelé osobe venujú, aj keď s ňou nemajú žiadne rodinné väzby.

73 A napokon v písm. f) sa v súvislosti s ochranou osoby zmieňuje štát, na území ktorého sa dospelá osoba nachádza. Právomoc miesta, kde sa dospelá osoba nachádza, sa ako princíp stanovuje podľa článku 6 v situáciách, ktoré sú v ňom opísané, ale aj podľa článku 10 v naliehavých prípadoch a článku 11 v súvislosti s dočasnými a obmedzenými opatreniami. Podľa článku 8 orgány štátu obvyklého pobytu⁴⁸ môžu delegovať právomoc na orgány štátu, kde sa dospelá osoba nachádza, aby zaistili jej ochranu, a to bez akýchkoľvek ďalších obmedzení okrem tých, ktoré sú uvedené v žiadosti týchto orgánov. O tomto novom prípade delegovania sa v priebehu diskusie pôvodne uvažovalo len v súvislosti s oblasťou zdravotníctva. Vyššie uvedené rozhodnutie (bod 42) nestanoviť osobitné pravidlá pre túto oblasť znamenalo, že táto možnosť delegovania sa rozšírila aj na ochranu dospelé osoby všeobecne.

Odsek 3

74 Delegujúce orgány nemôžu donútiť orgány, od ktorých požadujú vykonávanie právomoci, aby túto právomoc akceptovali. Aby sa predišlo medzere v ochrane, v odseku 3 sa stanovuje, že ak dožiadané orgány právomoc neakceptujú, orgány, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 alebo 6, si túto právomoc ponechajú.

V texte sa nestanovuje spôsob neprijatia právomoci. Mohlo by to samozrejme byť formálne odmietnutie právomoci, ale podľa všetkého aj dlhšie trvajúce neposkytnutie odpovede na žiadosť⁴⁹.

⁴⁷ Komisia zamietla návrh delegácie Spojených štátov povoliť delegovanie právomoci štátu, ktorého právnym poriadkom sa riadi mandát v prípade nespôsobilosti podľa článku 15. Pozri pracovný dokument č. 26 a diskusiu, zápisnica č. 4, body 58 – 65. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 246-247].

⁴⁸ V tomto konkrétnom prípade môžu právomoc teoreticky delegovať len orgány, ktoré sú na to oprávnené podľa článku 5.

⁴⁹ Použitie formulára uvedeného v bode 44 by malo umožniť predchádzať neistote implicitného odmietnutia.

Článok 9 (právomoc orgánov štátu, kde sa nachádza majetok dospelaj osoby)

75 Potrebu zahrnúť právomoc orgánov štátu, v ktorom sa nachádza majetok dospelaj osoby, na účely prijatia opatrení ochrany týkajúcich sa tohto majetku, možno vysvetliť tým, že dospelé osoby, ktoré potrebujú ochranu, vo všeobecnosti bývajú na rozdiel od detí vlastníkami určitého majetku. Ak sa majetok nachádza v inom zmluvnom štáte než je štát, v ktorom má dospelá osoba obvyklý pobyt, právomoc orgánov štátu, v ktorom sa majetok nachádza, umožní prijať opatrenie ochrany, ktoré bude prispôbené požiadavkám právneho poriadku tohto zmluvného štátu a bude ľahko vykonateľné. Napríklad v prípade, že si právny poriadok v mieste majetku vyžaduje súdne povolenie na predaj majetku alebo naopak na prijatie dedičstva, od ktorého tento predaj závisí, alebo úradné oznámenie týkajúce sa pozemku, pričom právny poriadok štátu obvyklého pobytu tento druh povolenia nepozná, je vhodnejšie postúpiť túto záležitosť priamo orgánom štátu, v ktorom sa majetok nachádza.

76 Právomoc orgánov štátu miesta prijať opatrenia na ochranu týkajúce sa daného majetku je akceptovaná iba „do tej miery, do akej sú tieto opatrenia zlučiteľné s opatreniami, ktoré už boli prijaté orgánmi, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 8“.

Toto obmedzenie je samozrejmé a jeho cieľom je zabrániť nesúladu medzi opatreniami na ochranu majetku, ktoré môžu prijať miestne orgány, a opatreniami prijatými orgánmi, ktoré majú všeobecnú právomoc v oblasti zabezpečenia ochrany. Je potrebné poznamenať, že opatrenia orgánov so všeobecnou právomocou mohli byť prijaté skôr alebo neskôr ako opatrenia orgánov štátu miesta⁵⁰. Ak boli prijaté neskôr, ukončí sa nimi platnosť opatrení prijatých orgánmi štátu miesta, pokiaľ sú s nimi nezlučiteľné.

Článok 10 (právomoc v naliehavom prípade)

77 Toto znenie doslovne opakuje znenie článku 11 dohovoru o ochrane detí a bolo prijaté bez diskusie, s výnimkou pridania štvrtého odseku.

Odsek 1

78 Tento text prisudzuje orgánom každého zmluvného štátu, na území ktorého sa nachádza dospelá osoba alebo jej majetok, právomoc prijať potrebné opatrenia ochrany v naliehavých prípadoch.

Naliehavá situácia vzniká v prípade, keď by nápravné opatrenia prijaté prostredníctvom bežných postupov podľa článkov 5 až 9 mohli dospelaj osobe alebo jej majetku spôsobiť nenapraviteľné škody. Naliehavá situácia teda odôvodňuje odchýlku od bežného pravidla a z tohto dôvodu by sa mala vykladať pomerne striktnie. Najmä pokiaľ ide o záležitosti týkajúce sa zdravotníctva, článok 10 sa nesmie použiť ako všeobecné odôvodnenie právomoci orgánov štátu, v ktorom sa nachádza dospelá osoba. Ako príklad sa uvádza ukončenie tehotenstva nespôsobilej mladej ženy. Aj keď sa takáto operácia nevyhnutne musí vykonať v určitej lehote, zvyčajne nejde o naliehavý prípad, na ktorý by sa vzťahoval článok 10. Niektoré delegácie by v tejto oblasti uprednostnili právomoc miesta, kde sa nachádza dospelá osoba, ale odmietnutie návrhov v tomto smere⁵¹ nemôže byť dôvodom zneužívania právomoci v naliehavom prípade.

⁵⁰ Toto riešenie vychádza z prijatia návrhu Spojených štátov na odstránenie príslovky „už“ (opatrenia, ktoré už boli prijaté) v predbežnom návrhu osobitnej komisie, pozri pracovný dokument č. 101 a zápisnicu č. 15, body 76 – 77. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 326].

⁵¹ Pozri návrh troch severských štátov (pracovný dokument č. 26 a diskusia, zápisnica č. 4, body 66 – 100). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 247-249].

Právomoc stanovená v článku 10 je súbežná s právomocou orgánov štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby. Jej zdôvodnením je práve existencia naliehavého prípadu. Ak táto právomoc stanovená nebola, oneskorenie, ktoré by bolo spôsobené povinnosťou predložiť žiadosť orgánom štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby, by mohlo ohroziť ochranu alebo záujmy dospelaj osoby. Táto súbežná právomoc sa bude vykonávať napríklad vtedy, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie zastúpenia dospelaj osoby, ktorá je ďaleko od miesta svojho obvyklého pobytu a ktorá musí podstúpiť urgentný chirurgický zákrok, alebo ak je potrebné rýchlo predať tovar podliehajúci rýchlej skaze, ktorý patrí dospelaj osobe.

- 79 Štáty, na ktorých orgány sa možno obrátiť v naliehavých prípadoch, sú štáty, na území ktorých sa nachádza dospelá osoba alebo majetok patriaci dospelaj osobe. Pokiaľ ide o orgán štátu, kde sa nachádza dospelá osoba, to sa *ex hypothesi* vzťahuje na iné dospelé osoby, než sú utečenci alebo vysídlené dospelé osoby v zmysle článku 6 ods. 1 alebo dospelé osoby bez obvyklého pobytu v zmysle článku 6 ods. 2. V prípade týchto dospelých osôb, ak sa neurčí alebo nie je prístupný štát obvyklého pobytu, majú všeobecnú právomoc orgány štátu, kde sa nachádza dospelá osoba. Tu je naopak pôsobnosť právomoci založenej na prítomnosti obmedzená na naliehavé situácie.

Orgány štátu, na území ktorého sa nachádza majetok dospelaj osoby, majú v naliehavých prípadoch právomoc, ktorá sa neobmedzuje na ochranu tohto majetku. Je vskutku možné si predstaviť situáciu, ktorej naliehavosť by si vyžadovala predaj majetku dospelaj osoby v jednej krajine, aby v krajine, kde sa nachádza, získala táto osoba zdroje, ktoré bezprostredne potrebuje (pozri bod 61).

Odsek 2

- 80 Právomoc založená na naliehavosti, hoci je súbežná s právomocou orgánov, ktorým táto právomoc za zvyčajných okolností náleží podľa dohovoru, im musí zostať podriadená. V článku 10 ods. 2 sa preto stanovuje, ale iba v prípade, keď má dotyčná dospelá osoba svoj obvyklý pobyt v zmluvnom štáte, že opatrenia prijaté na základe odseku 1 „zaniknú, keď orgány, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 9, prijmú opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia“ (porovnaj článok 7 ods. 2). V tej chvíli je situácia pod kontrolou orgánov, ktoré majú právomoc za zvyčajných okolností, a už neexistuje žiadny dôvod na zachovanie právomoci orgánov štátu, kde sa nachádza dospelá osoba, ani opatrení, ktoré prijali v naliehavých prípadoch a ktoré až do tej chvíle museli byť uznané vo všetkých zmluvných štátoch (pozri článok 22).

Odsek 3

- 81 Tento odsek upravuje otázku ponechania v platnosti opatrení prijatých súdom, ktorý konal na základe právomoci pre naliehavé prípady, ale za predpokladu, že dotyčná dospelá osoba nemá obvyklý pobyt v zmluvnom štáte. V prípade, že orgány nezmluvného štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby, alebo prípadne iného štátu, ktorého právomoc môže byť uznaná, prijali opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia, nie je dôvod, aby sa v platnosti ponechali opatrenia prijaté súdom, ktorý konal na základe právomoci pre naliehavé prípady.

Dôvod pre tento záver je rovnaký ako v situácii uvedenej v odseku 2, pričom táto situácia je problematická v tom, že orgán, ktorý by za zvyčajných okolností mal právomoc, je orgánom nezmluvného štátu, ktorému na základe dohovoru *ex hypothesi* nebolo možné prideliť právomoc a ktorého rozhodnutie nemusí byť nevyhnutne uznané v zmluvných štátoch. Uznatie opatrení prijatých nezmluvným štátom v zmluvných štátoch môže závisieť iba od vnútroštátnych právnych predpisov každého z dotknutých zmluvných štátov, pričom k ukončeniu platnosti opatrení prijatých súdom, ktorý konal na základe právomoci pre naliehavé prípady, nedôjde v rôznych zmluvných štátoch jednotne a naraz. K tomu dôjde v každom z týchto štátov jednotlivito, „keď ich uzná dotyčný zmluvný štát“, to znamená, keď sa rozhodnutia prijaté nezmluvným štátom uznajú v každom zo zmluvných štátov (nielen

v štáte, ktorého orgán prijal naliehavé opatrenie).

To, čo sa uvádza v článku 10 ods. 3, sa môže javiť ako samozrejmosť. Prinajmenšom sa v ňom zdôrazňuje, že prijatie naliehavého opatrenia v zmluvnom štáte nepredstavuje prekážku pre uznanie opatrení prijatých v nezmluvnom štáte ostatnými zmluvnými štátmi.

Odsek 4

- 82** Tento odsek ukladá príslušným orgánom podľa odseku 1 povinnosť informovať orgány štátu obvyklého pobytu dospelé osoby o prijatých opatreniach. Toto ustanovenie opätovne vyjadruje prednosť štátu obvyklého pobytu dospelé osoby a možno ho prirovnať k povinnosti informovať, ktorú majú orgány štátu štátnej príslušnosti dospelé osoby podľa článku 7 ods. 1. Povinnosť informovať je však v tomto prípade oveľa slabšia. Táto povinnosť existuje, iba „ak je to možné“, a až potom, ako boli opatrenia prijaté. Keďže *ex hypothesi* ide o naliehavé opatrenia, povinnosť vopred informovať, aká sa stanovuje v článku 7 ods. 1, by bola len ťažko pochopiteľná. Informovanie orgánov obvyklého pobytu teda nie je podmienkou právomoci podľa článku 10 a neinformovanie by preto nemalo byť dôvodom na neuznanie naliehavých opatrení.

Ďalší rozdiel oproti článku 7 ods. 1 spočíva v tom, že orgány, ktoré prijali naliehavé opatrenia, o nich musia informovať iba orgány štátu obvyklého pobytu dospelé osoby a nie orgány, ktoré by mohli mať právomoc podľa článku 6. Toto obmedzenie je pochopiteľné. Ak orgán, ktorý prijal naliehavé opatrenia, je orgánom štátu, v ktorom sa dospelá osoba nachádza, môže sa omylom zamieňať s orgánom stanoveným podľa článku 6. Ak orgán štátu, kde sa nachádza majetok, prijal naliehavé opatrenia na ochranu majetku, nie je dôvod ukladať mu povinnosť informovať orgány štátu miesta, ktorá mu pri rozhodovaní o prípadoch, ktoré nie sú naliehavé, z článku 9 nevyplýva⁵². V skutočnosti článok 9 neukladá ani povinnosť informovať štát obvyklého pobytu a v tomto smere je povinnosť informovať v naliehavom prípade je prísnejšia ako za zvyčajných okolností.

Článok 11 (opatrenia na ochranu osoby, ktoré majú dočasný charakter a obmedzenú územnú pôsobnosť)

Odsek 1

- 83** Nezávisle od naliehavých prípadov článok 11 takisto prisudzuje orgánom každého zmluvného štátu, na území ktorého sa dospelá osoba nachádza, výnimočnú súbežnú právomoc prijať opatrenia týkajúce sa ochrany tejto osoby, ktoré majú dočasný charakter a ktorých územná pôsobnosť sa obmedzuje na dotýčný štát.

Tento text, ktorý je inšpirovaný článkom 12 dohovoru o ochrane detí, nadväzuje na dlhú diskusiu Diplomatickej komisie o lekárskej oblasti (pozri bod 41 a nasl. týkajúce sa článku 4 ods. 1 písm. f)). Delegácie Spojených štátov amerických, Fínska a Švajčiarska⁵³ navrhli, aby sa článok 12 jednoducho transponoval na prípad dospelých osôb, pretože sa nazdávali, že tak by sa okrem iného mohla vyriešiť otázka lekárskej oblasti. Tento návrh bol zamietnutý,⁵⁴ okrem iného preto, lebo pojem obmedzená územná pôsobnosť nemá v súvislosti s lekárskou oblasťou takmer žiadny význam. Návrh bol neskôr predložený znovu a Komisia ho vo svojom druhom čítaní schválila v znení, ktoré sa obmedzovalo na opatrenia týkajúce sa lekárskeho

⁵² Iba v prípade, že orgány štátu, kde sa majetok nachádza, boli výnimočne vyzvané, aby prijali naliehavé opatrenie na ochranu dospelé osoby, je možné uvažovať o povinnosti informovať orgán štátu, kde sa nachádza dospelá osoba v situáciách stanovených v článku 6. Komisia im nechcela ich úlohu ďalej sťažovať.

⁵³ Pracovný dokument č. 15.

⁵⁴ Ôsmimi hlasmi proti šiestim, siedmi členovia sa zdržali hlasovania, zápisnica č. 4, bod 103. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 249].

ošetrenia a v ktorom sa už nespomínala obmedzená územná pôsobnosť⁵⁵. Konečný text bol ako kompromis bez diskusie prijatý až v záverečnej fáze rokovaní⁵⁶ bez ďalšieho odkazu na lekárske ošetrenie a opätovného zavedenia pojmu obmedzená územná pôsobnosť.

- 84** Iba vo výnimočných prípadoch je táto právomoc zverená orgánom štátu, v ktorom sa nachádza dospelá osoba. Opatrenia, ktoré môžu byť prijaté, sa týkajú iba dospelé osoby na rozdiel od článku 12 dohovoru o ochrane detí, v ktorom sa spomína aj ochrana majetku dieťaťa. S prihliadnutím na uvedené diskusie možno prirodzene predpokladať, že tieto opatrenia môžu mať lekárske účel. Tieto opatrenia však môžu mať len dočasný charakter a ich územná pôsobnosť sa obmedzuje iba na daný štát. Možno si predstaviť situáciu, keď sa štát, na území ktorého sa dočasne nachádza mladá nespôsobilá dospelá osoba, so zreteľom na jej ochranu rozhodne izolovať ju od určitých osôb v jej bezprostrednom okolí počas jej pobytu v tomto štáte alebo prijme opatrenie na jej umiestnenie v zariadení alebo dočasnú hospitalizáciu, a to aj v prípade, ktorý nie je naliehavý. Tento text však štátu, v ktorom sa dospelá osoba nachádza, nedáva právomoc povoliť zásadné konečné lekárske opatrenia, ako je napríklad potrat, sterilizácia alebo chirurgický zákrok zahŕňajúci odobratie orgánu alebo amputáciu končatiny dospelé osoby.

Právomoc vyplývajúca z tohto článku je stále obmedzená v tom, že opatrenia prijaté na tomto základe orgánmi štátu, v ktorom sa nachádza dospelá osoba, nesmie byť nezlučiteľné s opatreniami prijatými orgánmi štátu jej obvyklého pobytu. Neexistuje teda žiadny dôvod obávať sa, že orgány, ktoré majú právomoc podľa článku 11, by mohli organizovať akúsi samostatnú ochranu dospelé osoby na území svojho štátu, pretože musia dodržať všetky opatrenia, ktoré už prijali orgány, ktoré majú právomoc za zvyčajných okolností. Týmto obmedzením sa článok 11 líši od článku 10. Iba v naliehavých situáciách možno na základe právomoci štátu, v ktorom sa nachádza dospelá osoba, zrušiť opatrenia, ktoré predtým prijali orgány, ktoré majú právomoc za zvyčajných okolností.

Navyše právomoc vyplývajúca z článku 11, rovnako ako právomoc, ktorá z článku 7 vyplýva orgánom štátu štátnej príslušnosti dospelé osoby, závisí od toho, či sú orgány obvyklého pobytu vopred informované.

Odsek 2

- 85** Vo veľmi podobnom duchu, ale odlišne od článku 10 ods. 2, a v tom istom prípade týkajúcom sa dospelé osoby s obvyklým pobytom v zmluvnom štáte sa v tomto odseku stanovuje, že takto prijaté dočasné opatrenia zanikajú, keď orgány, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 8⁵⁷ „prijmú rozhodnutia v súvislosti opatreniami ochrany, ktoré si daná situácia môže vyžadovať“. Táto posledná časť vety sa líši od toho, čo sa uvádza v článku 10. Je možné, že po preskúmaní situácie orgány, ktoré za zvyčajných okolností majú právomoc, usúdia, že nie je potrebné prijať žiadne opatrenie. V takom prípade už nie je žiadny dôvod, aby naďalej platili dočasné opatrenia prijaté v súlade s článkom 11.

Článok 11 nekopíruje článok 12 ods. 3 dohovoru o ochrane detí. Je totiž evidentné, že ak má dospelá osoba obvyklý pobyt v nezmluvnom štáte, uznanie (ktoré neupravuje dohovor) opatrení, ktoré prijal štát obvyklého pobytu, zmluvným štátom, ktorý prijal opatrenia na základe článku 11, zbaví opatrenia prijaté na základe článku 11 ich účinku v príslušnom zmluvnom štáte.

⁵⁵ Pozri pracovný dokument č. 82, zápisnicu z diskusie č. 13, body 1 – 18 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 310-311]. a text predložený po tejto diskusii redakčným výborom, pracovný dokument č. 88, článok 10 bis a ďalšiu diskusiu, zápisnicu č. 15, body 78 – 100. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 326-328].

⁵⁶ Pracovný dokument č. 114.

⁵⁷ Odkaz na článok 6 je tu zbytočný, pretože článok 6, rovnako ako článok 11, priznáva právomoc štátu, v ktorom sa nachádza dospelá osoba.

Článok 12 (zachovávanie účinnosti opatrení v prípade zmeny okolností)

- 86** Tento článok, totožný s článkom 14 dohovoru o ochrane detí, zabezpečuje zachovanie účinnosti opatrení prijatých príslušným orgánom aj potom, ako základ právomoci tohto orgánu následne uplynul v dôsledku zmeny okolností, pokiaľ ich príslušné orgány, ktoré majú právomoc po tejto zmene, nezmenia, nenahradia alebo nezrušia.

Toto zachovanie účinnosti je potrebné, aby sa zabezpečila určitá kontinuita ochrany dospelých osoby. Ak napríklad poručníka určili orgány prvého obvyklého pobytu dospelých osoby, je nevyhnutné, aby tento poručník mohol aj naďalej vykonávať svoju funkciu v prípade, že obvyklý pobyt dospelých osoby sa presunie do iného štátu. V súlade s článkom 5 ods. 2 majú orgány tohto nového štátu od danej chvíle právomoc prijať opatrenia na ochranu dospelých osoby, prípadne zrušiť predtým prijaté opatrenia (pozri bod 20), ale kým nekonajú, opatrenia prijaté pred zmenou pobytu by mali zostať v platnosti, aby bola zaistená kontinuita ochrany.

Zásada stanovená v článku 22 ods. 1 (pozri bod 116), teda zo zákona uznať opatrenia prijaté orgánmi niektorého zo zmluvných štátov vo všetkých zmluvných štátoch, by na dosiahnutie tohto výsledku nepostačovala. Článok 22 skutočne zabezpečuje uznanie opatrení, ktoré sú v platnosti, ale uvedený problém, ktorý rieši článok 12, spočíva práve v informovanosti o tom, či opatrenia zostávajú v platnosti aj po zmene okolností.

- 87** Článok 12 sa vzťahuje na opatrenia prijaté podľa článkov 5 až 9. Do jeho pôsobnosti však nepatria opatrenia prijaté na základe právomoci pre naliehavé prípady podľa článku 10, osud ktorých upravuje odsek 3 daného článku, a dočasné opatrenia ochrany dospelých osoby prijaté v súlade s článkom 11. Na druhej strane sa článok vzťahuje na opatrenia prijaté vnútroštátnymi orgánmi štátu dospelých osoby (článok 7), ale s výnimkou článku 7 ods. 3, v ktorom sa určuje, akým spôsobom sa tieto opatrenia prestanú uplatňovať (pozri bod 64).

- 88** Pod uvedenou „zmenou okolností“ sa v prípade článku 5 rozumie zmena štátu obvyklého pobytu dospelých osoby alebo v prípade článku 6 len zmena štátu, v ktorom sa dospelá osoba nachádza. Prijaté opatrenia zostanú v platnosti v súlade s článkom 12, ale podmienky ich uplatňovania sa od okamihu zmeny budú riadiť právnym poriadkom štátu nového obvyklého pobytu v súlade s článkom 14 (pozri nižšie). V prípade článkov 7 až 9 sa pod „zmenou okolností“ rozumie zmena štátnej príslušnosti dospelých osoby alebo miesta majetku. Text bude mať menej časté uplatnenie v prípade článku 8, a to z toho dôvodu, že niektoré základy na určenie právomoci, ktoré sa v ňom stanovujú (písm. b) a d)), sú časovo obmedzené. Mohol by sa však uplatňovať v prípade zmeny štátnej príslušnosti dospelých osoby, umiestnenia majetku, prítomnosti dospelých osoby alebo obvyklého pobytu príbuzných dospelých osoby.

Zachovávanie platnosti prijatých opatrení je zabezpečené iba „na základe ich podmienok“. V tejto špecifikácii sa zohľadňuje skutočnosť, že príslušný orgán štátu obvyklého pobytu mohol prijať opatrenia, ktoré platia len dovtedy, kým má dospelá osoba pobyt v tomto štáte. Napríklad by sa v nej mohlo stanovovať, že akákoľvek zmena pobytu by musela byť predmetom vyhlásenia určeného verejným orgánom štátu nového pobytu. Takáto povinnosť nemôže mať územnú pôsobnosť mimo daného štátu a prestane sa uplatňovať, ak sa zmení štát pobytu. Ak ten istý orgán umiestnil dospelú osobu pod dohľad verejných sociálnych služieb, takisto je zrejmé, že toto opatrenie sa prestane po zmene štátu pobytu dospelých osoby uplatňovať, pretože tieto služby môžu vykonávať svoje právomoci len na území štátu, do ktorého patria.

Záverečné poznámky

- 89** Kritériá právomoci uvedené v kapitole II analyzované vyššie tvoria ucelený a uzavretý systém, ktorý sa ako integrovaný celok uplatňuje na zmluvné štáty, ak má dospelá osoba svoj obvyklý pobyt na území jedného z nich. V tomto prípade zmluvný štát nie je oprávnený vykonávať právomoc nad dospelou osobou, ak sa takáto právomoc nestanovuje v dohovore.

Rovnaké riešenie sa uplatňuje v situáciách opísaných v článku 6, ak sa dospelá osoba nachádza v zmluvnom štáte.

V ostatných prípadoch vedie samotná prítomnosť dospeléj osoby k uplatneniu článkov 10 a 11, ale tieto články nevyklúčujú širšie základy na určenie právomoci, ktorú by zmluvné štáty mohli prisúdiť svojim orgánom pri uplatňovaní svojich vnútroštátnych právnych predpisov; pričom v tomto prípade ostatné zmluvné štáty vôbec nie sú povinné uznať tieto rozšírené základy na určenie právomoci, ktoré nepatria do pôsobnosti dohovoru. Ešte viac to platí, ak ide o dospelé osoby, ktoré nemajú svoj obvyklý pobyt v zmluvnom štáte a ktoré sa nenachádzajú v zmluvnom štáte.

KAPITOLA III – ROZHODNÉ PRÁVO

90 Aj keď táto kapitola ako celok reprodukuje príslušnú kapitolu v dohovore o ochrane detí, najmä zásadu, že orgán, ktorý prijal právomoc, uplatňuje svoje vlastné zákony, odchyľuje sa od nej v dvoch dôležitých bodoch.

Po prvé, akékoľvek obmedzenie spôsobilosti dospeléj osoby alebo dokonca voľného disponovania jej právami môže vyplývať len z ochranného opatrenia. Tento dohovor preto neobsahuje ustanovenie, ktoré by zodpovedalo ustanoveniam v dohovore z roku 1996 určujúcim rozhodné právo pre zákonné pridelenie alebo zánik rodičovských práv a povinností. Komisia zamietla návrh delegácií Fínska a Švédska uplatniť na *ex lege* zastupovanie dospeléj osoby právny poriadok miesta jej obvyklého pobytu⁵⁸. Ako praktický príklad sa uviedlo zákonné zastupovanie jedného z manželov druhým manželom na účely prijatia lekárskeho rozhodnutia po nehode, po ktorej jeden z manželov upadol do kómy. Túto otázku teda dohovor neupravuje, aj keď otázka patrí do jeho pôsobnosti ako dôsledok manželstva (pozri bod 35 týkajúci sa článku 4 ods. 1 písm. b)).

Druhý rozdiel sa týka prípadu, keď dospelá osoba bola schopná v predstihu zorganizovať ochranný režim pre prípad, že už nebude vedieť chrániť jeho záujmy. Vývoj týchto „*mandats d'inaptitude*“ v niektorých právnych systémoch, napríklad v Kanade, oprávňoval zahrnutie ustanovenia o rozhodnom práve, ktoré sa na ne vzťahuje, do dohovoru (pozri bod 96 týkajúci sa článku 15).

Článok 13 (rozhodné právo pre opatrenia ochrany)

Odsek 1

91 Komisia bez diskusie prijala zásadu zakotvenú v dohovore z roku 1996, ktorá už bola súčasťou dohovoru z 5. októbra 1961 o ochrane maloletých, podľa ktorej „pri výkone svojej právomoci podľa ustanovení kapitoly II orgány zmluvných štátov uplatňujú vlastný právny poriadok“.

Orgán, ktorý prijal právomoc, tak bude mať ľahšiu úlohu a uplatní ten právny poriadok, ktorý pozná najlepšie. Okrem toho, keďže sa tieto opatrenia budú najčastejšie vykonávať v štáte orgánu, ktorý ich prijal, ich výkon bude bezproblémovnejší, pretože budú v súlade s právnymi predpismi tohto štátu. Aby sa však predišlo možnému riziku nepružnosti, dohovor, rovnako ako dohovor z roku 1996, poskytuje istú pružnosť pri určovaní, ktoré rozhodné právo sa na opatrenie ochrany bude vzťahovať. Táto skutočnosť sa uvádza v odseku 2.

⁵⁸

Pracovný dokument č. 29 zamietnutý desiatimi hlasmi proti trom, deväť členov sa zdržalo hlasovania, pozri zápisnicu č. 6, bod 61. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 264].

Odsek 2

- 92 Tento odsek predstavuje ustanovenie o výnimke, ktorá nevychádza zo zásady blízkosti (najužšie väzby), ale z najlepších záujmov dospeléj osoby. Napríklad, ak sa vyžaduje povolenie od orgánov štátu obvyklého pobytu (a nie orgánov štátu miesta, ako by bolo povolené podľa článku 9) na predaj majetku dospeléj osoby nachádzajúcej sa v zahraničí, je lepšie, ak je orgán, ktorý má právomoc, schopný uplatniť alebo zohľadniť právny poriadok miesta majetku a udeliť povolenie stanovené podľa tohto právneho poriadku, a to aj v prípade, že podľa právneho poriadku orgánu, ktorý vykonáva právomoc, sa v tomto prípade žiadne povolenie nevyžaduje.

Článok 14 (podmienky vykonávania opatrenia)

- 93 Článok 14 je výsledkom spojenia článku 12 ods. 3 a článku 14 predbežného návrhu Osobitnej komisie, ktorého cieľom bolo vyriešiť dve rôzne situácie na základe rovnakých zásad.

Prvou situáciou je zmena právneho poriadku, ktorej najjasnejším príkladom je zmena obvyklého pobytu dospeléj osoby medzi prijímaním opatrenia ochrany a jeho vykonávaním. Ide o situáciu, ktorú upravoval článok 12 ods. 3 predbežného návrhu, aj keď to nebolo vyjadrené dostatočne⁵⁹. Hlavnou myšlienkou bolo, aby sa podmienky vykonávania opatrenia štátu nového obvyklého pobytu riadili právnym poriadkom tohto štátu.

Druhou situáciou všeobecnejšie je výkon právomocí na zastupovanie – či už vychádzajú z opatrení ochrany alebo z mandátu v prípade nespôsobilosti, ktorý osobne udelila dospelá osoba – v inom štáte, ako je štát, na základe právneho poriadku ktorého boli zverené. Túto situáciu veľmi zdržanlivo⁶⁰ upravoval článok 14 predbežného návrhu tak, že postup na výkon týchto právomocí podlieha právnemu poriadku štátu, v ktorom sa vykonávajú.

V oboch prípadoch bolo myšlienkou vytvoriť priestor pre právny poriadok miesta vykonávania opatrení alebo výkonu právomocí, ale bolo ťažké rozlíšiť, čo patrilo do podmienok vykonávania opatrení (v prípade zmeny zákona) a čo patrilo do postupu na výkon týchto právomocí.

- 94 Účelom znenia článku 14, o ktorom rozhodla Diplomatická komisia, je vykonávanie ochranných opatrení v inom štáte, než je štát, v ktorom boli prijaté, a to bez ohľadu na to, či táto situácia vyplýva zo zmeny právneho poriadku alebo nie. To sa nevzťahuje na vykonávanie právomocí na zastupovanie osobne udelených dospelou osobou, ktoré sa riadia článkom 15 ods. 3 (pozri nižšie).

Podľa článku 14 sa podmienky vykonávania tohto opatrenia riadia právnym poriadkom zmluvného štátu, v ktorom sa opatrenie vykonáva. Výraz „podmienky vykonávania“ je potrebné chápať v pomerne širokom zmysle. Ako príklad možno uviesť poručníka dospeléj osoby určeného v krajine jej predchádzajúceho obvyklého pobytu, ktorý musí vykonávať svoje právomoci, inými slovami vykonávať ochranné opatrenie, na základe ktorého bol určený, v inom štáte, bez ohľadu na to, či ide o štát nového obvyklého pobytu alebo štát, v ktorom má dospelá osoba majetok na predaj. Ak podľa právneho poriadku tohto iného štátu má úkon, ako je predaj majetku, vykonať poručník na základe povolenia poručníckeho sudcu, ide o „podmienku vykonávania“, ktorá sa preto bude musieť dodržať. Naopak sa môže stať, že podľa právneho poriadku štátu, na základe ktorého bol poručník určený, sa toto povolenie vyžaduje, zatiaľ čo podľa právneho poriadku miesta výkonu tohto opatrenia sa nevyžaduje. Podobnosť medzi týmito situáciami by aj v tomto prípade znamenala, že by sa musel uplatniť

⁵⁹ Pozri dôvodovú správu k predbežnému návrhu, body 86 – 89.

⁶⁰ Pozri dôvodovú správu k predbežnému návrhu, body 100 – 102.

právny poriadok miesta výkonu. Požiadavka na povolenie podľa právneho poriadku pôvodného miesta by sa však mohla považovať za neoddeliteľnú súčasť samotnej existencie právomoci a poručníkovi sa naznačuje, že takéto povolenie je potrebné. To by malo platiť najmä v prípade, keď je poručník držiteľom osvedčenia uvedeného v článku 38, z ktorého vyplýva, že niektoré právomoci podliehajú povoleniu.

Článok 15 (mandát v prípade nespôsobilosti)

Odsek 1

95 Tento článok predpokladá situáciu, v ktorej dospelá osoba sama v predstihu zorganizuje svoju ochranu na obdobie, keď nebude schopná chrániť svoje vlastné záujmy. Na tento účel udelí osobe podľa svojho výberu dobrovoľným aktom, ktorým môže byť dohoda uzatvorená s touto osobou alebo jednostranný právny úkon, právomoci na zastupovanie. Na porovnanie v dohovore o ochrane detí (článok 16 ods. 2) sa upravujú rodičovské práva a povinnosti pridelené na základe dohody alebo jednostranného právneho úkonu, ale osobou alebo osobami, ktoré ich na základe dohody alebo úkonu udeľujú, sú rodičia, resp. rodič dieťaťa, zatiaľ čo v prípade tohto dohovoru ich udeľuje dospelá osoba, ktorá má byť chránená.

96 Uvedená situácia sa vyznačuje tým, že na jednej strane právomoci na zastupovanie vo všeobecnosti možno začať vykonávať až potom, ako dospelá osoba, ktorá ich udelila, nie je schopná chrániť svoje vlastné záujmy, a na druhej strane ich uplatňovanie si prinajmenšom v niektorých právnych systémoch, ako je napríklad Quebec⁶¹, vyžaduje zásah súdneho orgánu, ktorý musí potvrdiť nespôsobilosť. Takto udelené právomoci sa môžu výrazne líšiť. Týkajú sa správy majetku dospelé osoby, rovnako ako osobnej starostlivosti o ňu. Často obsahujú pokyn osobe poverenej mandátom odmietnuť akúkoľvek pretrvávajúcu liečbu v prípade nevyliciteľnej choroby. Tento typ mandátu, ktorý je v niektorých štátoch, najmä v Severnej Amerike, podľa všetkého celkom bežný, nie je známy v mnohých európskych štátoch vrátane Francúzska, kde sa mandát nevyhnutne končí v prípade vzniku nespôsobilosti⁶²; preto je dôležité, aby v tejto oblasti existovala kolízna norma.

97 Tento mandát v prípade nespôsobilosti je úplne odlišný od bežného mandátu, ktorý plne spôsobilá dospelá osoba udeľuje osobe, aby sa postarala o jej záujmy. Takýmto mandátom, ktorý začína platiť okamžite a vo väčšine právnych systémov prestáva platiť po vzniku nespôsobilosti dospelé osoby alebo po určení jej nespôsobilosti chrániť vlastné záujmy, sa v medzinárodnom práve súkromnom zaoberá *Haagsky dohovor zo 14. marca 1978 o práve pre zastúpenie* a na základe tohto dohovoru sa tento mandát, v prípade absencie voľby, v zásade riadi právnym poriadkom sídla alebo obvyklého pobytu agenta (článok 6), pričom tento právny poriadok sa vzťahuje predovšetkým na ukončenie právomocí agenta (článok 8 písm. a)).

Nemožno vylúčiť prípad bežného mandátu udeleného dospelou osobou, ktorý začína platiť okamžite, ale odlišuje sa tým, že sa zároveň výslovne udelil tak, aby bolo možné ho vykonávať aj po vzniku nespôsobilosti. Možno pripustiť, že takýto sa dá rozdeliť, keďže až do dňa vzniku nespôsobilosti podlieha dohovoru z roku 1978 a po tomto dátume podlieha dohovoru o ochrane dospelých.

98 Mandát v prípade nespôsobilosti sa naopak v súlade s článkom 15 dohovoru riadi právnym poriadkom štátu obvyklého pobytu dospelé osoby v čase uzavretia dohody alebo

⁶¹ Počas zasadnutia Osobitnej komisie kanadská delegácia predložila na túto tému dôležitý informačný dokument o stave práva v tejto oblasti v Quebecu a Britskej Kolumbii.

⁶² Okrem, aspoň podľa francúzskeho práva, konkrétneho prípadu mandátu udeleného v prípade umiestnenia alebo so zreteľom na umiestnenie, „*sous la sauvegarde de justice*“ (články 491 – 493 francúzskeho občianskeho zákonníka).

jednostranného úkonu. Ak mandát, a to aj vo Francúzsku, udelí Francúz s obvyklým pobytom v New Yorku, mandát je platný a zostáva v platnosti aj vtedy, keď táto osoba bude mať neskôr obvyklý pobyt vo Francúzsku. Naopak, ak mandát udelí Američan s obvyklým pobytom v Paríži, mandát nie je platný a zostáva neplatný aj vtedy, keď tento Američan presunie svoj obvyklý pobyt do New Yorku. V tomto prípade sa znenie nestanovuje platnosť, ale umožňuje, aby si osoba, ktorá mandát udeľuje, zvolila rozhodné právo (pozri ods. 2).

99 Pôsobnosť rozhodného práva sa vzťahuje na „existenciu, rozsah, zmenu a zánik právomocí na zastupovanie“. Novým prvkom v porovnaní s dohovorom z roku 1996 je zmienka o „rozsahu“ právomocí. Dohovor z roku 1996 rozlišuje na jednej strane „pridelenie“⁶³ a „zánik“ rodičovských práv a povinností, ktoré v čase udalostí viedli k tomuto prideleniu alebo zániku, podliehajú právnomu poriadku štátu obvyklého pobytu dieťaťa, a na druhej strane „výkon“ týchto práv a povinností, ktorý v prípade potreby podlieha právnomu štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa (článok 16 ods. 1 a článok 17). V dôsledku toho rodičovské práva a povinnosti, teda úkony, ktoré ich držiteľ môže vykonávať samostatne alebo na základe povolenia, alebo ktoré nemusí vykonávať, patria do oblasti výkonu rodičovských práv a povinností. Pokiaľ ide o článok, ktorý sa tu rozoberá, existencia, rozsah a zánik právomocí udelených dospelou osobou na jeho základe ako celok podlieha právnomu poriadku štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby v čase uzavretia dohody alebo jednostranného úkonu; ide o zjednodušenie, ale v odseku 3 sa uvádza pojem „spôsob... výkonu“ právomocí, čo je reštriktívnejšie ako „rozsah“ právomocí, a v súvislosti s týmito právomocami sa v ňom vyžaduje uplatňovanie právneho poriadku štátu, v ktorom sa vykonávajú (pozri ods. 3).

100 Súvislosť medzi právnym poriadkom štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby a existenciou, rozsahom a zánikom právomocí, ktoré táto osoba udelila, je zachovaná iba v prípade, že dospelá osoba sama neurčila právny poriadok, ktorými sa majú riadiť. Pokiaľ ide o právomoci udelené dobrovoľným aktom, prijatie zásady práva vybrať si rozhodné právo nebolo možné spochybniť. Diskusia sa sústredila na otázku, či je vhodné, aby mala dospelá osoba úplnú slobodu pri voľbe rozhodného práva, alebo naopak, aby sa táto sloboda voľby obmedzila tak, že sa vopred určia právne poriadky, z ktorých možno vyberať. Toto druhé riešenie Komisia prijala veľkou väčšinou hlasov⁶⁴ (pätnásť hlasov ku šiestim a dvaja sa zdržali hlasovania).

101 Podľa odseku 1 sa vybrané rozhodné právo musí „výslovne písomne určiť“. Táto formulácia sa nápadne odlišuje od formulácie použitej v dohovoroch o rozhodnom práve pre zmluvy, konkrétne od rímskeho dohovoru z 19. júna 1980 uzatvoreného medzi členskými štátmi Európskej únie, haagskych dohovorov z 15. júna 1955 a 22. decembra 1986 o predaji a zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre zastúpenie. Tieto rôzne dohovory rôznymi formuláciami umožňujú vo väčšej či menšej miere implicitnú, aj keď v zásade jednoznačnú voľbu rozhodného práva. Ukázalo sa, že tu panuje veľmi široká zhoda v prospech úplného zákazu implicitnej voľby s cieľom predísť akejkolvek neistote, pokiaľ ide o rozhodné právo pre právomoci, ktoré sa *ex hypothesi* budú vykonávať v čase, keď dospelá osoba, ktorá ich udelila, už nebude schopná chrániť svoje záujmy.

Odsek 2

102 Tento odsek sa obmedzuje na zoznam právnych poriadkov, ktoré si dospelá osoba môže vybrať. Komisia potvrdila stanovisko predbežného návrhu v prospech uzavretého zoznamu, čím nenechala žiadny priestor pre posúdenie súdom⁶⁵. Medzi právne poriadky, z ktorých si

⁶³ Čo v tomto dohovore zodpovedá „existencii“ právomocí. Tento rozdiel v terminológii vyplýva zo skutočnosti, že dohovor z roku 1996 sa zaoberá *ex lege* rodičovskými právami a povinnosťami, zatiaľ čo predbežný návrh odkazuje na právomoci, ktorých existenciu možno odvodiť len z vôle samotnej dospeléj osoby.

⁶⁴ Návrh delegácie Holandska, aby sa ustanovila neobmedzená sloboda voľby, zamietla trinástimi hlasmi proti piatim, pričom traja sa zdržali hlasovania (pracovný dokument č. 35 a zápisnica č. 6, bod 22). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 264].

⁶⁵ Osobitná komisia tesnou väčšinou zamietla akúkoľvek metódu otvorenej voľby, napríklad možnosť vybrať si

možno vybrať, patrí právny poriadok štátu, ktorého je dospelá osoba štátnym príslušníkom⁶⁶, právny poriadok štátu predchádzajúceho obvyklého pobytu dospelaj osoby⁶⁷ a právny poriadok štátu, v ktorom sa nachádza majetok dospelaj osoby, ale iba pokiaľ ide o tento majetok⁶⁸. Komisia zamietla návrhy, aby sa do zoznamu prijateľných právnych poriadkov pridal právny poriadok štátu, na územie ktorého dospelá osoba zamýšľa presunúť svoj obvyklý pobyt⁶⁹, a právny poriadok štátu obvyklého pobytu príbuzného dospelaj osoby ochotného zabezpečiť jej ochranu⁷⁰.

- 103** Text by sa mal vykladať tak, že implicitne umožňuje dospelaj osobe zvoliť si niekoľko právnych poriadkov, ktorými sa bude riadiť mandát v prípade nespôsobilosti, pričom tento mandát sa rozdelí na jednotlivé prvky, z ktorých každý bude podliehať rôznym právnym poriadkom. Osobitná komisia výslovne prijala túto právomoc „*dépeçage*“, ktorá sa zdala oprávnený najmä v situácii, keď dospelá osoba vlastní majetok v rôznych štátoch. Usúdila však, že na tento účel nie je potrebné vypracovať výslovné ustanovenie. O tomto riešení Diplomatická komisia ďalej nediskutovala. Malo by preto byť považované za prijaté.

O možnosti dospelaj osoby rozhodnúť sa, aby mandát ako celok podliehal viacerým právnym poriadkom, či už alternatívne (v záujme zachovania platnosti) alebo kumulatívne (platnosť podmienená súladom so všetkými určenými právnymi poriadkami), sa nediskutovalo, ale takémuto riešeniu nič nebráni.

- 104** Právomoc dospelaj osoby zvoliť si rozhodné právo pre mandát v prípade nespôsobilosti predstavuje určité problémy, pretože množstvo právnych poriadkov neuznáva tento typ mandátu alebo ho zakazuje. Komisia odmietla návrh delegácií severských štátov, ktorým by sa obmedzilo uplatňovanie odseku 2, inými slovami právomoci zvoliť si rozhodné právo, na prípady, v ktorých právny poriadok štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby uznal mandát v prípade nespôsobilosti⁷¹. Tieto delegácie nechceli štátom, ktoré neuznávajú túto inštitúciu, ukladať povinnosť zavádzať ju do svojho právneho poriadku takouto okľukou. Z diskusie vyplynulo, že toto obmedzenie by neprimerane oklieštilo slobodu vôle a spôsobu, akými by sa dospelá osoba mohla zabezpečiť pre prípad vlastnej nespôsobilosti. Najmä sa zdalo, že štát obvyklého pobytu dospelaj osoby nemá oprávnený záujem brániť výkonu právomocí na zastupovanie vyplývajúcich z mandátu v prípade nespôsobilosti v zahraničí, napríklad v štáte, kde sa nachádza majetok.

- 105** Komisia takisto, bez toho, aby dospela k akémukoľvek rozhodnutiu, prediskutovala prípad, keď právny poriadok, ktorý si zvolila dospelá osoba (a nie právny poriadok miesta jej obvyklého pobytu), neuznáva (alebo zakazuje) mandát v prípade nespôsobilosti.

Osobitná komisia zamietla návrh vychádzajúci z článku 5 *Haagskeho dohovoru z 1. júla 1985 o rozhodnom práve pre inštitút trustu a o jeho uznávaní*⁷², podľa ktorého vyhlásil sa odsek 2

právny poriadok štátu, s ktorým je dospelá osoba úzko spätá, a počas zasadnutia Diplomatickej komisie nebol v tomto smere predložený žiadny návrh.

- ⁶⁶ V prípade viacerých štátnych príslušností sa vyberie vnútroštátny právny poriadok jedného alebo druhého štátu.
- ⁶⁷ A nielen posledného obvyklého pobytu na rozdiel od toho, čo sa v súvislosti s delegovaním právomoci stanovuje v článku 8 ods. 2 písm. b) (pozri bod 69). Komisia jedenástimi hlasmi proti siedmim, pričom piati členovia sa zdržali hlasovania, zamietla tento návrh delegácií severských štátov (pracovný dokument č. 28 a zápisnica č. 6, bod 22). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 261].
- ⁶⁸ Pozri pracovný dokument č. 28 k tomuto bodu téme prijatý dvadsiatimi hlasmi proti jednému, pričom dvaja členovia sa zdržali hlasovania, zápisnica č. 6, bod 36. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 262].
- ⁶⁹ Pracovný dokument č. 41, ktorý jeho autor stiahol.
- ⁷⁰ Pracovný dokument č. 44, ktorý jeho autor stiahol.
- ⁷¹ Pracovný dokument č. 28 zamietnutý trinástimi hlasmi proti piatim, štyria členovia sa zdržali hlasovania, pozri zápisnicu č. 6, bod 54. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 263].
- ⁷² Článok 5 dohovoru z 1. júla 1985 o práve uplatniteľnom na trusty a o ich uznávaní: „*Dohovor sa neuplatňuje, ak sa v právnom poriadku uvedenom v kapitole II nestanovujú trusty alebo kategória príslušných trustov*“.

(teda právo voľby) neuplatňuje, ak sa v určenom právnom poriadku nestanovuje táto kategória mandátu. Tento návrh by v tomto prípade znamenal návrat k právnomu poriadku štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby podľa odseku 1. Diplomatickej komisii neboli predložené žiadne ďalšie návrhy. Nadalej platí záver vyplývajúci zo správy o predbežnom návrhu (bod 99), teda že právomoci udelené dospelou osobou sa považujú za neplatné a že príslušný orgán musí prijať opatrenie ochrany.

Odsek 3

106 Podľa tohto odseku podlieha spôsob výkonu právomocí udelených na základe mandátu v prípade nespôsobilosti právnomu poriadku štátu, v ktorom sa vykonávajú. Možno ho porovnať s článkom 14, podľa ktorého podmienky vykonávania opatrení ochrany prijaté príslušným orgánom jedného zmluvného štátu podliehajú právnomu poriadku štátu, v ktorom sa vykonávajú (pozri bod 94). Rozsah pôsobnosti právneho poriadku miesta, kde sa právomoci vykonávajú, je teda obmedzenejší, ak ide o právomoci udelené samotnou dospelou osobou než v prípade, keby vychádzali z opatrenia ochrany. Niektoré delegácie vyjadrili obavu, že viac či menej striktní zahraniční mandatári by mohli proti miestnemu právnomu poriadku uplatniť svoju právomoc povoliť transfúziu krvi alebo transplantáciu orgánov dospeléj osoby. Bez ohľadu na túto obavu, ktorú možno vyriešiť uplatnením verejného poriadku miesta, kde sa vykonávajú právomoci, sa Komisia formálnym hlasovaním⁷³ rozhodla obmedziť uplatňovanie právneho poriadku miesta výkonu právomocí udelených dospelou osobou na „spôsob výkonu“ a tým istým hlasovaním odmietla jeho rozšírenie na „výkon“ týchto právomocí. Na druhej strane rozhodla, že tento právny poriadok by sa mal „uplatniť“, nielen zohľadniť, ako sa stanovuje v predbežnom návrhu.

107 Koncepcia spôsobu výkonu je, ako bolo uvedené vyššie (bod 99 týkajúci sa článku 15 ods. 1), reštriktívnejšia ako koncepcia „rozsahu“ právomocí. Mala by obsahovať iba podrobnosti (v nemčine *Art und Weise*). Tie sa počas diskusie explicitne nerozoberali, ale ako príklad tu možno uviesť overenie existencie a rozsahu právomocí podľa miestneho postupu, uloženie aktu o ich udelení alebo postup povoľovania, keď si mandát v prípade nespôsobilosti vyžaduje povolenie.

Článok 16 (ukončenie alebo zmena právomocí)

108 V tomto článku, ktorý čiastočne zodpovedá článku 18 dohovoru o ochrane detí, sa stanovuje možnosť, aby orgány, ktoré majú právomoc podľa dohovoru, ukončili alebo zmenili⁷⁴ právomoci, ktoré im dospelá osoba udelila v súlade s článkom 15.

Cieľom schválenej formulácie, ktorá je prepracovanejšia ako v predbežnom návrhu, je zosúladiť rešpektovanie želaní, ktoré dospelá osoba vyjadrila, keď ešte bola schopná chrániť svoje vlastné záujmy, a potrebu chrániť dospelú osobu, keď sa jej stav zhoršil a keď je potrebné vykonávať tieto právomoci.

V dohovore o trustoch sa toto ustanovenie vysvetľuje základnou zásadou zachovania platnosti trustu, ktorý sa jasne uvádza v článku 6 ods. 2. Odsek 1 umožňuje zriaďovateľovi zvoliť si rozhodné právo pre inštitút trustu a v odseku 2 sa ďalej uvádza: „V prípade, že v právnom poriadku zvolenom na základe predchádzajúceho odseku sa nestanovuje inštitút trustu alebo kategória príslušného trustu, voľba nie je platná a použije sa právny poriadok uvedený v článku 7“. Článok 6 teda zdvojnásobuje pravdepodobnosť, že trust bude platný (zvolené právo alebo, ak neexistuje, objektívne rozhodné právo), a článok 5 pridáva tretiu možnosť, teda právo určené mimo dohovoru na základe práva orgánu, ktorý vo veci začal konať. Transpozícia týchto ustanovení do dohovoru o ochrane dospelých osôb by si vyžadovala podrobnejšiu diskusiu o tom, či by sa nemal uprednostniť mandát v prípade nespôsobilosti.

⁷³ Jedenástimi hlasmi proti siedmim, štyria členovia sa zdržali hlasovania, pozri zápisnicu č. 6, bod 82. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 265].

⁷⁴ Zmenou môže byť, napríklad, zavedenie dohľadu nad osobou poverenej mandátom.

V snahe rešpektovať želania dospelaj osoby niektoré delegácie žiadali, aby sa tento článok odstránil a na zmenu alebo ukončenie právomocí udelených dospelou osobou sa uplatňovalo právo mandátu stanovené v článku 15. Naopak delegácie, ktoré sa usilovali zabezpečiť okamžitú ochranu dospelaj osoby, chceli orgánom, ktoré majú právomoc podľa dohovoru, zveriť úlohu ukončenia alebo zmeny týchto právomocí v súlade s právom, ktoré sa bežne uplatňuje na ochranné opatrenia stanovené v článku 15.

Článok 16 je výsledkom zosúladenia týchto dvoch prístupov⁷⁵. Po prvé, stanovuje sa v ňom, v ktorých prípadoch budú právomoci vyplývajúce z mandátu zmenené alebo ukončené. Tento prípad nastáva len vtedy, „keď nie sú vykonávané spôsobom dostatočným na zabezpečenie ochrany dospelaj osoby alebo jej majetku“. Tým sa vylúči riziko, že orgány štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby by mohli nahradiť ochranu, ktorú si želá dospelá osoba, ochranou podľa svojho právneho poriadku. Najprv sa budú musieť uistiť, že výkon týchto právomocí poverenou osobou je zlý alebo nedostatočný. Po druhé, na to, aby mohli príslušné orgány ukončiť alebo zmeniť tieto právomoci, musia v maximálnej možnej miere zohľadniť právny poriadok stanovený v článku 15, inými slovami právny poriadok upravujúci mandát v prípade nespôsobilosti, ktorý si dospelá osoba môže zvoliť. Toto ustanovenie bolo potrebné najmä v prípadoch, keď právny poriadok príslušného orgánu neuznáva mandát v prípade nespôsobilosti.

Článok 17 (ochrana tretích osôb)

109 Článok 17 je priamo inšpirovaný článkom 19 dohovoru o ochrane detí a jeho cieľom je chrániť tretiu osobu, ktorá v dobrej viere jednala s „inou osobu, ktorá by bola oprávnená konať ako zástupca tejto osoby podľa právneho poriadku štátu, v ktorom bola transakcia uzavretá“. Platnosť aktu je zachovaná a tretia osoba je chránená proti akejkoľvek zodpovednosti vyplývajúcej z tohto omylu, „pokiaľ tretia osoba nevedela alebo nemala vedieť, že takáto spôsobilosť sa riadi [právom určeným podľa ustanovení tejto kapitoly]“. Tretia osoba preto musí konať v dobrej viere, ktorá je posilnená povinnosťou náležitej starostlivosti⁷⁶.

Text sa uplatňuje aj vtedy, keď spôsobilosť konať ako zástupca bola udelená na základe opatrenia ochrany, pokiaľ je výsledkom dobrovoľného aktu zo strany samotnej dospelaj osoby.

Tieto akty, ktorých platnosť nemožno spochybníť z dôvodu nedostatočného oprávnenia zrejmeho zástupcu dospelaj osoby konať a pri ktorých nemôže vzniknúť zodpovednosť tretej osoby, je potrebné chápať veľmi široko. Takisto môže ísť o úkony zahŕňajúce majetok, ako je odovzdanie prostriedkov zo strany bankára zrejmemu zástupcovi dospelaj osoby, alebo lekárske výkony, ako je chirurgický zákrok alebo lekárske ošetrenie uskutočnené na žiadosť tohto zrejmeho zástupcu⁷⁷.

110 Text sa uplatňuje len v prípade, že tretia osoba jednala so zrejým zástupcom. Neuplatňuje sa v prípade, že tretia osoba jednala so samotnou dospelou osobou, pričom nevedela, že táto osoba bola zbavená svojej právomoci konať v súvislosti sa svojimi záležitosťami.

⁷⁵ O čom svedčí aj hlasovanie, ktoré nasledovalo po návrhoch č. 50 a 55 reprezentujúcich dva opačné prístupy. Pozri zápisnicu č. 7, bod 103. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 272]. Návrhy predložené v druhom čítaní sa pokúsili spochybníť toto zosúladenie, a to buď nahradením výrazu „vykonávané“ výrazom „zohľadnené“ (pracovný dokument č. 93) alebo naopak odstránením druhej vety článku 16 (pracovný dokument č. 94). Všetky návrhy boli zamietnuté (pozri zápisnicu č. 16, bod 21). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 330].

⁷⁶ Pozri vysvetlenia uvedené v dôvodovej správe k dohovoru o ochrane detí, body 111 - 114.

⁷⁷ Osobitná komisia tento bod prijala. Diplomatická komisia o článku 17 už opätovne nediskutovala, až na menšie redakčné otázky (zápisnica č. 7, body 17 – 23). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 267].

Vysvetlením tejto medzery je skutočnosť, že na túto situáciu sa vzťahuje článok 11 *Rímskeho dohovoru z 19. júna 1980 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky*, v ktorom štáty Európskej únie vystupujú ako zmluvné strany, a že bolo vhodné vyhnúť sa novej kolízii dohovorov⁷⁸. Táto situácia sa preto bude riadiť článkom 11 rímskeho dohovoru v prípade štátov, ktoré sú zmluvnými stranami, a vnútroštátnym právom v prípade ostatných štátov.

Článok 18 (univerzálny charakter kolíznych noriem)

- 111** Tento článok sa bežne vyskytuje v haagskych dohovoroch o kolíznych normách. Neuplatňuje sa však vtedy, ak dohovor výslovne odkazuje, ako v prípade článku 14, na právny poriadok zmluvného štátu.

Článok 19 (vylúčenie spätného a ďalšieho odkazu)

- 112** V tomto článku, ktorý sa takisto tradične vyskytuje v haagskych dohovoroch o kolíznych normách, sa stanovuje zásada vylúčenia spätného a ďalšieho odkazu.

Na rozdiel od článku 21 dohovoru o ochrane detí však neobsahuje kolíznú normu pre výber právneho systému. Táto norma bola odôvodnená v prípade, keď rodičovské práva a povinnosti ustanovené týmto dohovorom vyplývali zo samotného právneho poriadku. V takom prípade bolo vhodné predchádzať situácii, v ktorej by kolízna norma dohovoru v kombinácii s vylúčením spätného a ďalšieho odkazu mohla ohroziť harmonickú reguláciu rodičovských práv a povinností vyplývajúcich zo súladu kolíznych noriem nezmluvných štátov, ktorých sa situácia najviac týka. V prípade ochrany dospelých osôb nebolo toto opatrenie potrebné, pretože v dohovore sa nestanovuje žiadna kolízna norma týkajúca sa *ex lege* zastupovania dospelých osoby (pozri bod 90).

Článok 20 (kogentné normy)

- 113** Výnimka pre kogentné normy⁷⁹ štátu, v ktorom sa má dospelá osoba chrániť, sa zaviedla predovšetkým so zreteľom na lekársku oblasť. Konkrétne išlo o protivaľhu možnosti dospelých osoby zvoliť si rozhodné právo pre právomoci na zastupovanie. Delegácia Holandsko ako príklad uviedla holandský zákon, ktorý považuje za kogentnú normu, v ktorom sa stanovujú špecifické formy zastupovania dospelých osoby v lekárskej oblasti, ktoré sa odchyľujú od noriem zvykového práva týkajúcich sa porúčenia a opatrovnictva. V dôsledku toho je to manželský partner, kto zastupuje pacienta pri prijímaní do psychiatrickej liečebne alebo na geriatrickú kliniku, a to aj vtedy, keď má pacient porúčnika alebo opatrovníka. V tom istom zákone sa vyžaduje, aby zástupca získal pred internáciou pacienta povolenie. Vylúčením kogentných noriem Komisia chcela umožniť štátom, ktoré takéto normy prijali, vykonávať tieto normy na ich vlastnom území, a to aj v prípade, že ochrana dospelých osoby za poskytuje na základe iného právneho poriadku. Aj keď Komisia na konci svojho zasadnutia vypustila zmienku o lekárskej oblasti, v súlade s uvedeným všeobecným rozhodnutím (bod 42) sa článok 20 bude v lekárskej oblasti uplatňovať často a mal by umožniť regulovať množstvo problémov, ktoré boli v tejto oblasti identifikované počas rokovaní.

⁷⁸ Článok 11 rímskeho dohovoru: „Pri zmluve uzatvorenej osobami, ktoré sa nachádzajú v tej istej krajine, môže sa fyzická osoba, ktorá by podľa právneho poriadku tejto krajiny mala právnu spôsobilosť, dovoľovať svojej právnej nespôsobilosti podľa právneho poriadku druhej krajiny iba vtedy, ak druhá zmluvná strana o tejto nespôsobilosti v čase uzavretia zmluvy vedela alebo o nej nevedela z nedbanlivosti.“

⁷⁹ Francúzsky výraz „lois de police“ nebol použitý, aj keď parafráza použitá v texte („ustanovení... ak je uplatňovanie takýchto ustanovení povinné bez ohľadu na právny poriadok, ktorý by sa inak uplatňoval“) veľmi presne zodpovedá jeho definícii. Niektoré delegácie uviedli, že preklad tohto výrazu bol problematický.

Jedna delegácia by uprednostnila, aby každý zmluvný štát vypracoval zoznam ustanovení, ktoré považuje za záväzné, a umožnil tak ostatným zmluvným štátom rešpektovať ich v čo najväčšej miere pri prijímaní opatrení ochrany, ktoré patria do ich právomoci a majú sa vykonávať v inom štáte. Tento návrh sa vzhľadom na problematické vykonávanie zamietol.

Článok 21 (verejný poriadok)

- 114** Tento článok reprodukuje bežné ustanovenie haagskych dohovorov o výhrade verejného poriadku. Odkaz na najlepšie záujmy dospelé osoby, ktoré sa objavili v predbežnom návrhu, bol odstránený. Zistilo sa, že výraz „najlepšie záujmy dieťaťa“ sa uvádza v Dohovore OSN o právach dieťaťa, ale v súvislosti s dospelými neexistuje v medzinárodnom práve verejnom žiadny porovnateľný text⁸⁰.

KAPITOLA IV – UZNANIE A VÝKON

- 115** Táto kapitola veľmi podrobne reprodukuje príslušnú kapitolu v dohovore o ochrane detí⁸¹. Rovnakým spôsobom rozlišuje uznanie (články 22-24), vyhlásenie vykonateľnosti a registráciu na účely výkonu (články 25 a 26) a napokon výkon (článok 27).

Článok 22 (uznanie a dôvody na odmietnutie uznania)

Odsek 1

- 116** V tomto odseku sa stanovuje zásada, že v každom zmluvnom štáte sa zo zákona uznajú opatrenia prijaté v inom zmluvnom štáte⁸². Uznanie sa týka opatrenia v podobe, v akej existuje v zmluvnom štáte, v ktorom bolo prijaté, vrátane prípadov obnovenia právnej spôsobilosti, ktorej bola dospelá osoba zbavená. Rovnako by sa mali uznať právomoci na zastupovanie udelené na základe opatrenia alebo prostredníctvom orgánu dohľadu v štáte obvyklého pobytu dospelé osoby.

Uznanie zo zákona znamená, že na účely získania takéhoto uznania nebude potrebné žiadne konanie, ak osoba, ktorá sa opiera o opatrenie, nepodnikne žiadne kroky v súvislosti s výkonom. Je to osoba, proti ktorej je opatrenie prijaté, napríklad v priebehu súdneho konania, ktorá musí udať dôvod na neuznanie podľa odseku 2. Dohovor však nevyklučuje preventívny postup obmedzený na uznanie alebo neuznanie opatrenia (pozri článok 23).

- 117** Na to, aby mohlo byť toto opatrenie uznané, musí sa samozrejme preukázať. Tento dôkaz spravidla vyplýva z písomného dokumentu, ktorý vydal orgán pôvodu a ktorý obsahuje ním prijaté rozhodnutie. V naliehavých prípadoch sa však môže stať, že opatrenie je prijaté telefonicky a v spise je zapísané rukou. Aby sa predišlo byrokratickým prieťahom, podľa dohovoru nie je uznanie podmienené predložením písomného dokumentu s dátumom a podpisom orgánu pôvodu. Na účely uznania opatrenia môže teda ako dôkaz poslúžiť napríklad telefax alebo e-mail.

⁸⁰ Pozri diskusiu a poznámku v zápisnici č. 7, body 74 – 89. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 270 - 271].

⁸¹ V tejto správe sa preto znovu opakujú niektoré časti správy o dohovore z roku 1996. To isté platí pre nasledujúcu kapitolu.

⁸² Uznanie opatrení prijatých orgánmi nezmluvného štátu v zmluvnom štáte podlieha vnútroštátnemu právu každého zmluvného štátu.

Odsek 2

- 118** V odseku 2 sa uvádzajú dôvody, pre ktoré môže byť uznanie zamietnuté. Sú to jediné dôvody na neuznanie, o ktoré sa dožiadaný štát môže oprieť. Dožiadaný orgán predovšetkým nie je oprávnený preskúmať právo, ktoré uplatnil orgán pôvodu. Okrem toho je potrebné poznamenať, že odsek 2 oprávňuje neuznanie, ale neukladá ho ako povinnosť.

Písmeno a)

- 119** Uznanie môže byť zamietnuté, ak bolo opatrenie prijaté orgánom, ktorého právomoc nebola zdôvodnená ustanoveniami uvedenými v kapitole II alebo nebola v súlade s týmito ustanoveniami. Odkaz na súlad právomoci orgánu pôvodu s kapitolou II dohovoru je pochopiteľný, ak sa porovná s článkom 2 ods. 2 dohovoru. Tento dohovor sa vzťahuje na opatrenia prijaté v čase, keď bola dospelá osoba ešte maloletá a pravdepodobne podliehala iným kritériám právomoci, než sú kritériá stanovené v tomto dohovore. Uznanie týchto opatrení možno zamietnuť, ak tieto kritériá právomoci nie sú v súlade s kritériami právomoci podľa dohovoru. Ak bolo opatrenie týkajúce sa osoby, ktorá bola v danom čase maloletá, prijaté v súlade s dohovorm z roku 1996, nemusí byť teda uznané, ak bolo prijaté na základe kritéria právomoci stanoveného v dohovore z roku 1996 (ako je napríklad fórum pre rozvod podľa článku 10), ale nie v dohovore o ochrane dospelých (porovnaj bod 15 poznámku 16).

Z písmena *a)* vyplýva, že dožiadaný orgán má na účely uznania právomoc overiť právomoc orgánu pôvodu. Pri svojom overovaní je však viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých orgán pôvodu zakladá svoju právomoc (článok 24, pozri nižšie).

Písmeno b)

- 120** Uznanie, s výnimkou naliehavých prípadov, možno zamietnuť, ak bolo opatrenie prijaté v rámci súdneho alebo správneho konania, bez toho, aby dospelej osobe bola poskytnutá možnosť byť vypočutá v rozpore so základnými zásadami procesného práva dožiadaných štátov. Tento dôvod na zamietnutie neznamená, že dospelá osoba by mala byť vypočutá v každom prípade. Mohlo by sa ukázať, že takéto vypočutie je proti jej záujmom, ale v prípade dospelej osoby takýto prípad musí zostať výnimkou. V tomto bode by sa nemali robiť rozdiely podľa toho, či je opatrenie prijaté v rámci súdneho konania alebo správneho konania. To zodpovedá osobitnému ustanoveniu procesného verejného poriadku. Neplatí to v naliehavých prípadoch, v ktorých by sa požiadavky riadneho procesu mali vykladať menej striktné.

Písmeno c)

- 121** V texte sa stanovuje zjavná nezlučiteľnosť s verejným poriadkom dožiadaného štátu ako dôvod neuznania. Z dôvodu symetrie s článkom 20 sa v texte spomína aj nezlučiteľnosť s kogentnými normami dožiadaného štátu⁸³.

Písmeno d)

- 122** Tento odsek, ktorého návrh je podobný článku 27 ods. 5 Bruselského a Lugánskeho dohovoru⁸⁴, hypoteticky predpokladá kolíziu medzi opatrením, ktoré sa má uznať, prijatým

⁸³ Niekoľko delegátov poznamenalo, že toto doplnenie bolo zbytočné a že vo fáze uznávania bola výhrada verejného poriadku dostatočná na dosiahnutie požadovaného výsledku, konkrétne odmietnutia uznania lekárskeho opatrenia, ktoré je v rozpore s kogentnou normou štátu (pozri diskusiu v zápisnici č. 7, body 126 – 142). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 273 - 274].

⁸⁴ S tým rozdielom, že tieto dohovory dávajú prednosť rozhodnutiu, ktoré bolo vynesené *skôr* v nezmluvnom štáte a ktoré spĺňa podmienky potrebné na jeho uznanie v dožiadanom štáte, keďže status *res judicata* prvého rozhodnutia bráni uznaniu neskoršieho rozhodnutia, ktoré je s ním nezlučiteľné. Naproti tomu v tomto dohovore sa uprednostňuje opatrenie prijaté *neskôr* v nezmluvnom štáte, pretože v zmysle článku 10 ods. 2,

v jednom zmluvnom štáte, a iným opatrením, ktoré bolo prijaté neskôr v nezmluvnom štáte, ktorý by mal právomoc podľa článkov 5 až 9 dohovoru, a ktoré spĺňa požiadavky na uznanie v dožiadanom štáte. V takom prípade, ak sú tieto dve opatrenia nezlučiteľné, sa uprednostní druhé novšie opatrenie prijaté orgánom, ktorý má k dospelej osobe bližšie a vie lepšie posúdiť jej záujmy.

Toto uprednostnenie opatrenia prijatého neskôr v nezmluvnom štáte vychádza z predpokladu, že tento štát má právomoc podľa článkov 5 až 9 dohovoru. Je teda širšie ako v prípade dohovoru o ochrane detí, kde sa obmedzovalo na opatrenia prijaté orgánom v nezmluvnom štáte obvyklého pobytu dieťaťa.

Písmeno e)

- 123** Tento posledný dôvod na zamietnutie uznania je spojený s článkom 33 (pozri nižšie), v ktorom sa stanovuje povinný postup konzultácií pred akýmkoľvek opatrením umiestnenia dospelej osoby v inom zmluvnom štáte. Článok 22 ods. 2 písm. e) nestavia štát, v ktorom sa má vykonať opatrenie umiestnenia, pred hotovú vec (*fait accompli*) a umožňuje mu zamietnuť uznanie, ak nebol dodržaný postup konzultácií.

Článok 23 (preventívne konanie o uznaní alebo neuznaní)

- 124** Keďže opatrenie sa uznáva zo zákona, až v čase, keď sa toto opatrenie uplatňuje v štáte, bude prípadný spor o existencii dôvodu neuznania predmetom rozhodnutia. To môže byť príliš neskoro a akákoľvek zúčastnená osoba môže mať oprávnený záujem bezodkladne rozptýliť akékoľvek pochybnosti, ktoré by mohli existovať v súvislosti s existenciou takého dôvodu neuznania.

Text obmedzuje prípustnosť preventívneho konania o uznaní alebo neuznaní *opatrení*. Nestanovuje sa v ňom žiadne takéto konanie, napríklad v súvislosti s rozhodnutím o otázke platnosti či neplatnosti mandátu v prípade nespôsobilosti.

Dohovor ponecháva na právny poriadok dožiadaného štátu, aby stanovil postup týkajúci sa tohto preventívneho konania. Tento postup nemusí nevyhnutne vychádzať z postupu žiadania o príkaz vykonateľnosti a dohovor neukladá povinnosť, ako je to v prípade vyhlásenia vykonateľnosti, uplatniť „jednoduchý a rýchly“ postup (článok 25 ods. 2). Postup v prípade vyhlásenia vykonateľnosti v medzinárodnom dohovore mal v skutočnosti zabezpečiť akýsi voľný obeh rozhodnutí, mal by byť rýchly a vo svojej prvej fáze často nebude možné ho spochybniť⁸⁵. Na druhej strane preventívny postup zvyčajne okamžite vedie k iniciovaniu sporu o regulárnosti opatrenia z hľadiska medzinárodného práva a v prípade konania o neuznaní opatrenia k paralyzovaniu jeho voľného obehu. Takýto spor by mal logicky zahŕňať úplné vypočutie, ktoré by za zvyčajných okolností zabralo viac času ako zrýchlené konanie o vyhlásení vykonateľnosti.

Článok 24 (zistenia jurisdikčných skutočností)

- 125** Ako už bolo uvedené v súvislosti s článkom 22 ods. 2 písm. a) (pozri bod 119), orgán dožiadaného štátu je viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých orgán pôvodu zakladá svoju právomoc. Ak napríklad orgán pôvodu vydal rozhodnutie z titulu orgánu štátu obvyklého pobytu dospelej osoby, orgán dožiadaného štátu nebude môcť preskúmať fakty, na ktorých orgán pôvodu zakladá svoje posúdenie obvyklého bydliska. Podobne, keď je právomoc

článku 11 ods. 2 a článku 12 môže prijaté opatrenia vždy zmeniť alebo nahradiť orgán, ktorý má právomoc podľa dohovoru.

Pozri postup týkajúci sa žiadostí stanovený Bruselskom a Lugánskom dohovore, články 31 a nasl.

založená na predbežnom posúdení, ktoré orgán pôvodu vykonal v najlepšom záujme dospeléj osoby⁸⁶, toto posúdenie je pre orgán dožiadaného štátu záväzné. Táto norma sa používa aj v iných dohovoroch⁸⁷.

Článok 25 (vyhlásenie vykonateľnosti)

- 126** Tento článok predpokladá prípad, v ktorom si opatrenia prijaté a vykonateľné v jednom zmluvnom štáte vyžadujú výkon v inom zmluvnom štáte. Ak takýto prípad nenastane, na to, aby sa opatrenie mohlo začať uplatňovať, postačuje článok 22, teda uznanie. Napríklad právomoci udelené právnomu zástupcovi na základe opatrenia prijatého v zmluvnom štáte tomuto zástupcovi umožnia, ak nie je dôvod na zamietnutie uznania, uzatvárať v mene dospeléj osoby v inom zmluvnom štáte transakcie, ktoré sa týkajú ochrany osoby alebo majetku dospeléj osoby. Ak sa však vyžaduje výkon opatrenia, napríklad nútený predaj majetku, opatrenie bude musieť v druhom štáte podliehať vyhláseniu vykonateľnosti alebo, v súlade s postupom uplatniteľným v niektorých štátoch, registrácii na účely výkonu.

V článku 25 *ods. 1* sa pripomína táto nevyhnutnosť a uvádza sa v ňom, že postup sa začne v dožiadanom štáte „na žiadosť zúčastnenej strany... v súlade s postupom stanoveným v právnom poriadku [dožiadaného] štátu“. Pojem „*requête*“ by sa nemal vykladať v striktnom procesnom zmysle, ako sa vykladá vo francúzskej právnej terminológii, ako úvodný krok konania *ex parte* určený priamo súdu, pretože cieľom tohto textu, ktorý sa odvoláva na postup stanovený v právnom poriadku dožiadaného štátu, nebolo (ako to bolo v prípade Bruselského dohovoru) zaujať stanovisko k postupu, ktorý má byť prijatý.

Odsek 2 sa obmedzuje na ustanovenie, že dožiadaný štát uplatní „jednoduchý a rýchly postup“, ale ponecháva tomuto štátu úplnú voľnosť, pokiaľ ide o prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa, ani sa v ňom nestanovuje žiadna lehota. Ide teda o *lex imperfecta*.

V *odseku 3*, rovnako ako v článku 34 *ods. 2* Bruselského dohovoru, sa uvádza, že vyhlásenie vykonateľnosti alebo registráciu možno zamietnuť len na základe niektorého z dôvodov uvedených v článku 22 *ods. 2*.

Článok 26 (zákaz preskúmania v danej veci)

- 127** Zákaz preskúmania v danej veci je štandardné ustanovenie v dohovoroch o uznávaní a výkone rozhodnutí. Týka sa uznania, ako aj vyhlásenia vykonateľnosti alebo registrácie.

Článok 27 (výkon)

- 128** V tomto článku, ktorý je takisto totožný s článkom 28 dohovoru o ochrane detí, sa stanovuje zásada, že opatrenia prijaté v jednom zmluvnom štáte a vyhlásené za vykonateľné v inom zmluvnom štáte „musia byť vykonané v tomto druhom štáte, ako keby boli prijaté orgánmi tohto štátu“. Ide o akúsi naturalizáciu opatrenia v zmluvnom štáte, v ktorom sa má vykonať. Orgány dožiadaného štátu tak budú môcť pozastaviť výkon rozhodnutia opatrenia umiestnenia prijatého v zahraničí v prípadoch, v ktorých by boli oprávnené to urobiť, keby išlo o opatrenie prijaté v ich vlastnom štáte, napríklad v prípade, že dospelá osoba by sa odmietla podriaďiť ich právomoci.

⁸⁶ Pozri článok 7 *ods. 1*, článok 8 *ods. 1* a článok 13 *ods. 2*.

⁸⁷ Pozri článok 9 *Haagskeho dohovoru z 2. októbra 1973 o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti*; článok 28 *ods. 2* Bruselského a Lugánskeho dohovoru.

Druhá veta článku toto riešenie ešte podporuje, keďže sa v nej uvádza, že výkon prebieha „v súlade s právnym poriadkom dožiadaného štátu v rozsahu stanovenom týmto právnym poriadkom“.

Napríklad v prípade, že orgán štátu obvyklého pobytu dospelaj osoby nariadil dohľad miestnych sociálnych orgánov nad poručníkom a dospelá osoba sa neskôr presunula do iného zmluvného štátu, výkon rozhodnutia, ktoré bolo prijaté v prvom štáte, v druhom štáte bude možný len v prípade, že orgány druhého štátu sú podľa vlastného právneho poriadku oprávnené vykonávať úlohu dohľadu, ktorou boli poverené sociálne orgány prvého štátu. Ak to tak nie je, orgány druhého štátu budú, pokiaľ možno po konzultácii s orgánmi prvého štátu, musieť prispôbiť opatrenie prijaté v prvom štáte alebo ho zmeniť v súlade s článkom 5 ods. 2.

Počas zasadnutia Osobitnej komisie boli v súvislosti s uplatňovaním tohto ustanovenia na dospelé osoby vyjadrené určité obavy. Padla zmienka o riziku porušovania občianskych slobôd vyplývajúcim z obmedzení uložených štátom. Objavili sa aj obavy týkajúce sa finančných dôsledkov tohto ustanovenia, keby štát, v ktorom sa dospelá osoba nachádza, musel v dôsledku neho prijať zodpovednosť za náklady na hospitalizáciu alebo umiestnenie vyplývajúce z výkonu opatrenia prijatého orgánmi iného štátu. Tieto obavy rozptýlilo konštatovanie, že článok 27 sa tu uplatňuje iba na výkon opatrení v kontexte súkromného práva.

KAPITOLA V – SPOLUPRÁCA

- 129** Aj táto kapitola dost' podrobne reprodukuje príslušnú kapitolu dohovoru o ochrane detí. V dohovore sa preto stanovuje zriadenie ústredného orgánu v každom zmluvnom štáte, ktorý by slúžil ako akési centrum, na ktoré by sa orgány ostatných zmluvných štátov mohli obracať a ktoré by odpovedalo na ich žiadosti (články 28 až 30). Okrem úlohy, ktorá sa priznáva ústrednému orgánu, sa v dohovore pomerne všeobecne stanovuje možnosť komunikácie a prekladanie priamych žiadostí o poskytnutie informácií medzi orgánmi jednotlivých zmluvných štátov, ktoré boli vyzvané, aby prijali opatrenia ochrany (články 31 až 35), rovnako ako možnosť uzatvárania dohôd medzi nimi s cieľom uľahčiť takúto spoluprácu (článok 37). V článku 36 sa stanovuje, že každý ústredný orgán bude v zásade znáša svoje vlastné náklady.

Článok 28 (vytvorenie ústredného orgánu)

- 130** V tomto článku sa vyžaduje, aby zmluvné štáty určili ústredný orgán poverený vykonávaním povinností, ktoré mu ukladá dohovor, a stanovuje sa v ňom možnosť určiť niekoľko ústredných orgánov v prípade tých štátov, ktoré nemajú jednotné systémy. Článok reprodukuje článok 29 dohovoru o ochrane detí, ktorý bol vypracovaný podľa vzoru článku 6 dohovoru z 25. októbra 1980 a 29. mája 1993.

Článok 29 (všeobecná povinnosť spolupráce)

- 131** Všeobecnou úlohou ústredných orgánov je spolupráca a poskytovanie informácií. Informácie, ktoré majú byť poskytnuté na požiadanie, sa budú opierať o platné právne predpisy a služby dostupné v danom štáte v súvislosti s ochranou dospelaj osoby.

Článok 30 (komunikácia, lokalizácia)

- 132** V tomto článku sa uvádza zoznam niektorých úloh ústredného orgánu. Prvou z týchto úloh je „všetkými prostriedkami uľahčiť komunikáciu medzi príslušnými orgánmi v situáciách, na ktoré sa vzťahuje dohovor“. Použité prostriedky môžu byť elektronické. Tento detail bol spomenutý v texte, o ktorom sa hlasovalo v prvom čítaní. V druhom čítaní bol odstránený (ale nie zavrhnutý) na žiadosť Číny, ktorý sa obávala, že takéto vysvetlenie by rozvojové štáty mohli chybné vykladať⁸⁸.

Komisia nesúhlasila s tým, aby sa medzi úlohy ústredného orgánu zahrnula úloha odpovedať na žiadosti o informácie od orgánov ostatných zmluvných štátov v súvislosti s opatreniami, ktorým by dospelá osoba mohla podliehať. Takisto si neželala, aby sa v texte uviedla zmienka o možnosti orgánov zmluvných štátov komunikovať priamo medzi sebou navzájom so súhlasom svojich ústredných orgánov⁸⁹. Tieto vysvetlenia sa javili ako zbytočné, pretože v dohovore sa neuvádza nič, čo by bránilo priamej komunikácii medzi orgánmi, ktoré nie sú ústrednými orgánmi, alebo možnosti jedného z nich obracať sa s otázkami na ústredný orgán iného štátu.

Druhou úlohou je „poskytnúť na žiadosť príslušného orgánu iného zmluvného štátu pomoc pri vypátraní dospelé osoby, ak je predpoklad, že dospelá osoba sa nachádza na území dožiadaného štátu a potrebuje ochranu“ (článok 30 písm. b)).

Článok 31 (mediácia)

- 133** V predbežnom návrhu Osobitnej komisie, podobne ako v zodpovedajúcom texte dohovoru o ochrane detí, je medzi úlohy ústredného orgánu na rovnakom základe ako poskytovanie informácií a zisťovanie pobytu dospelé osoby (pozri článok 30 vyššie) zahrnutá úloha „uľahčovať mediáciu, zmierovacie konanie alebo podobné postupy, dohodnuté riešenia na ochranu dospelé osoby alebo jej majetku v situáciách, na ktoré sa vzťahuje tento dohovor.“ Toto ustanovenie bolo v prvom čítaní vypustené a potom, ako sa malou väčšinou odhlasovalo jeho zachovanie⁹⁰, bolo opäť v druhom čítaní zahrnuté v miernejšej forme, pričom neukladá žiadnu povinnosť ústrednému orgánu, iba obsahuje odporúčanie „podporiť“ tieto alternatívne spôsoby riešenia sporov a v prípade potreby využiť „zásah ďalších orgánov“⁹¹.

Na otázku, medzi ktorými osobami sa môžu uskutočniť tieto pokusy o mediáciu, zaznela odpoveď, že môžu prebiehať medzi poručníkom a inými osobami, pokiaľ ide o osud dospelé osoby alebo jej majetku, alebo medzi dospelou osobou a osobami, ktoré sú za ňu zodpovedné, v snahe presvedčiť dospelú osobu, aby akceptovala opatrenie, ktoré sa javí ako prospešné.

⁸⁸ Pozri pracovné dokumenty č. 66 a 104, zápisnicu č. 13, body 44 – 50 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 313 - 314] a zápisnicu č. 16, body 23 – 44 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 330 - 332].

⁸⁹ V tejto súvislosti pozri pracovný dokument č. 63 a zápisnicu č. 8, body 95 – 120. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 280 - 282].

⁹⁰ Pozri zápisnicu č. 8, body 75 – 90. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 279 - 280].

⁹¹ Pracovný dokument č. 98 a zápisnica č. 16, body 44 – 55. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 332].

Článok 32 (žiadosti o konkrétne informácie a pomoc v súvislosti s konkrétnou dospelou osobou)

Odsek 1

- 134** Tento text oprávňuje príslušný orgán zmluvného štátu, ktorý plánuje prijať opatrenie ochrany, požiadať akýkoľvek iný orgán iného zmluvného štátu, ktorý má informácie užitočné pre ochranu dospeléj osoby, aby mu tieto informácie poskytol. Hoci sa to v texte výslovne neuvádza, je zrejmé, že týmito orgánmi sú iba verejné orgány, ktoré navyše podľa dohovoru ako jediné môžu prijímať opatrenia ochrany, a nie združenia a mimovládne organizácie.

Možnosť žiadať o informácie o dospeléj osobe by sa mala ukázať ako užitočná najmä v prípade zmeny obvyklého pobytu dospeléj osoby do iného štátu, rovnako ako v prípadoch, keď sú to vnútroštátne orgány, ktoré zabezpečujú ochranu a ktoré sa budú môcť s otázkami obracať na orgány štátu obvyklého pobytu.

- 135** S cieľom predísť nebezpečenstvu nekontrolovaného zberu informácií sa prijalo niekoľko preventívnych opatrení. O informácie je povolené žiadať iba v prípade, „ak si to vyžaduje situácia dospeléj osoby“. Žiadajúci orgán musí zvážiť túto podmienku a v odôvodnení svojej žiadosti o informácie musí preukázať, že je splnená. Článok 35 v rovnakom duchu zakazuje takúto žiadosť v prípade, že by predstavovala nebezpečenstvo pre dospelú osobu alebo jej majetok, alebo by vážne ohrozila slobodu alebo život člena rodiny dospeléj osoby. Ten istý článok 35 symetricky bráni prenosu požadovaných informácií dožiadaným orgánom, ak by takýto prenos predstavoval rovnaké riziká pre dospelú osobu alebo pre jej rodinných príslušníkov.

Aj keď sa to v texte formálne nespomína, malo by byť zrejmé, že dožiadaný orgán nikdy nie je povinný poskytnúť požadované informácie. Mal by mať právomoc posúdiť žiadosť podľa vlastného uváženia. Dohovor orgánu neukladá povinnosť, aby písomne uviedol dôvody svojho rozhodnutia o zamietnutí. Navyše je možné, že mu vnútroštátne právo nemusí umožňovať vyhovieť žiadosti o informácie, najmä ak by takáto žiadosť bola v rozpore s právnymi predpismi týkajúcimi sa dôvernej komunikácie s členmi profesie.

Odsek 2

- 136** Odsek 1 dáva každému príslušnému orgánu zmluvného štátu možnosť obrátiť sa na akýkoľvek iný orgán iného zmluvného štátu so žiadosťou o potrebné informácie. Táto flexibilita konania môže byť výhodná, ale môže tiež zaťažovať fungovanie zelanej spolupráce, pokiaľ dožiadaný orgán nemôže bezproblémovo identifikovať žiadajúci orgán a nemôže posúdiť jeho právomoc poslať takúto žiadosť. V odseku 2 sa preto stanovuje možnosť zmluvného štátu urobiť vyhlásenie, v ktorom uvedie, že žiadosti podľa odseku 1 môžu byť zasielané iba prostredníctvom jeho ústredného orgánu.

Odsek 3

- 137** V tomto odseku sa stanovuje vzájomná pomoc medzi príslušnými orgánmi zmluvných štátov pri vykonávaní opatrení ochrany. Takáto pomoc bude často potrebná, a to najmä v prípade, keď sa dospelá osoba premiestni alebo opustí umiestnenie vo vhodnom zariadení v inom štáte, než je štát, ktorý prijal opatrenie umiestnenia.

Článok 33 (cezhraničné umiestnenie)

- 138** V tomto článku, ktorý už bol spomenutý v súvislosti s článkom 22 ods. 2 písm. e) (pozri bod 123), sa uvádza jediný postup povinných konzultácií, ktorý sa stanovuje v dohovore. Postup začne prebiehať, keď orgán, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 8, zvažuje umiestnenie

dospelé osoby do ústavnej starostlivosti alebo na akékoľvek iné miesto ochrany, kde sa takéto umiestnenie uskutoční v inom zmluvnom štáte. Táto konzultácia dáva právomoc preskúmať rozhodnutie orgánu prijímajúceho štátu a umožňuje orgánom vopred určiť podmienky, za ktorých sa bude dospelá osoba zdržiavať v prijímajúcom štáte, najmä pokiaľ ide o imigračné zákony platné v tomto štáte alebo dokonca delenie nákladov spojených s vykonávaním opatrenia umiestnenia⁹². V texte sa uvádza, že konzultácie prebehne s ústredným orgánom alebo iným príslušným orgánom prijímajúceho štátu a že bude spočívať v zaslaní správy tomuto orgánu o situácii dospelé osoby a dôvodov na navrhované umiestnenie alebo zabezpečenie starostlivosti.

- 139** Článok 33 ods. 2 dáva ústrednému orgánu alebo inému príslušnému orgánu dožiadaného štátu právo namietat proti rozhodnutiu o umiestnení. Ide o pozoruhodný rozdiel v porovnaní s paralelným ustanovením dohovoru o ochrane detí, v dôsledku ktorého rozhodnutie o umiestnení podlieha predchádzajúcemu súhlasu dožiadaného štátu⁹³.

Nedodržanie tohto postupu konzultácií v predstihu sa penalizuje zamietnutím uznania opatrenia umiestnenia (článok 22 ods. 2 písm. e), pozri vyššie).

Článok 34 (dospelá osoba vo vážnom nebezpečenstve)

- 140** Tento článok sa týka prípadu, v ktorom sú príslušné orgány zmluvného štátu, ktoré prijali alebo sa chystajú prijať opatrenia ochrany dospelé osoby vystavenej vážnemu nebezpečenstvu (napríklad ochorenie vyžadujúce si neustálu starostlivosť, drogy, vplyv sekty), informované o zmene pobytu dospelé osoby alebo jej prítomnosti v inom zmluvnom štáte. Tieto orgány majú následne povinnosť informovať orgány tohto iného štátu o tomto nebezpečenstve a o prijatých alebo zvažovaných opatreniach. Táto oznamovacia povinnosť sa vzťahuje aj na prípad, keď sa dospelá osoba nachádza v nezmluvnom štáte.

Na to, aby sa toto ustanovenie mohlo uplatňovať, musí byť samozrejme splnený predpoklad, že orgány prvého štátu sú informované o prítomnosti dospelé osoby v druhom štáte, čo môže obmedziť jeho dosah v praxi. Nič však nebráni orgánom prvého štátu, aby v prípade, keď sa dospelá osoba zdržiava v inom zmluvnom štáte, najprv požiadali o lokalizovanie dospelé osoby na základe článku 30 písm. b) a potom o poskytnutie informácií v súlade s týmto článkom 34.

Článok 35 (informácie vytvárajúce riziko pre dospelú osobu)

- 141** V súvislosti s článkom 32 sa zdôraznilo, že táto žiadosť alebo prenos informácií by mohli vystaviť dospelú osobu alebo jej majetok nebezpečenstvu alebo vážne ohroziť slobodu alebo život člena rodiny dospelé osoby. V článku 35 sa zohľadnili tieto pripomienky a uvádza sa v ňom, že orgán, ktorý sa domnieva, že takéto nebezpečenstvo existuje, by nemal požadovať alebo poskytovať tieto informácie.

⁹² Pozri článok 36 nižšie.

⁹³ V prvom čítaní bol text prijatý v rovnakom znení ako článok 33 dohovoru o ochrane detí, ale len veľmi malou väčšinou (jedenástimi hlasmi proti desiatim, dvaja členovia sa zdržali hlasovania), a niektoré delegácie následne vyzvali na jeho úplné odstránenie vzhľadom na ťažkopádnosť postupu schvaľovania v prípade dohody medzi orgánmi pôvodu a hostiteľskou inštitúciou v dožiadanom štáte (pozri pracovný dokument č. 57 a zápisnicu č. 9, body 1 – 29). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 282 – 284]. Diskusia ďalej pokračovala v druhom čítaní a kompromisným riešením bolo, že sa nahradil nevznesením námietky voči výslovného súhlasu (pracovný dokument č. 108, zápisnica č. 16, body 55 – 90). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 332 – 335].

Článok 36 (náklady)

- 142** Fungovanie mechanizmu spolupráce so sebou nesie isté náklady a v článku 36 sa stanovuje pravidlo, ktoré je totožné s pravidlom dohovoru o ochrane detí (článok 38) a ktorá sa v trochu inej podobe vyskytuje už v *Dohovore z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí* (článok 26), že ústredné orgány a iné verejné orgány zmluvných štátov znášajú vlastné náklady, ktoré im vyplývajú z uplatňovania kapitoly V. Pod výrazom „verejné orgány“ sa rozumejú správne orgány zmluvných štátov a nie súdy. Náklady súdov a všeobecnejšie trovy súdneho konania a najmä náklady právnikov v tomto článku zahrnuté nie sú. Na druhej strane v ňom sú zahrnuté, samozrejme okrem fixných náklady na fungovanie orgánov, aj náklady na korešpondenciu a prenos, vyhľadávanie rôznych informácií a lokalizáciu dospeléj osoby, organizovanie mediácie alebo dohôd o urovnaní, ako aj náklady na vykonávanie opatrení prijatých v inom štáte.

V tomto odseku sa však uznáva, že orgány štátu si zachovávajú „možnosť zaviesť primerané poplatky za poskytovanie služieb“, ktorými môže byť napríklad lokalizovanie dospeléj osoby, zasielanie informácií alebo osvedčení. Použité výrazy naznačujú, že takýmto „zavedením“ môže byť žiadosť o náhradu už vzniknutých nákladov alebo žiadosť o poskytnutie finančných prostriedkov ešte predtým, ako sa táto služba poskytne, pričom každá z týchto žiadostí by musela byť formulovaná opatrnejšie. Okrem toho podľa odseku 2 majú zmluvné štáty možnosť uzatvárať medzi sebou dohody o rozdelení týchto nákladov.

Článok 37 (dohody medzi zmluvnými štátmi)

- 143** Podľa článku, ktorý takisto reprodukuje článok dohovoru o ochrane detí (článok 39) a ktorého ekvivalent možno nájsť v článku 39 ods. 2 *Haagskeho dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach*, majú zmluvné štáty možnosť uzatvárať medzi sebou dohody uľahčujúce uplatnenie kapitoly o spolupráci. Išlo by len o dohody, ktoré by posilňovali spoluprácu stanovenú v tejto kapitole, napríklad tak, že niektoré ustanovenia by sa v ich dôsledku stali povinnými, a nie o samostatné dohody, v ktorých by sa stanovovali iné pravidlá, ako sú pravidlá uvedené v článku 49 dohovoru (pozri bod 160 a nasl.).

KAPITOLA VI – VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 38 (medzinárodné osvedčenie)

- 144** Komisia prebrala a rozšírila ustanovenie článku 40 dohovoru o ochrane detí a stanovila, aby sa akejkolvek osobe poverenej ochranou dospeléj osoby alebo jej majetku vystavilo osvedčenie, v ktorom sa uvedie funkcia, ktorú je táto osoba oprávnená vykonávať, a právomoci, ktoré jej boli zverené. Komisia však nechcela ukladať zmluvným štátom, ktoré si neželajú takéto osvedčenie vystaviť, povinnosť, aby tak urobili. Toto osvedčenie je preto dobrovoľné.

Užitočnosť takéhoto osvedčenia pre odborníkov je zrejmá. Či už sa to týka dospeléj osoby alebo ešte viac jej majetku, odborníci sa potrebujú zabezpečiť. Usudzovalo sa, že osvedčenie, ktoré by malo dôkaznú silu vo všetkých zmluvných štátoch, by umožnilo vyhnúť sa nákladom aj sporom.

V osvedčení sa uvádza funkcia a právomoci osoby poverenej ochranou dospeléj osoby alebo jej majetku, bez toho, aby sa rozlišovalo medzi tým, či bola táto osoba určená a právomoci jej boli udelené opatrením ochrany alebo samotnou dospelou osobou. V určitých prípadoch sa v osvedčení môžu negatívne vymedziť právomoci, ktoré táto osoba nemá. Napríklad sa v ňom

môže uviesť, že právny zástupca dospeléj osoby, ktorá má svoj obvyklý pobyt v Spojených štátoch, nemá právomoc spravovať majetok, ktorý táto dospelá osoba vlastní v cudzom štáte.

145 Na rozdiel od článku 40 dohovoru o ochrane detí sa v odseku 38 stanovuje, že osvedčenie môžu vydať iba orgány zmluvného štátu⁹⁴, v ktorom bolo prijaté opatrenie ochrany alebo potvrdená právomoc na zastupovanie. Orgány štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby teda nemôžu, na rozdiel od riešenia v dohovore o ochrane detí, vydať takéto osvedčenie, ak neprijali opatrenie ochrany alebo nepotvrdili mandát v prípade nespôsobilosti. Tieto orgány nemajú centrálnu postavenie, aké majú podľa dohovoru o ochrane detí, a Komisia nechcela zvyšovať počet osvedčení alebo rizík, že si budú navzájom odporovať⁹⁵.

146 Pojem potvrdenie právomocí musí poskytovať záruku spoľahlivosti a je potrebné ho vnímať z hľadiska právnych systémov, ktoré ustanovujú toto potvrdenie a zverujú ho určitému orgánu, súdному orgánu v prípade Quebecu, správnomu orgánu inde. V prvej verzii tejto správy, ktorá vychádzala zo znenia dohovoru, sa uvádzalo, že toto potvrdenie nie je opatrením ochrany v zmysle dohovoru. Ak by to tak naozaj bolo, nebolo by potrebné sa o ňom zmieňovať popri opatreniach ochrany uvedených v článku 38. Niektoré delegácie však následne tvrdili, že táto analýza nie je analýzou, ktorá, podľa nich, vyplýva z diskusie, ktorá bola veľmi zložitá.^{95bis} Podľa tohto stanoviska by potvrdenie mohlo predstavovať opatrenie ochrany v zmysle článku 3 a mohol by ho vydať len príslušný orgán podľa dohovoru. Dôsledkom toho by mohlo byť, že ak by dospelá osoba v súlade s článkom 15 ods. 2 preniesla právomoc na uplatniteľné právo, iné, než je právny poriadok, na základe ktorého majú orgány právomoc podľa dohovoru, zástupcovi by hrozilo, že by mohol byť zbavený možnosti nechať si potvrdiť svoje právomoci, napríklad príslušným orgánom štátu, ktorého právo sa na právomoc zastupovať uplatňuje.

147 Podľa článku 38 ods. 2 „sa funkcia a právomoci uvedené v potvrdení považujú za zverené tejto osobe ku dňu osvedčenia, ak sa nepreukáže opak“. Každá zúčastnená osoba bude preto môcť napadnúť správnosť údajov v osvedčení, ale pokiaľ tak žiadna zúčastnená osoba neurobí, tretia osoba môže úplne bezpečne jednat s osobou uvedenou v osvedčení, a to v medziach právomocí, ktoré sú v ňom uvedené. Dôkazná sila je obmedzená na dátum, ku ktorému bolo osvedčenie vystavené. Osvedčenie nemôže zaručiť, že právomoci, ktoré v tom čase existovali, zostanú v platnosti aj v budúcnosti. Uvedenie tejto skutočnosti znamenalo, že nebolo potrebné dávať orgánu vydávajúcemu osvedčenie právomoc ho zrušiť, ako sa pôvodne navrhovalo⁹⁶.

Pracovná skupina, ktorej predsedá pani Baurová, delegátka Francúzska, vypracovala vzor osvedčenia (pracovný dokument č. 90), ktorý Komisia schválila. Toto osvedčenie nebolo zahrnuté do dohovoru s cieľom uľahčiť budúce zmeny. Bolo rozhodnuté, že sa zašle členským štátom a že Stále byro odporučí zmluvným štátom, aby ho používali.

⁹⁴ V odseku 3 sa upresňuje, že je na každom zmluvnom štáte, aby určil príslušné orgány, ktoré vypracujú toto osvedčenie.

⁹⁵ V tejto súvislosti pozri sa zamietnutie návrhu delegáciou Švajčiarska, pracovný dokument č. 59, zápisnica č. 10, bod 79. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 296].

^{95bis} Pozri pracovný dokument č. 77 a diskusiu v zápisnici č. 10, č. 51 - 81 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 294-296].

⁹⁶ Pozri pracovný dokument č. 59, zápisnicu č. 10, bod 55. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 294].

Článok 39 (ochrana osobných údajov)

- 148** Tento článok, ktorý je totožný s článkom 41 dohovoru o ochrane detí, v podstate reprodukuje ustanovenia článku 31 dohovoru z 29. mája 1993 o osvojeniach⁹⁷. Ochrana osobných údajov, a to najmä vtedy, keď je elektronická, je navyše spoločným všeobecným cieľom moderných štátov.

Článok 40 (dôvernosť informácií)

- 149** Podľa tohto textu musia orgány, ktorým boli zaslané informácie, zabezpečiť ich dôvernosť v súlade s právnym poriadkom svojho štátu. S vývojom elektronických prenosov bude potrebné toto zabezpečenie dôkladne monitorovať. Táto povinnosť dôvernosti musí byť uložená aj orgánu, ktorý odovzdáva informácie, pretože svojím spôsobom je tiež prijímateľom informácií, ktoré odovzdáva elektronicky.

Článok 41 (výnimka z legalizácie)

- 150** Výnimka z legalizácie, ktorá sa stanovuje už v dohovore o ochrane detí, sa tu rozširuje na všetky „dokumenty zaslané alebo vydané podľa tohto dohovoru“, teda na všetky poskytnuté písomné informácie, všetky súdne a správne rozhodnutia, rovnako ako osvedčenia vydané v súlade s článkom 38.

Článok 42 (určenie orgánov)

- 151** Cieľom tohto článku je uľahčiť praktické fungovanie článkov, na ktoré sa odvoláva, tým, že žiadajúcemu orgánu zmluvného štátu umožní vedieť, na ktorý orgán by sa mal v dožiadanom štáte obrátiť v prípade, že zvažuje prevod právomocí na vhodnejšie fórum (článok 8) alebo umiestnenie v zahraničí (článok 33)⁹⁸. Toto určenie je však ponechané na vôľu zmluvných štátov, ktoré vzhľadom na rôznorodosť a veľký počet orgánov, ktorých právomoc by mohla byť uplatnená za rôznych okolností, nemusia byť schopné poskytnúť kompletne zoznamy.

Článok 43 (oznamovanie určení a vyhlásení)

- 152** V tomto texte sa uvádza, komu majú byť oznámené určenia a vyhlásenia štátov vykonané na základe tohto dohovoru. To ukazuje rozdelenie úloh medzi Stále byro Haagskej konferencie a depozitára dohovoru. Na rozdiel od predchádzajúcich dohovorov sa v tomto článku stanovuje, že toto táto komunikácia musí prebehnúť najneskôr do uloženia listiny o ratifikácii, prijatia alebo schválenia tohto dohovoru alebo pristúpení k nemu. Účelom tohto ustanovenia, ktoré je výsledkom návrhu delegácie Holandska⁹⁹, je umožniť ostatným zmluvným štátom plniť si svoje povinnosti vyplývajúce z kapitoly o spolupráci. Nedodržanie tejto lehoty nemá za následok neprípustnosť uloženia listiny, ale posilní pozíciu Stáleho byra voči meškajúcemu štátu.

⁹⁷ V súvislosti s týmto článkom pozri Parra-Arangurenovu správu, *Rokovania sedemnásteho zasadnutia*, (1993) zv. II, s. 632.

⁹⁸ V skutočnosti sa v článku 33 nestanovuje, komu majú byť adresované žiadosti, len sa v ňom uvádza, že by sa mali konzultovať orgány štátu umiestnenia. Je zrejmé, že článok 42 sa týka otázky, komu majú byť adresované tieto konzultácie (pozri zápisnicu z plenárneho zasadnutia, body 163 – 167). [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 351].

⁹⁹ Pracovný dokument č 87 a diskusia, zápisnica č. 10, body 44 – 45 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 293] a zápisnica č. 16, body 90 – 111 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 335-336].

Články 44 až 47 (federálne ustanovenia)

- 153** Tieto články obsahujú takzvané federálne ustanovenia, ktoré sa týkajú uplatňovania dohovoru vo vzťahu k štátom, ktorých právne systémy nie sú zjednotené. Tieto ustanovenia sa stali bežnou súčasťou haagskych dohovorov približne pred tridsiatimi rokmi, ale od dohovoru k dohovoru sa vylepšujú a ich vypracovanie je potrebné prispôbiť účelom každého dohovoru. Ako už bolo uvedené v úvode tejto správy, osobitná pracovná skupina, ktorej predsedá Alegria Borrás, delegátka Španielska, bola počas diplomatického zasadnutia poverená vypracovaním návrhu článkov (pracovný dokument č. 100), ktoré Komisia prijala bezo zmeny. Článok 44 sa týka situácií, ktoré vedú len ku kolíziám, ktoré sú vnútornou záležitosťou zmluvného štátu, zatiaľ čo články 45 a 46 sa týkajú uplatňovania dohovoru, pokiaľ ide o štáty s kolíziami zákonov medzi územnými jednotkami, a článok 47, pokiaľ ide o štáty s kolíziami zákonov medzi osobami.

Článok 44 (neuplatňovanie dohovoru na vnútroštátne kolízie zákonov)

- 154** Účelom dohovoru je regulácia medzinárodných kolízií medzi orgánmi a právnymi poriadkami v súvislosti s ochranou dospelých osôb. Zmluvný štát, v ktorom sa v tejto oblasti uplatňujú rôzne právne systémy, môže, ak chce, na vyriešenie týchto kolízií uplatniť pravidlá dohovoru, ale v tomto článku sa uvádza, že takýto štát nie je v žiadnom prípade povinný tak urobiť¹⁰⁰. Je potrebné zdôrazniť, že vnútroštátnymi kolíziami v rámci zmluvného štátu, na ktoré sa vzťahuje tento článok, môžu byť kolízie medzi územnými jednotkami, ako aj kolízie medzi jednotlivými osobami.

Za zachovanie tohto článku hlasovala iba malá väčšina¹⁰¹. Keďže v článku 1 sa – na rozdiel od dohovoru o ochrane detí – stanovuje, že dohovor sa vzťahuje „na medzinárodné situácie“, je zrejmé, že sa nevzťahuje na vnútorné kolízie. Článok 44 možno prinajmenšom chápať ako nepriamu výzvu využiť pravidlá, v ktorých sa stanovuje riešenie takýchto kolízií.

Článok 45 (kolízie zákonov medzi územnými jednotkami, všeobecné pravidlá)

- 155** V tomto článku, rovnako ako v nasledujúcom článku, sa uvádza, ako uplatňovať dohovor vo vzťahu k štátu pozostávajúceho z viacerých územných jednotiek, na ktoré sa vzťahujú rôzne právne systémy alebo súbory právnych noriem.

Účel tohto článku má čisto technický charakter. Stanovujú sa v ňom všeobecné pravidlá, ktoré možno uplatniť na otázky týkajúce sa právomoci orgánov, rozhodného práva a uznávania opatrení ochrany, ale pokiaľ ide o určenie rozhodného práva, jeho pôsobnosť je výrazne obmedzená článkom 46, v ktorom sa stanovujú osobitné pravidlá v tejto oblasti.

- 156** Všeobecná myšlienka, z ktorej vychádza článok 45, ktorého predchodcov možno nájsť aj v iných dohovoroch¹⁰², spočíva v tom, že federálny alebo semi-federatívny štát má priestorové

¹⁰⁰ Rovnaké pravidlo je obsiahnuté v niekoľkých haagskych dohovoroch, najmä v článku 20 *Dohovoru zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre zastúpenie*; článku 18 *Dohovoru zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku*; článku 20 *Dohovoru z 22. decembra 1986 o rozhodnom práve pre zmluvy o medzinárodnej kúpe tovaru*; článku 33 *Dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí*; článku 21 *Dohovoru z 1. augusta 1989 o rozhodnom práve pre dedenie*; článku 38 *Dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach*; článku 46 *Dohovoru z 19. októbra 1996 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa*.

¹⁰¹ Dvanástimi hlasmi proti desiatim, jeden člen sa zdržal hlasovania, pozri zápisnicu č. 17, body 21 – 27. [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 340].

¹⁰² Pozri článok 31 *Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných*

spojovacie prvky uprednostňované dohovorom lokalizovať v územnej jednotke tohto štátu, kde sa v skutočnosti nachádzajú. Týka sa to obvyklého pobytu dospeléj osoby, jej prítomnosti, umiestnenia jej majetku, podstatnej väzby, ktorú daná situácia môže mať so štátom, alebo miesta vykonávania opatrenia [písmená a), b), c), f) a i)]. Takisto odkaz na orgán, právny poriadok alebo postup by mal byť odkazom na orgán oprávnený konať alebo na právny poriadok alebo postup platný v danej územnej jednotke [písmená g), h) a i)]. Odkaz na štát, ktorého je dospelá osoba štátnym príslušníkom [porovnaj článok 7 a článok 8 ods. 2 písm. a)], by sa mal chápať ako odkaz na „územnú jednotku určenú právnym poriadkom tohto štátu alebo v prípade, že neexistujú príslušné pravidlá, na územnú jednotku, s ktorou má dospelá osoba najužšie väzby“ [písm. d)]. Odkaz na štát, ktorého orgány si dospelá osoba zvolila, by sa mal chápať ako odkaz na územnú jednotku, ak si dospelá zvolila jej orgány, alebo v ostatných prípadoch ako odkaz na územnú jednotku, s ktorou má dospelá osoba má najužšie väzby (písm. e)).

Článok 46 (kolízie zákonov medzi územnými jednotkami, osobitné pravidlá týkajúce sa rozhodného práva)

157 Zo stručnej porovnávacej štúdie najnovších haagskych dohovorov by vyplynulo, že boli použité veľmi rôznorodé systémy na určenie rozhodného práva územnej jednotky, ktoré sa uplatňuje v prípadoch, kde kolízna norma dohovoru určuje právo členského štátu s kolíziami zákonov medzi územnými jednotkami. V niektorých dohovoroch sa priamo určuje územná jednotka, ktorej právo sa bude uplatňovať¹⁰³. Iné dohovory odkazujú predovšetkým na vnútorné kolízne normy daného štátu a subsidiárne na právo územnej jednotky, s ktorou má situácia najužšie väzby¹⁰⁴, alebo na právo priamo určenej územnej jednotky¹⁰⁵. Článok 46 tohto dohovoru, rovnako ako dohovor o ochrane detí, uprednostňuje tento druhý systém. Územná jednotka s rozhodným právom je tá, ktorá je určená na základe noriem platných v danom štáte, ale ak takáto jednotka určená nie je, potom tá, ktorá je určená v článku 45. V prípadoch, kde je právo štátu obvyklého pobytu dospeléj osoby, ktoré bude upravovať ňou zverenú právomoc na zastupovanie, určené na základe článku 15 a tento štát tvorí viacero územných jednotiek, ktoré sa riadia rôznymi právnymi poriadkami, by teda bolo potrebné v prvom rade zistiť, či v právnom poriadku tohto štátu existujú normy na určenie územnej jednotky, ktorej právo bude rozhodným právom, a v prípade, že takéto normy neexistujú, použiť v súlade s článkom 45 písm. a) právo územnej jednotky, v ktorej mala dospelá osoba v danom čase svoj obvyklý pobyt.

Článok 47 (kolízie zákonov medzi osobami, rozhodné právo)

158 Na rozdiel od článkov 45 a 46 sa v článku 47, ktorý reprodukuje článok 49 dohovoru o ochrane detí, uvádza štáty s kolíziami zákonov medzi osobami, teda tie štáty, ktoré na rôzne kategórie osôb uplatňujú rôzne právne systémy alebo súbory noriem. Všetky haagske dohovory, ktoré sa zaoberajú určením rozhodného práva, kde kolízne normy, ktoré sú stanovené, určujú štát

únosov detí z 25; a najmä článok 36 Haagskeho dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach.

¹⁰³ Pozri článok 19 Dohovoru zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre zastúpenie; článok 17 Dohovoru zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku; články 18 a 19 Dohovoru zo 14. marca 1978 o uzatváraní a uznávaní platnosti manželstva; článok 19 Dohovoru z 22. decembra 1986 o rozhodnom práve pre zmluvy o medzinárodnej kúpe tovaru; článok 31 písm. b) Dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí; článok 23 Dohovoru z 1. júla 1985 o rozhodnom práve pre inštitút trustu a o jeho uznávaní; článok 36 písm. b) Dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach.

¹⁰⁴ Článok 16 Dohovoru z 2. októbra 1973 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť.

¹⁰⁵ Pozri článok 16 Dohovoru zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku; článok 19 ods. 2. Dohovoru z 1. augusta 1989 o rozhodnom práve pre dedenie.

tohto typu, postupujú túto otázku na vnútorné kolízne normy tohto štátu. Niektoré týmto konštatovaním končia a neponúkajú riešenie prípadov, keď takéto normy v danom štáte neexistujú¹⁰⁶. Iné túto medzeru vyplňajú a v prípade neexistencie takýchto noriem odkazujú na právo najužších väzieb¹⁰⁷. V článku 47 tohto dohovoru sa uplatňuje tento druhý systém. Ak v danom štáte neexistujú platné normy, ktoré by určovali rozhodné právo, uplatní sa právo systému alebo súbor noriem, s ktorým má dospelá osoba najužšie väzby.

Článok 48 (nahradenie dohovoru zo 17. júla 1905)

159 V tomto článku sa deklaruje nahradenie starého dohovoru zo 17. júla 1905 týmto dohovorm vo vzťahoch medzi zmluvnými štátmi¹⁰⁸. Na rozdiel od podobného ustanovenia článku 51 dohovoru o ochrane detí sa v ňom nezachováva uznanie opatrení prijatých skôr na základe starého dohovoru, ktorý sa podľa všetkého už takmer neuplatňuje.

Ak by to tak nebolo, prechod z jedného dohovoru na druhý by mohol viesť k problémom podobným tým, ktoré boli zaznamenané pri prechode z dohovorov z rokov 1961 a 1996¹⁰⁹. Ak sa napríklad obvyklý pobyt dospelé osoby zmení zo štátu A na štát B, pričom oba štáty boli pôvodne zmluvnými stranami dohovoru z roku 1905 a v čase zmeny sa stali zmluvnými stranami nového dohovoru, na ich vzájomné vzťahy by sa mal logicky uplatňovať tento nový dohovor. V prípade, že dospelá osoba je štátnym príslušníkom štátu C, ktorý bol zmluvnou stranou dohovoru z roku 1905, ale nie nového dohovoru, dohovor z roku 1905 však bude aj naďalej zaväzovať štáty A a B voči štátu C, ktorý na základe uplatnenia právomoci svojich orgánov môže zablockovať uplatňovanie nového dohovoru vo vzťahoch medzi štátmi A a B¹¹⁰.

Článok 49 (kolízie s inými dohovormi)

160 Tento článok reprodukuje článok 52 dohovoru o ochrane detí prijatý so zreteľom na rokovania, ktoré v tom čase v rámci Európskej únie prebiehali v súvislosti s návrhom, ktorého výsledkom bolo nariadenie Rady o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov¹¹¹. Vyvolal však diskusiu, pretože niektoré štáty sa obávali, že im neponechával dostatočne široký manévrovací priestor, aby mohli v budúcnosti uzatvárať samostatné dohody o otázkach, ktoré sa riadia týmto dohovorm. Z vysvetlení prezentovaných počas diskusií vyplynulo, že v tejto oblasti stále existuje široký manévrovací priestor.

¹⁰⁶ Pozri článok 20 Dohovoru zo 14. marca 1978 o uzatváraní a uznávaní platnosti manželstva; článok 32 Dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí; článok 37 Dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach.

¹⁰⁷ Článok 16 Dohovoru z 2. októbra 1973 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť; článok 20 Dohovoru z 1. augusta 1989 o rozhodnom práve pre dedenie; Porovnaj článok 19 Dohovoru zo 14. marca 1978 o rozhodnom práve pre majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku.

¹⁰⁸ Porovnaj článok 51 Dohovoru z 19. októbra 1996 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa.

¹⁰⁹ Pozri dôvodovú správu k dohovoru z roku 1996, bod 169.

¹¹⁰ Pokiaľ ide o zbavenie svojprávnosti a zabezpečenie poručníctva, dohovor zo 17. júla 1905 dáva prednostnú právomoc orgánom štátu štátnej príslušnosti (článok 2). Orgány štátu obvyklého pobytu majú iba subsidiárnu právomoc v prípade, že vnútroštátne orgány svoju právomoc neuplatnili (článok 6), ale zbavenie svojprávnosti orgánmi miesta obvyklého pobytu môžu vnútroštátne orgány v súlade so svojim právnym poriadkom zrušiť (článok 11).

¹¹¹ Toto nariadenie nadobúda účinnosť 1. marca 2001.

Odsek 1

- 161** Tento odsek, rovnako ako bežné ustanovenia o zlučiteľnosti, ktoré sú súčasťou mnohých dohovorov, sa týka iba predchádzajúcich dohôd, ktoré medzi sebou uzatvorili zmluvné štáty. Zachováva ich uplatňovanie, pokiaľ zmluvné strany týchto dohôd nevyhlásia, že si to neželajú.

Odsek 2

- 162** Tento odsek 2 umožňuje „jednému alebo viacerým zmluvným štátom uzatvárať dohody, ktoré v súvislosti s dospelými osobami s obvyklým pobytom v niektorej zo zmluvných strán takýchto dohôd obsahujú ustanovenia týkajúce sa otázok, ktoré sa riadia týmto dohovorom“. Takéto dohody môžu byť uzavreté medzi zmluvnými štátmi navzájom alebo medzi zmluvnými štátmi a tretími štátmi¹¹², ale dohody uvedené v tomto odseku sú iba tie, ktoré sa týkajú dospelých osôb „s obvyklým pobytom v niektorej zo zmluvných strán takýchto dohôd“.

Toto obmedzenie je podľa delegácií severských štátov prehnané, pretože si chceli ponechať možnosť uzatvárať samostatné dohody založené nielen na obvyklom pobyte, ale aj na štátnej príslušnosti alebo pobyte dospelé osoby alebo na existencii majetku v zmluvných stranách týchto dohôd. So zreteľom na uvedené skutočnosti navrhli, aby sa odsek 2 odstránil a sa v odseku 1 zachovalo uplatňovanie dohovorov, ktoré uzatvorili alebo majú uzatvoriť zmluvné štáty¹¹³, rovnako ako v prípade článku 23 dohovoru o dedení. Zaznela námietka, že dohovor sa týka predovšetkým právomoci orgánov (a nie kolízií zákonov ako dohovor o dedení) a že by sa malo vynaložiť úsilie, aby sa zabránilo uzatvoreniu samostatného dohovoru medzi určitými štátmi, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru o ochrane dospelých osôb, v ktorom by sa stanovili kritériá právomoci, čím by sa narušilo jeho bezproblémové fungovanie. Takýto prípad by mohol nastať, keby sa takýto samostatný dohovor mal uplatňovať na dospelé osoby s obvyklým pobytom mimo uzavretého okruhu štátov, ktoré sú zmluvnými stranami takehoto dohovoru, a v štáte, ktorý je zmluvnou stranou haagskeho dohovoru. V reakcii sa takisto uviedlo, že hoci odsek 2 fakticky znamená obmedzenie prípadných dohôd týkajúcich sa dospelých osôb s obvyklým pobytom v štáte, ktorý je zmluvnou stranou týchto dohôd, odsek 3 toto obmedzenie neopakuje a ponecháva otvorenú možnosť samostatným dohodám týkajúcim sa dospelých osôb, ktoré nevyhnutne nemusia mať obvyklý pobyt v štáte, ktorý je zmluvnou stranou, ale pod podmienkou, že tieto dohody nemajú vplyv na uplatňovanie haagskeho dohovoru.

Odsek 3

- 163** V tomto odseku sa uvádza, že samostatné dohody, ktoré budú uzavreté jedným alebo viacerými zmluvnými štátmi, „nemajú vo vzťahoch týchto štátov k iným zmluvným štátom vplyv na uplatňovanie ustanovení tohto dohovoru“. Inými slovami samostatné dohody možno voľne uzatvárať, ale zmluvné štáty, ktoré sú zmluvnými stranami takýchto samostatných dohôd, v žiadnom prípade nesmú používať tieto dohody ako argument, aby sa oslobodili od svojich záväzkov voči ostatným zmluvným štátom, ktoré nie sú zmluvnými stranami týchto samostatných dohôd.

Dosah odseku 3 možno ilustrovať pomocou niekoľkých príkladov. Ak podľa haagskeho dohovoru existuje základ pre právomoc orgánu štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto dohovoru, ale nie samostatnej dohody, zmluvné štáty, ktoré sú súčasne zmluvnými stranami samostatnej dohody, by mali uznať, že opatrenia prijaté týmto orgánom na základe tejto

¹¹² Posledná možnosť vyplýva zo skutočnosti, že v odseku sa uvažuje o samostatnej dohode uzavretej medzi jedným alebo viacerými zmluvnými štátmi. Ak je uzatvorená len jedným zmluvným štátom, môže ísť len o tretí štát.

¹¹³ Návrh bol zamietnutý dvanástimi hlasmi proti siedmim, piati členovia sa zdržali hlasovania, pozri zápisnicu z diskusie č. 10, body 1 – 40 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 290-293] a zápisnicu č. 17, body 28 – 34 [pozri „Rokovanie OK s diplomatickým charakterom (1999)“, s. 340-341].

právomoci boli prijaté príslušným orgánom, a to aj v prípade, že samostatná dohoda vylučuje takýto základ pre právomoc. Recipročne zmluvné štáty, ktoré nie sú zmluvnými stranami samostatnej dohody, samozrejme nebudú povinné uznať opatrenia prijaté v ostatných zmluvných štátoch, ktoré sú zmluvnými stranami takejto dohody, na základe právomoci ustanovenej samostatnou dohodou, ale nie haagskym dohovorom. Okrem toho zmluvné štáty, ktoré sú zmluvnými stranami samostatnej dohody, by si mali plniť povinnosti spolupráce, ktorú im haagsky dohovor ukladá.

- 164** Podľa výkladu, ktorý dominoval v diskusiách Diplomatickej komisie, obmedzenia uvedené v odseku 3 sa týkajú iba dohôd, ktoré sú v ňom uvedené, inými slovami dohôd, ktoré sa neobmedzujú na dospelé osoby s obvyklým pobytom na území jedného zo štátov, ktorý je zmluvnou stranou týchto dohôd. Na tieto dohody uvedené v odseku 2 sa teda tieto obmedzenia nevzťahujú.

Odsek 4

- 165** Týmto odsekom sa do samostatných dohôd zapracúvajú jednotné právne predpisy založené na existencii špeciálnych väzieb medzi dotknutými štátmi. Na tomto ustanovení mali osobitný záujem severské štáty.

Článok 50 (dočasné uplatňovanie dohovoru)

- 166** Tento článok opakuje vo svojich prvých dvoch odsekoch dve pravidlá prechodného zákona stanoveného podľa článku 53 dohovoru o ochrane detí, pokiaľ ide o právomoc orgánov a uznávanie opatrení. Z odseku 1 logicky vyplýva, že kritériá právomoci sa v inom štáte uplatňujú až od okamihu, keď dohovor nadobudne účinnosť v tomto štáte. V dôsledku toho platnosť opatrení, ktoré boli v zmluvnom štáte prijaté pred nadobudnutím platnosti tohto dohovoru v danom štáte pri uplatnení predchádzajúcich kritérií právomoci, nebude po nadobudnutí platnosti dohovoru zrušená, a to ani v prípade, že orgány, ktoré ich prijali, už podľa dohovoru právomoc nemajú.
- 167** Odsek 2 obmedzuje dočasné uplatňovanie kapitoly IV (uznanie a výkon) na opatrenia prijaté po nadobudnutí platnosti dohovoru, a to v štáte pôvodu opatrení aj v dožiadanom štáte. Dožiadanému štátu však nič nebráni, aby na základe svojho vnútroštátneho práva uznal skôr prijaté rozhodnutia.
- 168** Odsek 3 je nový. Bol nevyhnutný vzhľadom na existenciu právomocí na zastupovanie zverených dospelou osobou (článok 15). Komisia chcela, aby právomoci na zastupovanie, ktoré predtým udelila dospelá osoba, pokiaľ tak urobila v súlade s podmienkami, ktoré zodpovedajú podmienkam uvedeným v článku 15, boli uznané v každom zmluvnom štáte od okamihu, keď dohovor nadobudne účinnosť vo vzťahu k tomuto štátu. V skratke tento dohovor požaduje uznanie existencie právomocí udelených pred nadobudnutím platnosti tohto dohovoru do budúcnosti¹¹⁴, ale nepožaduje uznanie aktov, ktoré boli vykonané na základe týchto právomocí pred nadobudnutím platnosti tohto dohovoru v danom štáte.

Článok 51 (jazyk komunikácie)

- 169** Tento článok, ktorý je totožný s článkom 54 dohovoru o ochrane detí a článkom 24 *Dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí*, sa zaoberá problematikou jazyka, v ktorom má prebiehať komunikácia medzi orgánmi alebo do ktorého má byť preložená. Komunikácia musí byť v pôvodnom jazyku a musí k nej byť priložená

¹¹⁴ Pričom neukladá povinnosť uznať skôr prijaté opatrenia ochrany, pozri článok 50 ods. 1.

preklad do úradného jazyka alebo jedného z úradných jazykov iného štátu alebo, ak to nie je možné, preklad do francúzštiny alebo angličtiny. Existuje ustanovenie, na základe ktorého možno podať výhradu, pokiaľ ide o použitie anglického alebo francúzskeho jazyka.

Článok 52 (monitorovanie dohovoru)

- 170** Tento článok reprodukuje článok 54 dohovoru o ochrane detí, ktorý je zas prevzatý z článku 42 dohovoru z 29. mája 1993 o osvojeniach. Môže byť len prínosné, ak bude konferencia pravidelne organizovať zasadnutia s cieľom preskúmať praktické fungovanie dohovoru a podľa potreby prekladať návrhy na jeho zlepšenie.

KAPITOLA VII – ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Články 53 až 55 (záverečné ustanovenia)

- 171** Tieto články, ktoré vypracovalo Stále byro (pracovný dokument č. 65) a ktoré boli prijaté bez dlhších diskusií, sú prevzaté z predchádzajúcich dohovorov, najmä dohovoru o ochrane detí. Týkajú sa podpisu, ratifikácie, prijatia alebo schválenia (článok 53), pristúpenia (článok 54), možnosti pre štáty, ktoré majú dve alebo viac územných jednotiek, v ktorých sa uplatňujú rôzne právne systémy, určiť jednotky, na ktoré sa bude dohovor uplatňovať (článok 55), systému s jedinou výhradou povolenou dohovorom¹¹⁵ a jej stiahnutia (článok 56), nadobudnutia platnosti dohovoru (článok 57), 77 vypovedania (článok 58) a napokon oznámení, ktoré depozitár dohovoru bude musieť predložiť členským štátom konferencie a tým štátom, ktoré k dohovoru pristúpia (článok 59).

Dohovor si v porovnaní s predchádzajúcimi dohovormi preberá dve inovácie z dohovoru o ochrane detí. Po prvé, v súlade s článkom 53 a na rozdiel od dohovoru o osvojeniach, ktorý sa sám osebe odchýlil od predchádzajúcich dohovorov, je tento dohovor otvorený iba na podpis členských štátov konferencie z 2. októbra 1999, a nie štátov, ktoré sa konferencie zúčastnili ako pozorovatelia alebo ktoré sa stali členmi po tomto dátume. Tie môžu k dohovoru pristúpiť na základe postupu stanoveného v článku 54, inými slovami až po nadobudnutí jeho platnosti podľa článku 57 ods. 1. Po druhé, v článku 58 sa stanovuje, že vypovedanie dohovoru sa môže obmedzovať na niektoré územné jednotky, na ktoré sa tento dohovor vzťahuje.

V Paríži 5. januára 2000

¹¹⁵ Táto výhrada sa týka jazyka komunikácie, pozri bod 169 týkajúci sa článku 51. Právomoc podať výhradu k uplatňovaniu dohovoru v lekárskej oblasti, ktorú Komisia najprv prijala, bola zamietnutá potom, ako sa v tejto otázke dospelo ku konsenzu.

Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného
Stále byro
Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Holandsko

☎ +31 70 363 3303
📠 +31 70 360 4867
secretariat@hcch.net
www.hcch.net

ISBN 978-92-79-66987-3

doi: 10.2838/65230